1968 ödülü

HİKÂYE

BEKİR YILDIZ

kara vagon

KARA VAGON • BEKİR YİLDIZ

KARA
VAGON

Kapak: Gürol Sözen
Dizgi : Asya Matbaası
Baskı : Haşmet Matbaası
Basım tarihi: Nisan 1969

MAY EDEBİYAT ÖDÜLÜ 1968

KARA VAGON

(HİKÂYELER)

BEKİR YILDIZ

MAY YAYINLARI
Kredi Han, Cağaloğlu - İstanbul

MAY EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Sanat ve edebiyatımızın gelişmesine hizmette bulunmak, yerli yazarların tanınmasına ve geniş çapta okunmalarına yardımcı olmak amacı ile kurduğumuz MAY EDEBİYAT ÖDÜLÜ sanılanın üstünde bir ilgi gördü. Yarışmaya katılan sanatçıların çokluğu, büyük bir dikkat ve titizlikle çalışan jüri üyelerini bir hayli yordu. Burada jüri üyeleri Hasan Âli EDİZ, Tahir ALANGU, Behçet NECATİGİL, Rauf MUTLUAY, Selahattin HİLAV ve Aykut ORAY'a May Yayınları adına teşekkür etmeyi bir görev saymaktayız.

Sanatçı ile halk arasındaki ilişkiyi pekiştirmek, özellikle genç ve yeni sanatçıları tanıtmak, okutmak düşüncesiyle yapılan bu yarışma; umudun üstünde yararlı sonuçlar sağladı.

Son yıllarda yüzlerce, binlerce yabancı eser dilimize çevrildi. Edebiyat ve sanat meraklısı Türk okuru, susamışlığını gidermek için dünyanın tanınmış yazarlarını sindire sindire okudu. İşte bu arada Türk yazarları ile yabancı yazarları kıyaslama olanakları da kendiliğinden ortaya çıkmış oldu. Ve böylece Türkiyede de çağdaş sanat gücüne ulaşmış yazarların varlığı anlaşıldı. Dünyanın dev yazarlarının hiç de altında olmayan pek çok sanatçımız dikkati çekmeye başladı. Çevirilerin getirdiği bu kıyaslama sonucudur ki, Türk yazarı kendi itibarını birdenbire kazanıverdi, gerçek değerlerini ispatlama olanağına kavuştu. Bu, elbetteki mutlu bir olaydı, sanat hayatımız için bir dönüm noktası sayılabilirdi.

Kendilerini kabul ettirmiş yazarlar yanı sıra memleketimizde eserlerini yayınlamak olanaklarından yoksun gençler ve yeniler yok mu idi?...

Elbette vardı. Vardı ama, nerede idi bunlar?..

Ellerinde tomar tomar yazı ile yayınevlerinin kapıla-

rını aşındıranlardan hangisi ilgi görüyordu?..

Yayınevleri, yaptıkları kültür hizmeti yanında birer ticari müessese idiler. Tanınmış yazarların eserleri dururken yenilere itibar etmezlerdi. Gençler, tanınmamış yazarlar, her gün yüzlerine kapanan kapılardan umutsuzluk içerisinde evlerine dönüyorlardı. Çok defa selamettediğim amatör gençlerin arkasından hüzün kaplamıştır içimi... «Bir defa okusanız efendim» diyen bu amatör genç adamlara; bıraktığınız eserin iki sayfası bile okunmaz; diyemedim çoğunlukla...

İşte bu girift dramın etkisi ile olacak amatörlere açık olan kırkbin liralık ödülü koymaya karar verdik. Uzun süreli bir yatırımdı bu... Aynı zamanda bir hizmetti... Türk okurundan aldığımızı, genç sanatçılara vermeyi uygun bulduk.

Tanınmış yazarların yanı sıra genç yazarların ortaya çıkması çok daha ilginç olacaktı. Yarışmanın sonucu umudumuzu kırmadı, arttırdı.

Hikâye dalında bir halk çocuğu Bekir YILDIZ'ın birinci oluşu, şiir dalında Özdemir İNCE ile Mehmet KARABULUT'un birinciliği paylaşmaları, tiyatro eseri yarışmasında Gündoğdu GENCER'in ödülü alması gerçekten sevindirici olaylardır.

Roman dalında Kemal BİLBAŞAR ile Mehmet SEYDA'nın sanatlarını ortaya koymaları bu alanda gençlere pek fırsat vermedi. Ama yine de bu dalda umut verici yazarların varlığı dikkatleri çekti.

Mehmet SEYDA'nın İHTİYAR GENÇLİK romanı Cumhuriyet gazetesinde, Kemal BİLBAŞAR'ın YEŞİL GÖLGE-ŞU 1945 YILI adlı romanı Milliyet gazetelerinde tefrika edildi.

May Edebiyat Ödülü ile çağdaş sanat gücüne sahip profesyonel ve amatör yazarların kendilerini daha kuvvetli olarak göstermeleri Türk okurunun gözünden kaçmayacaktır. Ödülü kazanmış yazarların eserleri, edebiyatımızda sözü edilecek niteliktedir.

Böyle bir yarışma sonucunda okurlarımıza bu eserleri sunmakla kendi payımıza mutluluk duymaktayız. Saygılar.

Editör

Mehmet Ali Yalçın

BEKİR YILDIZ ÜZERİNE

Bekir Yıldız...

Onunla nedense yıldızımız pek barışmamıştı ilk tanıdığım sıralarda...

Dizgi makinesinin başında ciddi ciddi çalışan Halep çıbanlı bu genç adamı sevmek istemiştim de, sevememiştim!...

Nedendi bu?...

Onun, tanıdığım ustalardan başka bir yanı mı vardı?..

Yoksa bana mı öyle geliyordu!..

Konuşmalarımız hep kuru ve iş üzerine olmuştu. Her defasında da çatışmamıştık ama, anlaşamamıştık Bekirle...

Kendi dramını yaşayan, iş ahlâkına sımsıkı sarılmış, kurşun tozları arasında çalışan bu genç adam, bütün tersliğine karşın ilgi uyandırmıştı bende... Herkesten kaçan, az konuşup çok dinleyen, sonra boş gözlerle bakan ve dalıp dalıp giden Bekirle dost olamamıştık. Soğuk ve kuru bir arkadaşlıktan ileri gidememişti ilişkilerimiz...

Bir gün biraz sıkılgan ve bu sıkılganlığın altında güven dolu hali ile odama geldi. Elinde bir tomar makinede dizilmiş kâğıtlar vardı.

«Bir hikâyem var... Bir defa okusanız... Beğenirseniz derginize koyarsınız, para da istemem...» dedi.

Aldım hikâyeyi Bekirden, koydum masanın üzerine:

«Peki, dedim, boş bir zamanımda bakarım...»

Çıkıp gitti, makinesinin başına döndü.

Aradan bir iki saat geçmişti. Gözüme ilişti hikâye... Bir iki satır derken, bir solukta okudum... Garip bir tutku ile bir defa daha okudum .

O sırada Hasan İzzettin Dinamo gelmişti. Uzattım hikâyeyi ve okumasını istedim.

Hayretler içerisindeydi.

«Çok nefis...» dedi.

Bekir'i merak etmişti. Kendisi hakkında bildiğim kadar bilgi verdim.

«Başka hikâyeleri var mı?...» dedi.

Olmalıydı elbette... Tahir Alangu girdi içeri... Dinamo büyük bir heyecanla Bekir'in hikâyesinden söz ediyordu.

Alangu güldü ve çantasını açtı, Bekir'in hikâyelerinden üç beş tanesini çıkardı ve Dinamo'ya uzattı:

«Al oku... Geçen gün bana vermişti, gerçekten şaşırdım... Kendisini yitirmezse büyük hikâyeci olur bu çocuk... Onunla konuşacağım.»

Çağırdık Bekir'i... Hikâyelerini çok beğendiğimizi söyledik. Tatlı bir tebessüm sarmıştı çehresini; biraz da sıkılmış ve şaşırmıştı.

Mütebessim halini ilk kez görüyordum. Bir insan bu kadar mutlu olabilirdi!. Hüzün dolu bir mutluluk...

Sanıyorum bu hikâyeler «Reşo Ağa» isimli kitabında bir araya geldi.

Aradan bir süre geçti...

Bekir yeni hikâyeleriyle, son elemeye kalmıştı... Hikâyelerinin kopyaları dağıtılmıştı jüri üyelerine...

Selahattin Hilâv bir gün yayınevine gelmişti. Bekir'den söz ediyorduk durmadan...

Hilâv kendine özgü heyecanlı hareketleriyle:

«Korkunç... Harika...» diyordu.

Ertesi gün telefon çaldı uzun uzun... Açtım, Hasan Âli Ediz'di.

«Yahu dedi, bu Bekir Yıldız kim?. Dün gecemi altüst etti. Korkunç hikâyeler... Bir tek satır çeviri yapamadım gece... Bizim hanım da merak etti, o da okudu, şaşırdı. Senin anlayacağın uykusuz kaldık. Onu okurken Gorki'yi buldum karşımda... Bu çocuk üzerinde durmalı... Onunla görüşmek isterim. Böyle sürüp giderse çok büyük yazar olur kerata...»

□

Bundan sonra Bekir'i yakından tanıdım. Uzun uzun konuştuk kendisiyle... Yürüdük bazı akşamlar, yağmur demedik, kar demedik... Sevdim Bekir'i gönlümce... Kurşun tozları içinden birdenbire sanat hayatımıza giren bu halk çocuğunu benimsememek mümkün mü?.

O şimdi yazıyor ve bir taraftan da makinesinin başın-

da yine kurşunların toz bulutları içerisinde başka yazarların yazılarını diziyor.

Sert, katı, gerçekçi bir yazar o...

Kendi dünyası içinde yumuşak, hassas ve ince...

Onun sanat gücünü size anlatacak değilim. Eseri meydanda...

Ben yalnızca Bekir'i dile getirmek istedim, o kadar...

Mehmet Ali Yalçın

BEKİR YILDIZ KİMDİR

1933 yılında Urfada dünyaya geldi. Babasının babası, Urfanın en zengin ağalarından Şahapzade Hacı Bakır ağa idi. Fakat Bekir Yıldızın babası polis oldu ve gurbete çıktı. Onun amacı, çocuklarına mal mülk bırakmak değil, iyi bir tahsil yaptırmaktı. Vanda, Kastamonuda, Tosyada, Adana, Mersinde, Antepte görevini yürüttü. Böylece Yıldız, ileride yazılarına konu olacak bir yaşamın içinde büyüdü. Daha Gaziantebin ilçesi olan Nizipte, ilkokula kaydolurken, gözünde trahom var diye trahomsuzların okuluna yazılamadı. Ancak babası, günlerce oğlunun gözlerini kazıtıp trahomsuzlar okuluna aldırabildi.

Babası son olarak İstanbulda emekli oldu ve bir gazetede kapıcı iken öldü. Öldüğü zaman sadece beş lirası ve bir de geriye, o güne dek iki oğluyla paylaştığı çok eski bir pardesü kalmıştı. Yıldız bu pardesüyü, o zaman tıp tahsili yapan ağabeysi ile daha yıllarca paylaştı. Hattâ bu arada tutulduğu bir kız serseri diye kendisini yıllarca yanına yanaştırmadı. Çünkü o, sevdiği kızın arkasından giderken, yıpranmış ve dökülmüş olan pardesünün yakasını hep yukarı verirdi.

Sanat Enstitüsünden sonra başladığı İstanbul Matbaacılık Okulunu, geceleri çalışarak tamamladı. İlk hikâyelerini bu yıllarda yazdı (1953). Ve birkaçı da yayımlandı. Ancak hayat mücadelesinin altına düşünce, yazı yazmayı bir yana dürdü.

1957 de Eskişehirde, yedek subayken evlendi. Sonra İstanbulda çeşitli matbaalarda dizgi operatörlüğü yaptı ve bu arada iki çocuğu oldu.

Harran ovasında dünyaya gelen Bekir Yıldızı kader (!) 1962 de Almanyanın Heidelberg şehrine sürükledi. Dört yıl matbaalarda, montaj sanayiinde çalıştı, tercümanlık yaptı. Döner dönmez, Almanyadaki işçilerin sorunlarını içine alan ilk kitabını yayımladı: Türkler Almanyada (1966). Daha sonra Reşo Ağa isimli hikâye kitabını yayımladı. Kitapdaki, Güneydoğu bölgesine ait hikâyeler büyük ilgi gördü. Ardından tamamen bu bölgeyi anlatan Kara Vagon isimli hikâye kitabını yazdı ve 1968 May Edebiyat Ödülünü aldı.

Özellikle son yazdığı Kara Vagon'da çocukluk ve gençlik yıllarının çilesini paylaştığı milyonlarca hemşerisinin yaşamını dile getirdi. Gözleri kör eden trahom hastalığını, yüzleri delik-deşik eden şark çıbanını, köy insanlarının cinsel sorunlarını ve köylü-ağa çatışmasını verdi.

Şimdi gece ile gündüzü birbirine düğümleyip dizmekte ya da yazmaktadır.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
SEKİZİNCİ BEBE	17
DAVUD İLE SEDEF	23
ŞARK ÇIBANI	34
KARA VAGON	42
ABDO İLE HAKKO	49
DELİ MİÇO	59
KÖPEK	66
TOZUN ATLI	73
KUMA	81
İT AĞASI	87
ELAZIĞLI HAMAL	95
TAŞ LEYLA	106
GÜZEL ÇOCUK	111
SON KUŞ	121
KUYU	127
ÇİRKİN ANA	137
AVRAT	141
OYNAŞ TUTMAK	147

SEKİZİNCİ BEBE

Atiye Bacı yorulmuştu. Başını kaldırıp güneşe baktı. Tam tepesindeydi. Çapayı toprağın ağzına çakıp, çardağa geldi. Atiye Bacı hep böyle bırakırdı çapayı. Toprağın yüzüne atmazdı.

Yirmi beş yaşına ulaşıyordu. On iki yıldanberi evliydi. Çocukların ardı-arkası kesilmiyor ve o, şu toprağın üzerinde, hep gebe dolaşıyordu... Gündüzleri toprağı yarıp, içine tohumlar salıyor, geceleri de kocası, kendisini döllüyordu. Toprak hem dayanıklı, hem nazlıydı... İnsanlar bütün gün içini dışına çıkarıyor, ama o, «gık» demiyordu. Ne zaman ki ayaklar altında ezilerek horlanıyor, işte o zaman toprak, kendisini naza çekip, kısırlaşıyordu. Oysa Atiye Bacı böyle miydi ya?.. Bir yandan toprak onu

kendisine köle etmiş, bir yandan kocası ve çocukları... Her yıl saçlarının telleri eksiliyor, dişleri çürüyor, bedenine yorgunluğun çizgileri gömülüyordu. Ve naz niyaz edemeden, kocası her akşam üstüne çıkıyor, doğanın gevşettiği bedenini, eziyordu altında...

Atiye Bacı çardağın ağzından, etrafına bakındı... Görünürde kimsecikler yoktu... Kendisine azık getirecek kızı bile, henüz ilerdeki yolun çatısında görünmüyordu. Evdeki çocukları aklına geldi... Kızlı-oğlanlı, küçüklü-büyüklü çocuklar... Ağanın tarlasında çalışan kocasıyla, iki oğlu da bu saatte, bir gölgeliğe sığınmış olmalıydılar...

Atiye Bacı çardaktan çıkıp az ötedeki dereye indi. Bir söğüt ağacının cılız, gevrek dalından bir yaprak kopardı... Ağzına götürüp çiğnedi... Buruk bir lezzet dudaklarına yayıldı. Aklına Zemzem Bacının dedikleri geldi: «Uşakların ardını almazsan, bir orduya sahip olacağsan kız...»

Atiye Bacı gebeydi... Yedi çocuk üstüne gebe olmak... Dereden pençe pençe su alıp yüzüne çarptı. Ferahlamıştı biraz. Bu sıra kulağına bir ses çarptı:

— Aney... Kız aney...

Atiye Bacının kızıydı bu. Toparlanıp çardağa yöneldi. Kızcağız elindeki azık torbasını yere yaydı. Ekmek, peynir ve domates... Atiye Bacı yiyeceklere el atmadan, kızına sordu:

— Uşaklar nasıl?

— Eyi aney... Hassonun, Hüssonun, Abonun karnını doyurmuşam, meydana salmışam.

— Ya Fato?

— He... Uy aney... Fato heç gözüme çalınmadı...

— Yere giresin! Bösböyük olmuşsan, daha uşaklara sahip çıkamıysan! Fato gözüyden nasıl ırak kalırmış?

— Ne bilem ha aney... Zahar yatıydır... Hangi biriyle baş edim?

— Suratıy bata... «Zahar yatıymış.» Di kaç... Hele bak, essahtan beşikte mi? Ben senin yaşıydayken, obanın en yavuz kızıydım.

— Ne huylanısan ha? Bu sıcakta salma beni... Daha bedenimin lâvı sönmedi. Biraz soluklanım... Kendime gelim...

— Kız... Fato senin bacıy değil mi? Heç meraklan mısan mı?

— Ee... Gidiyem işte...

— Di... Yekin... Göziyi yassılama...

— Off... Allah canımı alsın...

Kızcağız çardağın gölgesinden çıkıp, güneşin kavurduğu çıplaklığa kendisini bıraktı. Ve ardından Atiye Bacı, kızının getirdiklerini yemeğe koyuldu. Lokmalar boğazında sıralandı. Kaymadı, düşmedi aşağıya. Aklı Fatosundaydı. Aklı Hassosunda, Hüssosunda, Ayşosunda, Abosundaydı... Toprağı terkedip çocuklarına koşmak istedi. Fakat toprak sanki elini kaldırıp: «Ekmek» diye duralattı kadını... Ya çocuklarıyla bir arada olmak, onlara sadece kuru bir sevgi vermek ya da onlardan uzak kalıp, topraktan söküp alabildiğini, çocuklarına ulaştırmak...

Az sonra Atiye Bacı, çardaktan çıkıp çapasına yapıştı. Toprağı alt-üst etmeğe başladı. Bu arada her eğilip kalktıkça miğdesi ağzına geliyordu. Ati-

ye Bacı: «Aş eriyem zahar» diye kendi kendine konuştu. Ve durup, toprağa imrenerek baktı. Onun böyle hastalıkları yoktu. O, tohumu kapıyor, sonra üzeri örtülünce derin bir uykuya dalıyordu. Uyurken karnına dolanlar çıkıyor, toplanıp gidiyordu. Ve bütün bu olup bitenlerden onun haberi olmuyordu. Atiye Bacı da toprak gibi kudretli olmak istiyordu. Aslında Atiye Bacının döllenmesi topraktan farksızdı. Onu ayıran biricik şey, döllendikten sonra bedeninin zehirlenip sarsılmasıydı...

Kadıncağız birdenbire toprağın baş aşağı olduğunu sandı. Ayakları gökyüzüne değecekti nerdeyse. Başının içi dönüyor ve dünya başının etrafında ters-yüz oluyordu. Çöktü yere...

Atiye Bacı çardağa kendisini zor getirdi. Uzaklara baktı. Gözüne hiç bir insan şekli düşmedi. Aklına yeniden Zemzem Bacının sözleri geldi: «Uşakların ardını almazsan, bir orduya sahip olacağsan!»

Ve Zemzem Bacı, ona bu işin yolunu da öğretmişti. Birdenbire kararını verdi: İki aylık çocuğunu, karnından söküp atacaktı.

Çardaktan çıkıp dereye indi. Söğüt ağacından bir dal kopardı. Yapraklarını yoldu. Tekrar çardağa dönüp, bir köşeye oturdu. Uçkurunu çözdü.

Zemzem Bacının öğrettiklerini uyguladı... Söğüt dalını donundan geçirip, içerdeki bebenin, bedenine dürttü.

Kocasının saldığı döl, ruhlanıp kanlanmıştı. Atiye Bacı bu oluşumu bünyesinde deşti. Ve önüne su gibi kan akmağa başladı. Kadının çığlıkları toprak ananın üzerinden kayıp, uzaklarda ufalandı...

Kadın kendinden habersiz kaldı.

Dakikalar bir saatlik zamana ulaşmadan, Atiye Bacının kızı, kucağında Fatoyla çardağa girdi. Anasını, yerde baygın görünce, bir süre şaşırıp kaldı. Sonra yanına gelip silkeledi:

— Aney kalk... Bak siye Fatoyu getirmişem...

Atiye Bacı hafifçe kıpırdandı. Kelimeler dudakları arasında ezildi:

— Tez... Babayı çağır!

Kız, çardaktan çıkıp, babasının çalıştığı tarlaya doğru koştu.

Fato, emekliye emekliye anasının yanına sokuldu. Küçücük elleriyle, kadıncağızın yüzünü sıvazladı. Sonra tere batmış saçlarını çekti. Atiye Bacı, gözlerini hafifçe aralıyabildi. Fatoyu başucunda gördü. Toprağın geliştirdiği ve sertleştirdiği ellerini, Fatosuna değdirdi. Üst yanında, her şeyini verebileceği yavrusu bulunuyor, alt bölümünde de, öldürdüğü bebe kana dönüyordu...

Atiye Bacıyı, kocası kucaklayıp eşeğin üzerine oturttu. Sonra kızgınlığını kustu:

— Ne poğ ayakladıy ulan? Her yanıy kana kesmiş?

Kadın başını çevirip adama bakamadı. Gözleri yuvasında ağırlaşmış, bakışları hep önündeki toprağa düşüyordu:

— Kırk yılda bir hastalanmışam ha!. Eşeği dehle... Apar beni tez!...

Adam eşeği dehledi...

Fakat Atiye Bacının bacakları iyiden iyi ayrılmış, boşluğu bulan kan, semerin üzerine yayılmağa başlamıştı...

Sallandı. Kanı çekilen eli, yulara sahip çıkama-

dı. Gevşeyip kaydı. Sonra tüm bedeninde canlılık lifleri koptu. Semere boşalan kanın üzerinden, aşağıya kaydı. Başı birkaç gündenberi çapaladığı toprağa battı...

Ve bu ara Fato, çardağın içine boşalan kardeşinin kanına, elindeki çöple çizikler çiziyordu...

DAVUD İLE SEDEF

Sedefin bakışları, önüne dikilen dağları delip ötelere ulaşamadı. Ama aklı, herşeyi silip tâ babaocağına vardı. Bu kez gönlü hasretle daha beter çalkalandı. Dayanamayıp kocasına derdini açtı:

— Ağam be, dedi. Beni gelin aldığın evime aparsana.

Davud, çelimsiz bedenine uymıyan tok bir sesle Sedefe çıkıştı:

— Şunun surasında daha bir yıl olmadı kız. Obana madam ki bunca düşkündün, ayağını kırıp; babayın evinde otursaydın.

Sedef, başörtüsünün altından taşan sarı, örgülü saçlarından ince bir tutam alıp bir müddet çiğnedi. Utanması biraz hafifleyince tekrar dileğine yapıştı:

— İlk ayrılık beter emme... Bir sefer apar, sonrası kolay. İstersen bir yıl, iki yıl geçsin önüne çıkmam. Söz olsun.

Davudun gönlü nasıl olduysa merhamete filizlendi:

— Demek bunca özledin kız! Vay canına... De bakak, anayı mı yoksa babayı mı çok özlemişsen?

— Tüm obamı? Tayımızı da özlemişem ağam.

— Denk vurursa haftaya aparıram. Hadi sen de marifetini göster bakalım. Önce su koy... Isınsın...

Güneş henüz meydandaydı. Herkes tarlada çalışırken, onlar odalarına çekildiler.

Davud ağalığını unutup güzel sözler etti Sedefe. Fakat o, soyluluğunu unutup hemen kocasını üstüne almadı.

Ahırdan ceylân isimli atı getirdiler. Önce Davud bindi. Hayvanın eğerinde bir martin takılıydı. Davudun da belinde altı patlar vardı.

Davud kısa boyluydu. Davud yüzüne bakılmıyacak kadar çirkindi. Fakat Sedef kocasının arkasına bindiğinde, güzelliği Davudun üzerine bulaştı sanki. Ve ceylânın kişnemesiyle Davudun çirkinliği yukarıdan aşağılara düştü.

Güneş arkada kaldı. Doğudan batıya vurdular. Vakit büyük kuşluktu. Ceylân uzun bir zaman bozkırı çiğnedi. Sonra ormana daldı .

Sedef kocasının beline yapışmıştı. Ruhunda zamanı lânetliyen bir çırpınış vardı. Sekiz on saat sonra, yıllarını geçirdiği obasına varacaktı. Fakat şu saatler neden olmalıydı. Madem ki kocası «söz, seni aparacağam» demişti, o halde obasına çoktan uçup gitmiş olmalıydı.

Sedef aklında saatleri böylesine tüketmeye çalışırken, gökte çakan şimşekler ormanın içinde patlamağa başladı. Ve birdenbire öylesine yağmur boşaldı ki, ceylân huysuzlanıp durdu.

Davud, atın karnını dizleriyle sıkıştırdı. Gemi çekti, bıraktı. Fakat ceylân ürkmüştü bir kez.

Aşağı indiler. Duldalı bir yer buluncaya kadar, bir o yana bir bu yana koşuştular. Solukları ciğerlerini yırtmadan, dağın oyuk bir yerine rastladılar. Bedenleri yağmurdan kurtulunca rahatlayıp etrafı gözlerinin içine aldılar. Ceylân az ötelerindeydi. Güneş bitmiş, yağmur biraz yorulmuştu.

Sedefin bedeni korkuyla titriyordu. O doğadan ürkmüştü:

— Şimdi ne olacak ağam? diye sordu.

Davud, her yanı saran yağmur ve yaklaşan gecenin çiğ soğukluğu içinde mırıldandı:

— Ham iş...

Davud birdenbire aklını başına topladı. Olup bitenlerin sorumlusunu buldu:

— Yere giresin, dedi. Bütün bunlar hep senin uğursuz suratından. Bok mu vardı obanda?.

Sedef, kocasına biraz sokuldu. O, böyle zamanlarda hiç karşılık vermezdi. Bir müddet öylece durdular. Ve bu sıra rahmet göğe çekildi. Her yan kısa bir sessizliğe battı. Fakat bu sessizlik uzun sürmedi. Doğada yeniden kıpırmandalar oldu. Yüklerini çekemiyen yapraklar fazla sularını toprağa akıttı. Ceylân kişnedi ve Sedefle Davuda, dağın oyuğu dar gelmeğe başladı.

Tekrar ata bindiler. Yolculuklarının ikinci parçası karanlıkta başladı.

Ceylânın ayağı ara sıra ıslak zeminde kayıyor,

sahiplerini, üzerinde tutabilmek için olanca kuvvetini dizlerine veriyordu.

Davud, kollarını beline dolamış, başını sırtına vermiş olan Sedefe sordu:

— Abamı çıkarım mı?

Sedefin ruhu obasının sevgi ateşiyle tutuşmuştu:

— Üşümiyem, dedi. Sen ceylâna sahip çık... Beni unut...

Nerdeyse ormanın ucuna varıyorlardı. Buralara yağmur ulaşmamıştı. Ceylân kuru zemin üzerinde birbaş gidiyordu.

Gece henüz ikiye bölünmemişti.

Bu sıra gözlerine, az ilerdeki ateşin şavkı doldu. Çobanın biri kocaman bir ateş yakmıştı. Ateş, ceylânın hızını körletti.

Davud, kendisine it eniği gibi sokulan karısının üşüdüğünü çoktanberi biliyordu:

— Isınalım mı? diye sordu.

Sedef sevindi:

— He, dedi. Bir soluk...

Davud, atı o yöne çevirdi. Ateşe iyice sokuldular. Attan inmeden Davud gür sesiyle çobanı selâmladı:

— Selâmünâleyküm...

Çoban ayağa kalktı. Ve onun ayağa kalkmasıyla yanan ateş söndü sanki. Boyu uzun, yüzü erkeklerin en güzeli, yaşı gibi ince bıyığı da gençti. Davuda tatlı bir sesle karşılık verdi:

— Ve aleykümselâm...

— Yolumuz az kaldı emme, ataşı görünce içimiz sıcağı çekti.

— Başımüstüne...

Ceylânın yükünü önce Davud hafifletti. Sonra Sedef aşağıya indi.

Ateşin etrafında toplandılar. Yüzlerine vuran ışık, çobanı birdenbire yıllar öncesine uçurdu. Uğrunda türküler yaktığı, sevdasını dağlara taşlara döktüğü sevgilisi Sedefti bu... Çobanın bedeni sevda ateşiyle, yanan odunlar gibi çatırdadı. Fakat o kendisini toparlamasını da bildi:

— Yoluyuz uzak mıdır?

Davud, başını kırmızı renkten alıp, karanlığı çevirdi:

— İki dağ arkası emmioğlu. Beş altı saat çeker.

— Demek Hömüre?

— He...

— Gece vakti çetin emme. İsterseyiz kuşluk uykusuna size bir yer yapım?

Sedef itiraz etti:

— Gece mece... Oba yolunda zamanın önemi ne ki...

Davud, Sedefin araya girmesine kızdı:

— Sen sus avrat, dedi. Buralıkda ben varam.

Sedefin başı öne düştü. İki erkek arasında haddini aştığı için ezilip kaldı.

Çoban birkaç parça odun getirip, ateşi daha çok kabarttı. Sonra Davuda döndü:

— Ne deyisen ağam? Emriy başımüstüne...

Davud gevşemişti. Uyumağı, şu kör karanlığın içinde yol almaktan yeğ buldu:

— Olsun, dedi. Siye eziyet olmasın emme?

— Cayiz mi... Can kurban...

Çoban karanlığa girdi.

Sedef kocasıyla yalnız kaldıklarını anlayınca konuştu:

— Dağ başında yatmasak olmaz mı ağam? Şunun surasında iki dağ kaldı.

Davud ağzını zehire batırdı:

— Ulan alçak, ulan sabırsız köpek. Çeneni kilitliyecağ mısan, yoksa ayağımın altında...

Davud sözünü tamamlıyamadı. Çoban geri dönmüştü. Elindeki savanı * yere yaydı. Ve sırtındaki abasını çıkarıp yaydığı savanın üzerine bıraktı:

— Dağ başında bunca ağam... Kusuruma bakmayasız...

Davud, aklını yalıyan soruyu çobana açtı:

— Sen ne yapacağsan?

— Aşağıdaki değirmene su salacağam ağam. Siz uykuyu toparlamağa bakın...

Çoban değirmene doğru yöneldi. Aklına Sedef düğümlenmişti. Söküp atamıyordu onu.

Yıllarca aşkını bile açmağa korktuğu ağasının kızı Sedef, şimdi yanan ateşin bir yanındaydı. Çoban onun kocaya vardığını duymuştu. Fakat o gönlünde beslediği, aklında canlandırdığı Sedefine nasıl kendisi dil döndürüp yanaşamamışsa, tüm erkeklerin de ondan uzak kalacağına, aklını yanıltmıştı. Oysa Sedef, az önce nemrudun biriyle karşısına dikilmişti.

Çoban değirmene suyu saldı. Bir müddet gürleyen suyun sesini dinledi. Bu sese alışınca, aklı tekrar yukarda yanan ateşe değdi ve Sedefin tatlı yüzü karanlık gecenin içinde, ay gibi parladı.

Birkaç kez değirmenin etrafında dolandı. Sonra Sedefe doğru yürüdü.

Ateşin başına geldi. Sedefle kocasının arasında bir mavzerlik boş yer vardı. Ve Sedef sırtüstü yatıyordu. Güzel yüzü meydandaydı. Obasına değen sevinci bu yüze bir pınar duruluğu yaymıştı.

Çoban bakışlarını Sedeften alıp Davuda taşıdı. O yan yatmıştı. Ve çelimsizliği abanın altından bile seziliyordu.

Çoban önce ateşin yanına oturdu. Sonra karanlığın öldürdüğü doğada canlı olarak, yerde yanan ateşi ve az ötede yatan Sedefi gördü. Ona göre Davud bile yoktu şu dağ başında. Yerinden kalktı. Tekrar Sedefin başucuna geldi. Bu sıra ceylân az ötede kişnedi. Karı-koca uykularının en katı dönemindelerdi. Çoban kimsenin sahip çıkmıyacağı böylesi ölü bir doğaya sığınıp, Davudun başucuna geldi ve gelmesiyle birlikte ayağının birini kaldırıp, olanca kuvvetiyle başına vurdu. Davud uykusundan atlıyamadan bayıldı. Çoban önce Davudun belindeki altı patlarını aldı ve öteye fırlattı. Bu sıra Sedef sıçradı. Ve az sonra kendine gelip bağırdı:

— Uy aney!... Başıma gelen!...

Çoban, Sedefe kulak asmadan işine devam etti: Belinden söktüğü kuşağıyla Davudun ellerini arkadan bağladı. Sonra Sedefin yaşmağını çekip aldı. Ve bunu da kör düğümlerle ayaklarına doladı.

Bu sıra Sedef, çobanın bacaklarına yapıştı. Ağlıyordu:

— Etme, dedi. Kurbanın olam etme!...

Çoban gene dinlemedi Sedefi. Eğilip Davudu başından kavradı ve öteye sürüdü. Sonra gelip Sedefin yanı başına oturdu.

Sedefin gönlünde ölümü avuçlayan Çobana karşı korku ve kin ateşi körükleniyor, öbürünün ruhunda ise, Sedefiyle bir olmak arzusu, habire kabarıyordu.

Çoban, Sedefin çıplak saçlarını okşamak için elini uzattı. Sedef fırsat vermedi buna. Kendisini az öteye aldı:

— Uzak dur benden, mundar köpek!.

Çoban, Sedefe doğru kaydı. Sesi titriyordu:

— Kaçma Sedefim. Asıl mündar köpek aha şu

heriftir. O seni elimden almıştır.

Çoban birdenbire Sedefin dudaklarına yapıştı. Korkudan büzülen bu dudaklar az sonra ateşlenip şişti. Fakat Sedef, dudaklarını söküp alınca, hınçla itti onu:

— Eliyi sürme biye. Alt tarafı bir can için minnetim yoktur!.

Çobanın, Sedeften kalan dudaklarındaki lezzet tüm bedenine yayıldı ve Sedefin direnişini ufalıyarak, altına aldı.

Sedef karşı çıkmak istedi. Sedef karanlığın örttüğü toprağa parmaklarını batırdı. Fakat üstündeki genç bedeni söküp atamadı. Ve öyle bir an geldi ki, Sedef, az ötedeki çelimsiz kocasını unuttu.

Birkaç kez bayılıp ayıldılar.

Bu sıra Davud, ateşten uzak kalan bedenine baıan serin yelin etkisiyle ayıldı. Yerinden doğrulmak istedi. Ellerinin, ayaklarının bağlı olduğunu farketti. Başını kaldırıp öteye baktı: Boşalan yerinde Çobanı gördü. Sedef de koynundaydı. Davud, bilhassa elleri ayakları bağlıyken, Çobanı haklıyamıyacağını bir solukta kestirdi. Fakat o, Sedefin koynunda yattıkça, Davudun kini azgınlaşıyordu.

Sürünerek ilerledi. Sırtını ateşe döndü. Sağ elini büzdü. Sol elini ateşin üzerine çevirdi. Ve çobanın kuşağı yanıncaya kadar ateşe yapıştırdığı elini çekmedi. Acıdan nerdeyse sıktığı dişleri, ağzına dolacaktı.

Ve az sonra temiz dağ havasına, yanan insan etinin pis kokusu yayıldı.

Davud, çobanın kuşağından kurtulduğu zaman sol elinin parmakları yerinden kurtulup ateşe yapışmıştı.

Davud geriye kalan eliyle, Sedefin yaşmağını da

çözdü. Sonra usulca yerinden doğruldu. Tütsülenmiş sağ elini beline attı, altı patları yoktu. Sonra tekrar yere çömeldi. Usulca Ceylânın yanına vardı. Ceylân kişnedi. Ceylân şaha kalktı. Bu sıra Sedefle Çoban da yerlerinden fırladılar.

Fakat Davud, şimdi yanan elinin gücünden pek fazlasına sahipti. Ceylânın eğerine sokulu olan mavzeri ele geçirmişti.

Hızla ateşe doğru atıldı. Ve bir solukta mavzeri sağ omuzuna dayayıp, yanık parmaklarının biriyle tetiğe dokundu.

Çoban, ölü sandığı doğanın içinde; mermiyi yiyince, kendisine sahip çıkamadı ve ateşin yanıbaşına düştü.

Bu sıra Sedef, ruhundaki gerçek duyguları aklının ötesinde gizliyemeden bağırdı:

— Nasıl kıydın bu yiğide!...

Davud bir anda, az önce pisliğe batmış karısının alt bölümüyle beraber, ruhunun da kirlenmiş olduğunu sezinledi. Ve karısının yanına gelmesiyle elindeki mavzeri kafasına hınçla indirmesi bir oldu. Alaca karanlığın içinde Sedefin örgülü saçlarına bulaşan kan görünmedi. Ve Sedef hâlâ ayakta duruyordu. O şaşırmıştı. Davud olanca kuvvetiyle mavzeri birkaç kez daha vurdu...

Davud ceylânın yanına geldiğinde, yeni bir günün ilk ışıkları, ormanın içine sızıyordu.

Davud, atı ateşin yanına çekti. Ve Sedefi güçlükle atın üzerine yaydı. Sonra kendisi de bindi.

Yola ilk çıktıklarında Sedef arkasındaydı ve sevinç yüklüydü. Oysa şimdi, önünde iki kat olmuştu.

Ceylân yürüdü...

Dağ ve orman tükendiği zaman, vakit küçük kuş-

luktu. Güneşin dinlenmiş ışıkları her yana geçmişti. Sedefin iki kat olmuş bedeninden sarkan ayakları ve kolları, Ceylânın karnına sürünüyordu.

Ve Davudun ellerinden, güneşin söküp akıttığı kanlar, Sedefin giysilerine damlıyordu.

Ceylân obaya vardığında vakit öğleyi bulmuştu. Davud yorgunluktan ve kollarındaki sızıdan, nerdeyse tükenip, Ceylânın üzerinden kayacaktı. Onu ve iki kat olmuş Sedefi görenler endişelenip, etrafını çevirmek istediler. Fakat Davud, hiç konuşmuyor ve Ceylânı, Sedefin babaocağına doğru sürmeğe çabalıyordu.

Onları ilk karşılayan Sedefin babası oldu:

— Nedir bu hal?.. Kızım hasta mıdır?

Davud dudaklarını büzdü, başını iki yana hafifçe salladı. Konuşmak istemedi.

Sedefin babası ürktü:

— Yoksa?...

Bu sıra Davud aşağı indi. Eksilmiş sol eli ve kanlı giysileri, iyiden iyi belli oldu.

Bir anda oba yerinden çözüldü.

Sedefin anası, tırnaklarını yüzüne geçirdi. Gözyaşları, bağırdıkça ağzına sızıyordu:

— Uy aman aney... Başımıza taş yağdı... Süt gelin... Vah yavrum... Başımıza taş yağdı, küller elendi...

Sedefi bir odaya aldılar. Üzerine ak çarşaf örttüler...

Davud, olup bitenleri bir bir anlattı. Sedefin babası, öne düşmüş başını kaldırmadan dinledi.

Uzun bir sessizlik girdi aralarına. Sonunda Sedefin babası, yasını bir yana dürüp sordu:

— Söyle bakalım Davud, verdiğin başlık ne olacak?

Davud vereceği karara, ağalığının ününü denk düşürmek istedi:

— Benim ağalığımda başlığı geri almak yoktur, dedi. Bir kız isterim.

Sedefin babası, kalbini biçen bu karara karşı duramadı:

— Ee, dedi. Bir kız daha...

Davud yerinden kalktı. Gitmek istedi. Sedefin babası ondan önce davranıp, önüne durdu:

— Fakat bir dileğim var, dedi. Sedefin cenazesi kalksın, bacısını öyle götür...

ŞARK ÇIBANI

Damgalanan insanlar, çirkinleşen insanlar Tanrıya açılan umutlarıyla kömeleştiler. Doğunun insanı isyan etmedi. Doğunun insanı boyun eğdi Tanrı buyruğuna. «Güzellik çıbanı» dediler, yüzlerindeki sefalet damgalarına...

İnsanlar asırlarca sindi tabiatın zulmüne... Sıcağına göğüs gerdi, fakat pisliğine battı. Sinekler birbirine ulaklar yolladı. Sinekler doğuya kıstırılmış insanların üzerine, yağmur gibi yağdı. Doğuda insan etinin talanı vardı. Doğulu insanlar sinekten korkuyordu.

Sinekten korkanlar... Sineği dev yapan Tanrı...

Bir dev havalandı, bedeni zehir yüklü, gözleri fakir düşmanı. Doğuda her ev, fukara kovanı. O

körpe bir beden aradı. Vıızz... Bir göz odada, altı can: Karı-koca, dört yavru. Çöktü, iki yıllık bebenin, süt bedenine. Emdi, kustu. Bebe şimdi, çıban yüzlü...

Kadın, rafa uzanıp küçük bir kâğıda sarılmış pudrayı aldı. Pudra Suriyeden kaçak gelmişti mahalle komşusuna. Şark çıbanlarını kurutan bir pudraydı bu. Bir çimcik alıp iki yıllık bebenin suratına serpti. Bebenin burnunu tamamen kaplayan çıban irin içindeydi. Burun delikleri kan pıhtılarıyla dolmuştu. Kahve kaşığından küçük ağzı açıktı ve ancak bu açıklıktan, içeri hava çekebiliyordu.

Yüz, serpilen pudranın tesiriyle kaşındı. Bebe elini yüzünde rasgele dolaştırdı. Küçük ellerin teması bile, yaraların çözülmesine ve kanla karışık irinlerin, aşağıya doğru akmasına yetti. Kadın serptiği pudranın boşa gittiğini görünce, bebenin kana bulanmış ellerine vurdu:

— Pudrayı heder ettin!...

Sonra hamama geç kalacaklarını düşündü. Yerinden doğruldu. İnce bir tülbent alıp, bebenin yüzüne örttü. Ve odadaki çocuklarına seslendi:

— Hadi enikler, düşün önüme. Sizi sıcağa aparacağam.

Az sonra hamamın yolunu tuttular. En büyük çocuğu, bohçayı sırtlamıştı. Henüz yedi yaşında olmasına rağmen, yüzünün sağ tarafını, pençe gibi kaplayan yaranın çirkinliğini hissediyordu. Sırtına vurduğu bohçayı sağ eliyle kavramış ve dirseğini yaranın üzerine bastırmıştı.

Hamama vardılar. Kendilerine bir köşe bulup soyundular. Kadın peçeden sıyrılınca, yüzündeki yaralar meydana vurdu. Hamam yaralı yüzlerle do-

luydu. Bu yaralar insanda, acımadan ziyade iğrenme uyandırıyordu. Dudakları büzen veya yok eden yaralardı bunlar. Gözleri kör, burunları düşüren, pembe yanaklara batan yaralar...

Kadın, çocuklarıyla bir kurnanın yanına sokuldu. Elindeki tası kurnaya, beş, on, yirmi elin direnmesine rağmen daldırdı. Nafile... Tas boş çıktı. Kadın çocuklarına döndü:

— Yanımdan heç ayrılmayasız ha, dedi. Ben suylan uğraşacağam, siz bacıyıza mukayyet olun.

Tekrar tası kurnaya daldırdı. Bu kez su alabilmişti. Tasın içindeki suyu, kendine en yakın olan çocuğun başına döktü. O kadar azdı ki, çocuğun ancak bir lokmacık yeri ıslandı.

Hamamdaki buharın tesiriyle yavaş yavaş kirler gevşemeye, bebenin yüzündeki yaralar kanamaya başladı. Yanaklarından sızan kanlar ağzına kaçıyor ve bunalan çocuk, ağlıyordu. Kadın ağıdı kesilmeyen bebeye döndü:

— Yere giresice, ağzını çarık gibi açıp ağlamasana, dedi. Sonra bebenin böğrüne bir yumruk indirdi.

Büyük çocuk, öfkeli anasına seslendi:

— Aney, sen Ayşoya bak, ben su alam.

Anası azarladı onu:

— Bösböyükler alamı, sen mi becerecağsan.

Kız ısrar etti:

— Bir sınaram. Ver hele, şu tası...

— Sınamağa ne hacet. Görmiysen mi, ne kıyamettir.

— Bir sefer ha... Aha şu yamaçtan daldırıram.

Kız elini uzatıp tasa asıldı. İşte ne olduysa bu anda oldu. Kadın vermemek için direndi. Ve ısrar eden kızına vurmaya davranınca tas her ikisinin

elinden kaydı. Önce sert mermer üzerine düştü. Sonra oradan sıçrayıp, bebenin ulumuş burnuna çarptı. Büyük kız birdenbire bağırdı:

— Uy aney... Ayşonun burnu tirnik oldu.

— Viş... Başımıza gelen... Hani kız?

— Na... Burnundan bir parça düştü...

Kadın, yan tarafta yatan bedenin yüzüne eğildi. Elini uzatıp kanayan kısma dokundurdu. Bir parça kopmuştu. Kadının her yanı titremeğe başladı. Kesik burunlu bebesinin geleceğini, bir yıldırım hızıyla düşünebildi. Burnun sol kanadından bir parça kopmuş ve sulara karışan kirlerin içinde, akıp gitmişti.

Böylece bebe, kesik burunlu oldu. Bu kopan parçayla beraber, onun gençliği, hattâ ömrü acılara kucak açmıştı şimdiden...

Belki günün birinde doğudan çıkıp, güneye, kuzeye, batıya sürüklenecek, o zaman; doğunun bu dramını bilmeyenler, ona iğrenerek bakacaklardı: «Frengili misin?» «Cüzzamlı mısın?» diye soracaklardı.

O başını önüne eğecek, utancından yüzüne dolan kan, yaralarının içinde zikzaklar çizecek: «Yandı,» diyecek, «Gaz parlamış,» diyecek. İnsanlar bu yüzü fazla görmemek için, onu başlarından savacaklar, dilediğini yapacaklardı: Gitsin, defolup gitsin diye...

Kadın bebesini kaptığı gibi dışarı koştu. Çocuğun burnundan akan kanlar ıslak zemin üzerinde, kurutma kâğıdına damlayan mürekkep gibi dağılıyordu. Hamamcı şaşkına dönmüş anayı ve bebenin kanlı yüzünü görünce:

— El kadar çocuğun hamamda ne işi var ba-

cım? dedi. Hem de yüzü, yara-bere içinde. İnsan bu vaziyette hamama mı gelirmiş.

Kadın sızlanarak kucağındaki bebeye baktı:

— Ne bilem bacım ha... Ne bilem... Sıcağa apar dediler, yu dediler. Su, pisliği söküp alırmış... Ben şimdi ne yapacağam? Başıma küller elendi. Biye bu aklı verenlerin, Allah kapısını kuş poğuyla böleye...

Hamamcı yumuşak bir sesle:

— Hele şuraya yatır, dedi. Herşeyin bir çaresi bulunur.

— Hangi tırnık burna çara bulunmuş ki... Kopan parça geri mi gelirmiş? Ay çehreli yavrum heder oldu.

Bu sıra bir kova su getirdi, ihtiyar bir kadın. Bebenin yüzünü yıkadılar. Kan bir türlü dinmek bilmiyordu. Kadın ağlamaya, dövünmeye başladı. Su getiren ihtiyar kadın telâşsız konuştu:

— Çalınma bacım, dedi. Hepimizde çıban var, ne olur ki?... Allahı Hüdaya karşı gelinmez. Onun her işi hoştur. Bu çıbanlar her kula nasip olmaz. Allahın sevgili kullarıyız ki, yüzümüz gözümüz çıbanlı.

Kadın biraz sakinlemişti. İhtiyar kadın çocuğun saçlarını okşıyarak konuşmasına sakince devam etti:

— Sen heç bu çıbanların yakışmadığı yüz gördün mü bacım? Allahın hikmeti işte... Peygamber efendimiz çıbanları sıvazlamış da: «Güzellik çıbanı» demiş. Ya... Hepimizin yüzü dolu ama Peygamber eli değdiğinden ışıl ışıl yanar yüzlerimiz. Allahın nuru serpilmiş bir sefer...

Kadın gözlerini bebeden ayırmadan:

— Öyle zahar, dedi.

Kadın çocuklarıyla geç vakit hamamdan çıktı. Kesik burunlu bebe, baygın yatıyordu anasının kucağında... Burnundan kopan etcik, insanlarla Tanrı arasına bir köprü kuracak, ömrü boyunca Tanrının varlığı için hizmette bulunacaktı: İnsanlar bu yaralı yüzü gördükçe, kendi parlak çizgisiz yüzleri için Tanrıya şükredeceklerdi. Oysaki bebenin burnundan kopan et hiçbir zaman geri gelmeyecek ve yüzündeki çukurlar çıkıntılar kaybolup gitmiyecekti. Böylece bebenin umudu tekrar Tanrıya yönelecek, fakat değişmeyen yüzü, Tanrıyla arasında, ya tarif edilmez bir kin ve hırçınlık yaratacak veya bu bebe güzel her şey karşısında ufalacak ve son bir umutla, kendisini Tanrının cennetine adayacaktı.

Eve vardıklarında, güneş batıya akmış ve kent karanlığa sıvanmıştı.

Kadın önce gaz lâmbasını yaktı. Sonra ağlayan bebenin ağzına, sağ memesini tutuşturdu. Bebe, açlıktan kupkuru olmuş midesine, bir yüksük süt aktarabilmek için telâşından, kesik burnunu memeye gömdü durdu.

Az sonra evin erkeği geldi. Sıcağın altında çalışmaktan, kerpiç çekip çamur karmaktan elleri yarılmış, dudakları yer yer çatlamıştı. Büyük mendiline sarıp getirdiği domatesleri yere yaydı. Sonra karısına:

— Hele biraz yufka ıslat, dedi. Bögün beter acıkmışam.

Kadın, onbeş-yirmi yufka ıslatıp getirdi. Kâğıt gibi açılmış yufkanın arasına domates, soğan, biraz da yeşil biber döşeyip, bir dürüm yaptı adam. Dürümünü yerken karısına çıkıştı:

— Sırık gibi ne dinelisen ulan, sofraya çökse-

ne. Hadi, uşakları da toparla...

— Yemek zukkumlanacak mecalim yoktur.

— Canın bir şeye mi sıkılıy? Sen heç ekmeğe uzak durmassan...

— Bögün başımızda bir tufan koptu... Heç sual etmesen daha eyi...

— Ne tufanıymış? Sen, hayır bir iş tutmazsan zatan...

— Benim kara yazım... Kaderim yanlış çalınmış... Uşakları sıcağa apardım.

Kadın konuşmasını kesti. Gözlerinden akan yaşlar, inişli yokuşlu yüzünde, aşağıya doğru akıyordu. Adam sabırsızlandı:

— Eee... Sıcakta başıyıza bir hal mı geldi?

— Hee... Ayşonun burnu tirnik oldu... Tirnik Ayşo...

Adam dürümünden ağzına bir lokma soktu. Sonra güldü:

— Bunda yakınacak ne var ki, asalatlı evlâtmış, bana çekti. Babası da tirnik değil mi ulan avrat. Hıı... Tirnik babanın, tirnik kızı...

— Sen herifsen emme...

— Eee... N'olacakmış?...

— Kız kısmı ne kadar özürsüz olursa, o kadarına eyidir.

— Vay... Kızın özürsüzü, namuslu olanıdır.

— Hemin namuslu, hemin özürsüz.

— Asileşme ulan... Allahın nakışına dil mi uzatacağsan yanı...

Kadın korktu:

— Tövbe, tövbe ki bin kere...

Adam gülerek anlattı:

— Sen bili misen kız, ben nasıl tirnik olmuşam? El kadar enikmişem, burnumda aha şu müba-

rek yara peydahlanmış. Şişmiş babam şişmiş. Olmuş sana davul gibi. Babam beni - şimdi rahmetli oldu - Cilveli Circoya aparmış. Sen Cilveli Circo deyip geçme... Berberdi emme, attığı neşteri şimdiki tabipler atamaz. Ne dedimdi? Ha... Cilveli Circo davul gibi olmuş burnumu, bir tutam Halep ibrişimiylen çevirmiş. Usulcana başlamış ibrişimi iki ucundan çekmeye... Çekmiş babam, çekmiş. Sonunda burnumun ucunda irini toparlamış. Ustalığına getirip Allah demiş ve ibrişime olanca kuvvatıylan asılmış. Eee... İrin tepmiş dışarıya... Fışkırmış Cilveli Circonun suratına... İşte bu arada burnumun ucundan da bir parça kopmuş... Rahmetli babam güle güle anlatırdı hep... Ya avrat, sen Cilveli Circoya erişmedin...

Bir sinek havalanır Urfadan... Vıızz... Uçar Antebe... Vıızz... İnsanlar umutsuz yatar. Sinekler kanatlarını korkusuz gerer, kapar... Doğuda insanlar pis, şaşkın... Bir sinek olur, bin, milyon... Doğuda insanların üzerindeki Peygamberin kolu yorgun, eski... Batıdan, kuzeyden göç eden sinekler sevinçli...

Bir sinek konar yeni doğmuş bir bebenin yüzüne... Emer, kusar... Bebe uyanamaz. Yeni bir sinek... Emer, kusar... Bebenin elleri bağlı... Bebenin anası, babası dilsiz, kör...

KARA VAGON

Ve bir tren durdu. En önde karnında su ve kömür taşıyan bir çekici... Arkasında meyvalar, hayvanlar ve eşya taşıyan vagonlar... Bir kaç insan vardı trenin içinde: Sürücü, ateşleyici, işaretci. Bir kaç vagonun kapısı açıldı. Kalaslar taşındı. Atlar, camızlar, inekler üzerinden yürütüldü.

Bekleşen insanlar zavallı, şaşkın... Tanrının arkasında kalan, hep Tanrının gölgesine düşüp, unuttuğu insanlar... Tanrı büyük, insanlar küçücük... Tanrının gözünden kaçanlar... Beş, on, yirmi... Ve daha fazla. Hayvanların boşalttığı vagona alındılar. Kadınlar, çocuklar, erkekler... Ayakları altında bokları ezdiler. Boka rağmen oturmak istediler. Fakat bu ara beş, on, yirmi insan daha sokuldu vago-

na. Kadınlar, çocuklar, erkekler... Ayakta yanyanalar. Analar çocuklarını buldu vagonun içinde. Ve bazıları karılarını itti, erkeklerin yanından, kadınların istifine. Bu ara güneş el salladı. Güneş bu insanoğlunun dramına daha fazla dayanamayıp, ilerdeki bir dağın ardına yuvarlandı. Tren uzun bir zaman, hızlı bir trenin, gelip geçmesini bekledi. Kara vagonlar, kara vagonlarda unutulmuş insanlar...

Doğuda ölmek: Alın yazısını kurşunlayan son umut, başka diyarlarda doğabilmek fırsatını müjdeleyen kurtarıcı. Dağları çıplak, ovaları hain bölge. Buğday başakları altın. Ateşin içinde oynaşan bereket. İnsanlar, toprakla güneş arasında aç ve şaşkın. Doğaya sinen insanlar... Mezarlar büyük, derin. Mağaralar üç, beş, on insana mesken. Taşı yastık, toprağı tencere, kederi, kader yapanlar...

Bir trenci hatırladı, raylar boştu şimdi. Yeşil bir lâmba yanıp söndü. Tren önce silkelendi, sonra gözlerine ışık verip, karanlığa atıldı.

Pof, pof, pof...

Raylar şangırdadı. Kara vagondaki her insanın gönlüne bir el uzandı. Sıktı onları. Gurbet başlamıştı. Tarlalardaki beyaz pamuklar onları bekliyordu. Paraya hasret, paraya muhtaç insanlar. Para için açılan cepler. Pamuk tarlaları gibi ak-pak hayaller. Sonra... Kimi üçyüz, beşyüz, bin ekmeği umut etmede. Kimi eczanedeki ilâçları. Kimi bir eşeği...

Tren sıcak havayı, serin yel yapmada. Serin yele hasret insanlar. Düşmanları sıcağı, cezalandıran tren. Trene hayran, trene saygılı insanlar...

Kadınlarındaki tahılı öğüten mideler... Suyu sidik yapan organlar... Tren bir istasyonda soluk

almada... Kara vagondan bir adam atlar. Şaşkın, ürkek. İleri gider, utanır, daha ileri. Aptesini bozar, şalvarını toplar...

Trenin tekerlekleri dönmeye başlar. Aptesini bozan adamdan habersiz. Adam şalvarının uçkurunu vurmada, tren gitmede... Adam koşar, tren gider. Adamın hayalleri titrek. Alacağı üçyüz, beşyüz, bin ekmeğin umudu kaçmada. Adam atar kendini bir vagona. Binemez... Düşer tekerleklerin altına. Bir kaç kişi bağırır. Tren durur, zınnk... Adamı çekerler trenin altından. Bir ayağı eksik...

Trenciler bağırır, trenciler küfreder. Yeni bir emir: Bütün kapılar kapanacak. Suçlu, yaşamasını beceremiyen! Suçlular dışarda!

Kesik ayaklı adam orada kalır. Bacağından kan akar. Onun asıl kanayan umutlarıdır. Al kana bulanan ak-pak umutları. Tren tekrar hareket eder. Adamın gözleri raylara takılı. Arkadaşları el sallayamaz, kapılar kapalı. Ve vagondaki insanlar, isyan edip, üzerlerine kapanan kapıları yumruklayamazlar...

Düşünceye karşılık uydurmuşlar: uyumak... Umuda: beklemek, mutlu yaşamaya: cehennem ve de kedere karşılık cennet vadedilen insanlar...

Tren nefes alıp vermede... Tren insanoğlunun hizmetinde. Onu yapan insanlar bir bölümünde, hayvan bokunun üzerinde yanyana. Tren gitmede... İnsanlar onun barsağında, dışarıya atılacakları zamanı beklemede...

Pof, pof, pof...

Sonra emeği bekleyen pamuklar... Kozalağı kavrayacak eller... Eller yarık, beyinler güneşin altında uluk... Pamuktan dağ yapacak insanlar. Da-

ğı iplik, ipliği şehirlere satacak insanlar. Tren yaklaşmada...

Vagonun içinde, bir kıpırdanma:

— Aptestim, dedi. Adamın biri.

İnsanlar şaşkın.

— Küçüğüdür inşallah?

— Ne çaraki böyük!...

İnsanlar kederli, insanlar biçare:

— Gün ışığında hökümsüz, dediler.

Adam kıvranmada:

— Etmen... Dar zamanımdır!...

— Hökümet kapısı zorlanmaz, dediler.

Tren rampa yukarı inlemede, adam, eli kasığında kıvranmada:

— Of... Of Allah, yetiş imdadıma...

İçlerinden biri sorar:

— Hangi cıvık adamdır bu, zamansız oflamada?

Adam yılgın:

— Biye Aznavur Davut, derler...

Adamlar güldü... Aznavur Davut kızgın:

— Açın kapuyu, dedi. Küreleyin beni aşağıya.

Adamlar vagonun kapısını açtı. Temiz hava içeriye daldı. İnsanların gönlü ışıldadı. Aznavur Davut uca geldi:

— Verin biye elleriyzi...

Adamlar konuştular:

— Gurbat hepimizin düşmanı.

— Sırt verecen düşküne...

— Herkes birbirinin anası, babası...

Adamın gözleri fırlamış:

— Eliyizi verecak mısız? Yoksa ben gidiyem...

İki adamdan herbiri, Aznavur Davudun bir elini kavradı. Aznavur Davut:

— Ellerime eyi yapışasız ha babolar, dedi. Düşman karşısında, mavzere yapışır gibisine...

Adamlar:

— He... Gönlüyü serin tut, dediler.

Adamın ayakları en uçta. Kolları gergin, kıçı dışarda. Tren yokuş aşağı yağ gibi kaymada... Adam boşalmada...

Medeniyet süratli, insanlar becerikli. Adamın boku tarlalara savrulmada. Talihli tarlalar, gübreye kavuşmada... İnsanlar sevinçli. İnsanlar Aznavur Davudun ardında sırada:

Pof, pof, pof...

Tren tünellere girip çıkmada... Karanlığa alışkın insanlar, tünellerde, dışarı bakmada...

Tren Gâvur dağlarının eteğinde. Kendini Çukurovaya kavuşturmak için son sabrını harcamada... Sonra... Düz ova, kudurmuş gibi akan tren. Sallayan tren. Vagonlarda insanlar birbirine geçmede...

Eskiler hatırlamada:

— Çukurovaya vardık...

— Yolun çoğu eridi...

— Ben heç sevinmeyem...

— Sen zatan tembelsen babo...

— Seni aşaram gene de...

— Oşt...

Pof, pof, pof...

İnsanlar yorgun, neşeli. Umutlar kanat açmada, trenden hızlı. Çukurova bereketli, beyaz köpüklü deniz. Çukurova yeryüzünün cehennemi...

Katırı küheylân, zehiri şerbet, cadıyı melek yapan insanlar. Kara vagon ak, Çukurova yazın sıca-

ğında yayla. Tanrının unuttuğu, Tanrının çilesine sahip çıkanlar geliyor, Çukurovaya... Hey!...

Bir ses umutları çizdi:

— Uy aney!...

Kadının gözleri ayrık, eli karnında.

— Uy aman aney!...

Kadınlar, kadının başına dikildi. Erkekler sinirli:

— Bu feryat niye?

Kadınlar meseleyi kavradı. Sıklaştılar. Bir parça yer hazır.

Kadın yere oturdu:

— Uyy... Off... Geliy...

Bir erkek bağırdı:

— Sen misen avrat? Kız Ayşo!...

Kadın sesi aldı, hemen cevapladı:

— He... Doğuruyam!...

Bir kadın, kadının ağzını kapattı:

— Viş anam!... Herifler var!...

Kadınlar birbirine kenetlendi. Kuş uçmaz, ışık sızmaz...

Yaşlı bir kadın, sancılı kadının donunu çözdü. Entarisini yukarı sıyırdı. Başka bir kadın arkaya geçip, kadının kollarını kavradı. Yaşlı kadın usta... Yaşlı kadın tarlada doğurmuş, kendini doğurtmuş...

Kadının bacaklarını ayırdı, karnına bastırdı. Bebe inat etmede... Kadın bağırmada:

— Uy aneyy!... Vağ aney!...

Kadının kocası sinirli şaşkın:

— Geri tep imansız... Daha karnın küçük...

Yaşlı kadın:

— Yedi aylık olmaya?

— Uyy aney!... Uy Allahh!...

— Uluma ulan dinsiz. Yanıltma bizi.

— Uy... Uy aney öliyem!...

— Sus ulan hayasız köpek... Kuzlamanın zamanı mı?

Adamların çoğu «Yahülvela» çekmede. Kadınlar korkak, merhametli. Bebe ana rahminin karanlığında oynamada... Bebe, kara vagonun içinde, bir ışık, bir umutdan uzak, çeker kendini hep yukarıya. Anası sancılar içinde:

— Allah!..

Yaşlı kadın:

— Bağırma, der. Ikın...

Kadın ıkınır. Kadının bütün vücudu tere bölenir. Bebenin başı dışarda...

Tren düdük çalar. Tren kendine yol açar. Bebenin yolu tünel...

Yaşlı kadını korku sarar:

— Avrat çatlayacak...

Bebenin başı dışarda, beklemede... Yaşlı kadının elleri, hayvan bokuna değik. Uzandı bu eller, çekti bebeyi. Bebe inatçı, bebe dünyadan endişeli. Yaşlı kadının boklu elleri, bebenin yüzünde, gözünde. Ana, baygın yerde yatmada... Bebe, yaşlı kadının elleri arasında...

— Avrat doğurdu!.

Kadının kocası sabırsız:

— Oğlan mı?

Yaşlı kadın bebeyi evirip çevirmede... Bebenin yumuşak derisi, kadının ellerine yapışıp kopmada:

— Uşak oğlanmış...

Adam sevinçli...

Pof, pof, pof...

ABDO İLE HAKKO

Güneş henüz battığı yerden fırlanıp dönememişti. Ve insanlar döşeklere yapışıktılar. Bu sıra, Zemzem Bacıyı sanki Tanrı dürttü. Yatağın içinde kıpırdanmaya başladı. Namaz vaktiydi.

Henüz kırkına bile ulaşmadığı halde, kıvır kıvır olmuş saçlarına bakımsızlıktan iyiden iyi ak düşmüştü. Ömrü boyu, toprağın üzerinde bedenini dolaştıran ayakları, güneşten çatlayan dere kenarındaki çamurlara dönmüştü. Elleri sanki ayaklarına özenmiş, olanlardan geri kalmamıştı.

Zemzem Bacı abdesini alıp, namaza durdu. Eğildi, kalktı. Sonra üç-beş dakika kalkmadan, ellerini açıp dua etti. Tanrısından, bostandaki bütün karpuzların kanşeker ve tomurcuklaşan günün, in-

sanlara hayırlı olmasını diledi. Sonra yerinden kalkıp büyük oğlunu hafifçe silkeledi:

— Hişt, Abdo, ben gidiyem. Hişt, ben gidiyem ha...

Abdo yatağın içinde kıpırdandı. Cevaplamadı anasını. Zemzem Bacı tekrar seslendi:

— Abdo, ulan Abdo kendiyi ölümcüllüye vurma. Korkma sizi hemen bostana aparmayacağam. Yanlız gidecağam.

Abdo iniltili bir sesle:

— Uyku şirin aney, dedi. Kalkamıyam...

— Beni işit, sonra gerisin geri yat Abdo... Diyem ki, ben bostana gidiyem. Karpuz döşürecağam. Sen kardaşıy uyanınca, onu da al gel... Eşeği bırakıyam. Geç kalmayın ha... Babay bögün develeri getiriy...

— Ee... Ee... Anlamışam... Savuş get. Ben kardaşımlan gelecağam...

Abdo tekrar yatağa kendini yapıştırdı ve bölünen uykusunu birleştirdi.

Zemzem Bacı başına, sofra bezine benzeyen bir örtü alıp bostanın yolunu tuttu. Önce otuz - otuzbeş haneli köyü geçti. İnce bir dereden aşıp, söğüt ağaçlarının arasına daldı. Önüne bazan iri köpekler çıkıyor, bir müddet havlıyorlardı. Zemzem Bacı, bu köpeklerin kendisine birşey yapmıyacaklarını bildiği halde, gene de tarif edilmez bir korkuyla:

— Şoşo, şoşo beni tanımadıyız mı? diye köpeklerle yakınlık kurmaya çabalıyordu.

Bir ara kendini evlerin ve ağaçların belirtisinden uzakta buldu. On - onbeş dakika sonra bostanın çardağına vardı. İçeri girmedi. Güneş henüz meydanda yoktu. Fakat her yana ince bir aydınlık yayılmıştı. Zemzem Bacı doğru bostanın içine vur-

du. Tiyeklerin ucunda, ortasında davul gibi şişmiş karpuzlar yatıyordu. Benekli nakışlar toprağı süslemiş, Tanrının ruhunu, gücünü yaymıştı yere. Zemzem Bacı eğilip sevdi bu benekli karpuzların birkaçını. Onları develere yükleyecek, şehre götüreceklerdi. Sonra insanlar havaya kaldırıp sallayacak, parmaklarıyla tıkırdatacaklardı. Üç kilo, beş kilo... Küçük bir karpuz koparıp, yere vurdu. Karpuz ikiye ayrılmıştı. Bir parçasına elini geçirip; göbeğini dışarı aldı. Boş midesine şekerden tatlı karpuzun suyu inmeye başladı. Bu sırada güneşin kırmızı, yumuşak ışıkları, Zemzem Bacının üzerinden aşıp, ötelere vardı.

Böylece güneş doğaya, sıcak nefesini yaydı ve her şey kıpırdanıp, hareketlendi.

Abdo eşeği, ahırdan avluya çekti. Hayvan güneş ışığına çıkınca gerildi sonra tıksırdı. Boz ve dişi bir eşekti bu. Uzun yola yatkın değildi. Fakat kısa yolda tırısı emsalsizdi. Abdo, hâlâ odadan avluya çıkmamış olan kardeşine bağırdı:

— Sülük gibi ne yatağa yapışıysan ulan. Çepik ol... Gün iki mızrak yol aldı... Hadi... Niye ses ver misen ha!..

Hakko altı yaşına varıyordu. Tepsi gibi yuvarlak yüzünde ağzı küçük, gözleri iri ve yuvasında fıldır fıldır dönerdi. Bir kusuru vardı: tembel mi tembel... Dışarı çıkmadan ağabeysi Abdo'ya seslendi:

— Geliyem...

Abdo odaya girdi. O hâlâ yatağın içindeydi. Bacak bacak üstüne atmış ve ellerini de başının altına kenetlemişti. Abdo ileri atılıp, yataktan söktü onu. Sonra bir tokat yapıştırdı:

— Ulan, senin kadar enikler, obanın davarını önüne katıp dağ, bayır aşmada...

Tokadı yiyen sanki Hakko değilmiş gibi:

— Arkaya binmem ha, dedi. Önüye al beni...

Abdo, Hakkoyu eşeğin üstüne hoplattı. Sonra kendisi bindi. Ve yola koyuldular.

Abdo, ondört yaşını bu güz tamamlamıştı. Ergen olalı iki yıl oluyordu. Köy yerinde başını sağa, sola çevirmiş fakat, çokluk kerpiç duvarlar, hayvanlar ve ağaçlar görmüştü. Yaşına uygun kızlar ya çarşafın içinde ya da gözleri yerdeydi. Köyün kuyusuna bir kaç kez sokulacak olmuş, kadınlar hamamına girmiş gibi, taşlamışlardı Abdoyu...

Hakko ağabeysine sordu:

— Karnıy aç mı?

— Az...

— Ben çok açam... Bir dürüm olsa ne hoştur...

— Nefsiz olma ulan... Bostana varınca karpuz yersen...

— Ben çekirdeğiylen yiyem ha... Ya sen?..

— Sus ulan...

Bu sıra söğüt ağaçlarının örttüğü ince bir derenin kenarına vardılar. Eşek suyu geçmek istemedi. Direndi... Sonra başını öne eğip su içmeye başladı. Hakko merakla:

— Ağey, dedi, eşekler aç karnına niye su içiy?

— Ne bilem ha... Eşeklen insan bir mi olurmuş...

Eşek suyunu içti. Sonra bacaklarını açıp işemeye başladı. Hakko:

— Ben de işeyecağam, dedi.

Abdo, kardeşini âdeta eşeğin üzerinden fırlattı:

— Of ulan, of, dedi... Haydi çepik...

Hakko az ileri gitti. Bu sıra Abdo da eşekten indi. Eşek henüz işini bitirmemişti. Abdo kopan şarıltıya dönüp baktı. Bu sıra gözü orasına ilişti. Dikkatini verdi... İçi gıdıklandı... Söğüt ağaçlarının örttüğü bu dere herşeyi yapmaya elverişliydi. İnceden inceye duyulan kurbağa ve böcek sesinden başka hiç birşey duyulmuyor, görülmüyordu. Tam bu sıra Hakko geldi:

— Hadi ağey, dedi. Beni hoplat.

Abdo eşeğin ruhunda kopardığı cinsel ateşten kendini çekip alamadı:

— Var mısan Hakko, dedi. Senlen bir öç kurak? Ben eşeklen gelim, sen kaç. Bakak kim önce bostana varacak...

Hakkonun gözleri şeytanca parladı:

— Ben eşeklen gelim, sen kaç, dedi.

— Vurdum mu yıkarım ulan. Ben senin böyüğünem. Ben eşeklen...

— Sen kazanırsan ağam. Ben biliyem. Bu eşeğin tırısı benden kuvvatlı.

— Vallahi tırısa kaldırmam...

— Gel bu işten vazgeç ağey... Çok acam zatan...

— Ağzımdan çıkan olacak... Sen kaçacaksan, ben eşeklen gelecağam... Sonra silleyi ense köküne yersen...

Hakko yüzünü ekşitti. Sonra isteksizce yola çıktı. Hem koşuyor hem de arada bir dönüp, bakıyordu. Az sonra aralarına söğüt ağaçları girdi.

Abdo eşeğin yularından tutup, ilerdeki bir söğüt ağacının altına çekti. Eşek, başını yere verip seyrekleşmiş otları dişleyip, koparmaya başladı. Abdo eşeğin ardına geçti. Gıdıkladı hayvanın orasını.

Eşek önce bacaklarını açtı sonra kuyruğunu dikti. Abdo bu sıra şalvarının uçkurunu çözdü ve eşeğin arkasından öne doğru eğildi. Başını semerin üzerine dayadı. Eşek az ilerdeki otlara doğru bir adım attı. Abdo da ona yapışık ilerledi. O kendisini bu işe iyiden iyiye kaptırmıştı. Eşek başını geriye çevirip olup bitenlere baktı. Abdoyla gözgöze geldiler. Abdonun gönlüne tarif edilmez bir utanma hissi aktı. Eşeğin kocaman gözleri baygındı ve onu aşağılıyordu âdeta. Fakat Abdo aylardanberi gözlerini fıldır fıldır döndürmüş, ne yazık ki, köy yerinde, hiç bir kızın gözlerini üzerine çekememişti. Kızlar kaçmış, Abdo şaşırmıştı. O yetişkindi artık. Muhakkak bedenine, eşeklerin gözlerini batırmak istemiyordu. Hele başını, kıçını koyduğu şu pis semere dayamak ona ölümden beter geliyordu... Fakat o herşeye rağmen, şu eşeğin, cinsel sorununun bir sigortası olduğunu da sezinliyordu... Abdo güzel bir köylü kızının, önce başından örtüsünü alıp, dudaklarından öpmeyi, sonra şu söğüt ağacının dibinde, kızla beraber bir o yana, bir bu yana yuvarlanmayı kimbilir ne kadar isterdi.

Eşek, bir müddet de, Abdonun titreyen dudakları üzerinde gözlerini tuttu. Abdo bütün bedeninin gevşeyip eşeği rahat bırakacağı bir anda, kulağının dibinde vınlayan sesle âdeta taş kesildi:

— Ağey!..

Abdo kımıldayamadı. Hakko devam etti:

— Eşeğimize ne yapıysan?...

Abdo bir müddet vaziyetini bozmadı. Başı semerin üzerinde olduğu halde Hakkoya baktı.

Hakko küçük yaşına rağmen meseleyi kavradı ve ağabeysine arkasını döndü. Abdo kendine geldi

ve eşeğin arkasından koptu.

Aradan epeyce bir zaman geçti. Abdo eşeğe bindikten sonra:

— Hadi yekin, dedi. Atla...

Hakko ağabeysinin ayağına basıp bindi. Sonra eşeği dehlediler... Dereden geçip, ovaya çıktılar. Abdo dayanamayıp sordu:

— Niye geri döndüy ulan?...

— Şeytan dürttü ağey...

— Ben siye kaç, durmadan kaç demedim mi ha!...

— Beter kaçtım ağam. Soluğum kesildi. Gelimisen diye ardıma baktım, emme heç birşey göremedim... Kaçmaya devam ettim. Bir sefer daha baktım, seni gene göremedim. Ben biye meraklandım. Başıya bir hal geldi belledim. Gerisin geri döndüm. Beni görünce niye şaşırdıy?..

— Kim şaşırdı ulan gevvat?

— Bizim eşek uslu değel mi ağey?...

— Hee... Nasıl yani?...

— Anam görseydi ne yapardıy?...

— Bak Hakko... Kardaşım Hakko... Siye diyem ki, bu meseleyi kimseye açma... Eğer ağzıydan kaçırırsan, bilesin ki ben ağan Abdo değelem gayrı...

— Sen de beni kollayacan emme...

— Ne gibisine?...

— Sabahları erken kaldırmayacan. Sille atmayacan...

— İstediğin bunca olsun aslanım...

Hakko bir müddet düşündü sonra sevinçle:

— Bir şartım daha var ağey, dedi. Bostanda hep küçük karpuzları taşıtacan biye...

— Ona da hee...

Uzaktan bostan göründü. Develer ve insanlar farkediliyordu. Abdo keyifsiz:

— Böğün çok iş var, dedi. Bostanın bütün karpuzları toplanacak, küme edilecek...

Hakko güldü:

— Ben yorulmam ki. El kadar ufaklarını taşıyacağam unutma ha...

— Arada bir böyüklerini de taşımalısan...

— Yok ağey... Anama söylerem...

Abdo sinirlendi:

— Ağzıya sıçam ulan. Senin eliyle düştük ha... Vay babo vay. Di ulan, ne diyecağsan bakak...

— Derem ki... Aney, aha bu senin bösböyük oğlun var ya... Beni şirin uykumdan kaldırdı. Vurdu beni... Aç, susuz yola çıktık... Meramı neymiş aney bili misen? Anam sorar: «Neymiş?» Ben o zaman söylerem ki... Söyleyeyim mi ha?.

— Söyle ulan, söyle...

— Hee... Aney ağamın meramı derenin içinde kalmakmış... Anam tekrardan sonrar: «Vay niyeymiş?...» İşte ben o zaman söylerem... Söyleyeyim mi?

— Ulan şimdi seni aşağıya küreliyacağam... Söylesene... Anlayım hele...

Bu sıra bostana vardılar. Anaları karşıladı:

— Çok şükür gelebildiyiz... Güneş tepemize dikildi yeregiresiceler...

Abdo ile Hakko eşekten indiler. Analarına hiç cevap vermediler. Yalnız bu sıra Hakko, Abdonun yüzüne bakıp güldü. Uzaktan babaları seslendi:

— Haydi lak-lakı bırakın. Daha bostanın yarısına bile el atılmadı...

Hep beraber bostana daldılar. Kimi karpuzları tiyeğinden koparıyor, kimi ortadaki kümeye ta-

şıyordu. Bu çalışma dakikalarca sürüp gitti. Bir ara Hakko, anasının yanına vardı:

— Açam aney, dedi. Biye bir parça ekmek ver...

Zemzem Bacı, biraz soluklanmak için bu bahaneye sevindi:

— Gel, dedi. Ekmek çardakta...

Çardağa geldiler. Zemzem Bacı biraz ekmek çıkarıp Hakkoya verdi. Sonra:

— Niye geç geldiyiz oğlum? diye sordu. Bu vakte kadar aç mısan?

— He aney... Ağamın suvatından. Yolda eyleşti. Yanı derenin içinde... Beni yaldattı... «Sen kaç» dedi. «Ben ardından gelecağam.» Gelmedi aney... Geri döndüğümde, ağam eşeklen barabardı... Karşısında beni görünce berk utandı emme...

— Vişş... Küller başıma... Demek Abdo da...

Hava kararmaya başladı. Fakat kimsenin umurunda değildi. Karpuzlar develere yüklenmiş, çıngıraklarından çıkan sesler uzaklarda eriyip kaybolmuştu.

Ardından yükü hafifleyen bostan terkedildi. Eşeğe yine Abdoyla Hakko bindi. Karı-koca arkalarından gidiyordu.

Derenin içinden geçerken, Zemzem Bacının aklına, Hakkonun anlattıkları geldi. Kadının sesi, ağustos böceklerinin cızırtılarını bastırdı:

— Herif, hele beni işit...

— Hıı...

— Şey... Abdo var ya...

— Eee...

— Emme meseleye bir çara bulmalı...

Adam umursamadan sordu:

— Ne meselesiymiş?

— Abdo böyümüş... Eşeğin ardına yapışıymış... Evermeli oğlanı... Haa... Ne deyisen? Demek aklı hayra, şere eriy...

— Oluur...

— Diyem ki Ayşoyu alak...

— Atiye nasıl?...

— Ayşo daha hünerli...

— Eyi babo... Atiye yere girsin, Ayşoyu alak!.

DELİ MİÇO

Deli Miço uyandı. Hamamın küllüğünde birkaç kez gitti, geldi. Uzun ve kirli saçları sakalıyla karışmıştı. Gerçek renginin ne olduğu belinmiyen donunun önü-ardı yırtıktı. Öndeki yırtıktan, yattığı yerin hemen yanıbaşına işedi. Sonra döşeğini sırtına vurdu. Bu, boyu ayaklarına kadar uzanan düğmeleri kopuk, eski bir asker kaputuydu.

Caddeye çıktı. Kapalı dükkânlar ağızlarını açmaya başlamıştı. İnsanların çoğu evlerinde yeni bir güne hazırlanıyordu.

Deli Miço, Ulucaminin avlusuna girdi. Caminin yüksek minaresi, ince nakışları ve de içindeki tanrının nefesi onu ilgilendirmiyordu. O, aç karnının peşine düşmüştü. Cami avlusunu boydan boya ke-

sen yolun bir ucuna oturdu. Deli Miço avuç açıp dilenmezdi. O kısmetini aslanın pençesi gibi, vurup alırdı. Ve kimse de ona ses çıkarmazdı. Çünkü aklı bir hoştu.

Caminin açık iki kapısı, iki sokağı birbirine bağlıyordu. Büyük kapısından bir çocuk göründü. Elindeki tasın içinde, karışmış tahan-pekmez vardı. Çocuk tam Deli Miçonun hizasına gelince durdu. Korkmuştu. Çocuk, anasının sözlerini hatırladı. Deli Miço, iri ve kanlı gözlerini, çocuğun gözlerine taktı. Ve üçbeş saniye sonra uzanıp, tahan-pekmezi aldı. Çocuk, bedenine çöken korkudan biraz sıyrılınca kaçtı. Deli Miço yere çömeldi. Bir solukta tası kafasına dikip, tahan-pekmezi içti. Sonra tâ ötelere kaçmış olan çocuğa, tası fırlattı.

Caminin avlusunda insanlar sıklaştı. Çarşıda alış-veriş bereketliydi.

Deli Miço bir türkü tutturarak, kalabalık çarşıya daldı:

«Urfalıyam ezelden
Gönlüm geçmez güzelden.»

Sonra bir kahveye girdi. Uykunun miskinliğinden henüz sıyrılamamış olanlar, onu görünce sevindiler:

— Ula Miço, hele yanımıza gel.

— Miçoya da maşallah.

— Hâlâ er misen ulan gevvat? Hanı bu güz mareşal olacaktıy?

— Sırık gibi dikilme!

— Miço paşaya bir çay yap!

— Hadi Miço, gene rızgın açıldı.

Çayını içti. Etrafındakilere bön bön bakıyordu.

Birisi sordu:

— Çeçodan ne haber, Urfanın gülleri?

Deli Miço, «Çeço» sözünü duyar duymaz kızdı:

— Onun ağzına sıçım.

— Niye ki ulan? Daha düne kadar aynı kaba sıçıydıyız.

— Ben aklına varamazmışam. Ulan her vakit benim aklım onunkinden şahtır.

Kahvedekiler gülüştü. İçlerinden biri Deli Miçoya daha fazla dokundu:

— Senin aklın kimde var ki Miço, onda olsun.

— Görecağsız, o yakında poğuylan gülle oynıyacağ.

— Sen oynamısan mı gevvat?

Deli Miço güldü:

— Ben delimiyem ki. Hemin de o dürzüdür.

— Niye ki?. Yere giresice.

— Beni yaldatta puşt. Esrarımı kaçırdı. Kaç gündür başım keçeleşiy.

Uzaktan biri bağırdı:

— Başıya osurum ulan. Her vakit havada vurup, tavada yemek var mı?

Deli Miço kahveden çıktı.

Birkaç günden beri, aklına Çeço düşünce, tepesi atıyordu. Çeço onun arkadaşıydı. Esrar arkadaşı... Beraberce, kışın külhanlarda, yazın da çoğunlukla Bamya suyunda içerlerdi. Açıklık bir yerdi burası. Sonra da görmedikleri, bilmedikleri dünyanın, padişahı olurlardı. Geçenlerde Çeço, bir parça esrarı alıp, kaybolmuştu.

Deli Miçonun, çocukken aklı başındaydı. O zamanlar yalnız bir kusuru vardı: ağladığında yeri-göğü birbirine katardı. Böylesi zamanlarda babası, susması için kucağına oturturdu onu. Ve esrar sa-

rılı tütünü, suratına suratına üflerdi. Yani onu, dumanaltı yapardı. Çocuk esrarı ciğerine taşıdıkça sersemler ve yıkılıp, uyurdu. Zaman geldi, esrarkeş babası, uyuduğu yerden kalkamadı günün birinde. Tabuta girdi. Ardından, esrara alışmış Deli Miço sokaklara düşüp, babasının dağıttığı aklını toplamağa başladı. Ve yıllar var ki, ne aklı geri geldi ne de esrarın sonu.

Deli Miço, Urfa kalesine doğru yürüdü. Eşekler, beygirler ve insanlar arasından geçti. O hiçbirşeyi, hiç kimseyi görmüyordu. Dar caddede birbirine geçmiş hayvanlara ve insanlara çarpıyor, fakat o herşeyden habersiz kendi kendine gülüp, şarkısını söylüyordu:

«Gönlümün gözü çıksın
Sevmeseydim ezelden.»

Deli Miço, etli dudakları arasından kelimeleri döktürürken, özgürlüğün tahtında oturuyor, esrarı arıyan kafası boşlukta gidip geliyordu.

Üstelik sevdalıydı o. Sevdaların en yücesiydi onda olan. Küçük yaşta damarlarına sızan esrar henüz beynini kökünden sarsmadan, komşu kızına vurulmuştu. Kapı aralığında gördüğü sevgilisinin kara gözleri hep canlı, hep güleçti. O sokaklara düştü, deliliği dillere dolandı ama, aşkının kara gözleri hâlâ gün ışığında parlayan elmas gibiydi.

Deli Miço, onu, çıplak bedenini örten, lime lime olmuş asker kaputuna sarıp yatardı. Deli Miço, yerde gökte hep onu görür, onunla beraber gezerdi. Ve onun aşkı bazan burnunun ucunda, bazan da dağların tepesinde, denizlerin ortasında olurdu. Ama o, bu büyük aşkının ateşinden kaçmaz, ona, derin duygularla sahip çıkardı hep.

Deli Miçonun kafası esrarla dolunca, uzaklardaki sevgilisi, beyaz tüller içinde ona kucak açardı. Ve Deli Miço, o zaman ya ağlar, ya da gülerdi. Ardından, nerde olursa olsun şarkısını yüksek ve dokunaklı bir sesle okurdu:

«Urfa bir yana düşer
Zülüf gerdana düşer.»

Urfa kalesinin dibine vardı. Kadınlar kaçmadı ondan. Halil İbrahimin süt emdiği mağaranın kapı ağzına oturdu. Kadınlar dualar edip, mağaranın suyundan içiyor, yüzlerini gözlerine kayalara sürüyorlardı. Deli Miço bir müddet onlara baktı. Yıllardan beri aradığı gözü bulamadı. Tam gitmeğe hazırlanırken, mağaradan çıkan bir kadın eline para tutuşturdu. Deli Miço parayı veren kadına baktı. Sevdalısı değildi o. Kızdı. Elindeki parayı fırlattı. Kadınlardan sadaka almazdı o.

Canı daha çok sıkıldı. Esrara boşalmış kafası, iyiden iyi dönüyordu. Yerinden kalktı. Bu kez Halilrahman gölüne geldi. Gölün içi balık doluydu. Üst-üste, renkleri kirlenmiş balıktı bunlar. Bir lokmacık su içinde, yıllardanberi üreyen balıklar birbirlerine sürtündükçe, bedenlerinden kan sızıyordu.

Deli Miço, balıkların yüzüşüne daldı bir müddet. Kimse yakalamıyor, herkes besliyordu onları. Gözleri karardı.

Koca gölün içindeki tüm balıklar, yekpare oluverdiler. Dağ gibi bir balık yatıyordu şimdi Halilrahman gölünde. Bedeninden kanlar fışkırıyordu. Ağzını açtı birdenbire. Dişlerinin arasında kara gözlü sevdalısı yatıyordu. Deli Miço bağırdı. Bedenini

geriye aldı. İçini basan korkuyu, silkeliyebilmek için, eksik aklına rağmen türküsüne yapıştı hemen:

«Bu nasıl baş bağlama
Hergün bir yana düşer.»

Biraz rahatlamıştı. Kendine, nerdeyse sahip çıkacaktı. Fakat bu kez Urfa kalesi ayaklanıp, tepesine oturdu. Halil İbrahimin ateşe atıldığı Mancınıktan uğultular geliyordu:

«Huu, huu Allah...»

Bir anda gözlerinin önünde, büyük bir salıncak kuruldu. Urfa dağlarındaki gür ormanlar katırlara yüklendi. Kervanların ardı arkası görünmedi.

Dağlar inledi.

«Huu, huu Allah...»

Nemrut, kalenin tepesine çıkmış, durmadan haykırıyordu:

«Daha çok odun... Daha çok ateş...»

Halil İbrahim, Mancınıkta sallanıyor, Urfa ormanları ateşe veriliyordu.

Deli Miço kaçmağa başladı. Deli Miço bastığı yerden yükselen ateşten kaçıyor, Nemrudun yanına ulaşabilmek için Urfa kalesine tırmanıyordu.

Deli Miço, Nemrudun tırnakları dibine düştü. Arkasına baktığı zaman Urfa şehrini, Halilrahman gölünden yükselen ateşler yutmuştu.

Halil İbrahimin salıncağı son bir kez daha sallandı. Ve sonra aşağıya, ateşin içine körelendi. Deli Miço, korkuyla Nemrudun bacaklarına tırmanmağa başladı. Yükseldikçe başı daha çok dönüyor-

du. Bir ara aşağıya baktı. Gözlerinin önünde kocaman bir göl vardı ve Halil İbrahimi yakmak için toplanan her odun, bir balık olmuştu gölün içinde.

Nemrut kederinden yeri-göğü sarstı. Deli Miço da korkusundan Nemrudun omuzuna sımsıkı yapışmıştı. Bu sıra dağlara, taşlara hükmeden Nemruda, bir sinek çok geldi. Ve kulağından içeri dalan sinek beyninde gümbürdemeğe başladı.

Deli Miçonun başı dönüyor, aklı, kafatasında ufalanıyordu. Aşağıya tekrar baktığı zaman, bir solukta, Urfa kalesine nasıl geldiğine hükmedemedi.

Gözlerinin içine, Halilrahman gölü sıkıştı. Balıklar, odun olup kafasına çalındı. Ve Deli Miço, bu acıya daha fazla dayanamayıp, kendisini aşağıya bıraktı.

KÖPEK

Bu yıl gene beklenen yağmur Harran ovasına düşünce, her yan önce altınla sıvandı. Sonra yağmurun ardından güneşi kapan ova, sarı buğday başaklarına kesti.

Şimdi, herkesin gözü, oynaşan bu bereketin üzerindeydi.

Harun ağa, atını saatlerden beri birbaş sürüyordu. Gökten yere geçen güneş, atın ayaklarını yakıyor, orta yerde kalan kızgınlık da, Harun ağanın tüm bedenini kavuruyordu.

Saf kan arap atı, üzerindeki yarım kan Arabı, hiç silkelemeden götürüyordu. Ve de tez.

Harun ağanın çabası, satılığa çıkarılmış Çırpır köyünü bir an önce ele geçirmekti. Atın üzerinde iki

yana dökülmüş al renkli zubunu, yelin etkisiyle uçuşuyor, kasketinin altında, dörtbir yana uç vermiş olan ipek yaşmak dalgalanıyordu.

At, suyu kurumuş ince bir çayı, birkaç adım sonra gerisine aldı. Ve köy meydanına daldı.

Hacı ağanın evi, en uçtaydı. Uca kaçmamış bile olsa, ev gene kendini göze verirdi. Çünkü bu ev, köy damlarına nispetle geniş ve yüksekti.

Harun ağa, atın başını açık kapıdan içeri verdi. Az sonra eve saklanan gürültü meydana vurdu.

Hacı ağa, onu karşıladı:

— Hoş gelmişsen, sefalar getirmişsen babo...

Beraberce konuk odasına girdiler. Hacı ağa, sedirde yer gösterdi:

— Şuralığa buyur babo. Bu yamaçtan yel üfüriy.

Harun ağa, bağdaşını kurdu. Gönlündeki kederi, yüzünde açığa vuran Hacı ağaya sordu:

— Nasılsan? Eyi misen?

— Bögünlerde dalgam kırıktır...

— Hasta değelsen ya?

— Yok... Çok şükür eyiyem...

— Ya duyduklarım? Doğru mudur?

Hacı ağa utandı:

— Doğrudur. Hele o meseleye bulaşmadan, bir kahve iç. Nasıl olsun?

— Sade.

Hacı ağa, iki elini birbirine çarptı. Çıkan ses henüz odada ufalanmadan, bir azap kapıda göründü:

— Buyur ağam.

— İki kahve. Sade...

Azap, emri aceleyle başka bir odaya taşıdı.

Harun ağa, üst dudağını yutan bıyıklarını, yukarıdan aşağıya sıvazladı. Sonra parmak kalınlığını bulan kaşlarını çattı, siyah gözlerini açık pencere-

den dışarıya verdi. Görünürde, adam boyundan biraz yüksek, üç deveye dar gelecek evlerden, sekiz on tane vardı.

Merakını hemen açığa vurdu:

— Böylesi kaç dam var?

Hacı ağa, bu sorunun altına düştüğü için ufaldı:

— İgirmi dört.

— Çoğu cedit midir?

— He... Haraba olmuş damım heç yoktur.

— Gönül senindir babo. Emme gene de suvalım içimden tepiy. Köyü hangi akla hizmet edip satıysan?

Hacı ağa, elli yılı aşkın bedenini oturduğu yerde salladı. Suçu kardeşinin sırtına vurdu:

— Hep uğursuz kardaşımın sufatından. Elim mavzere değmeden, köyü satmağı uygun bulmuşam. Herifçioğlunun gözü kanlı babo. Geçenlerde şehere varmış. Kumarın başına çöreklenmiş. Göğsünü zumzuruklayıp zarı fırlatmadaymış. Ben biye düşünmüşem, taşınmışam ki, yakında sıra köye gelecağ. Eyisi mi, satım da kurtulum.

Harun ağa, şüpheli kısmı açığa çıkardı:

— Kardaşıyın hissesi var mı?

— He... Yarısı onundur. Rahmetli atamın vasiyetidir yanı.

— O, bu işe razı mı ya?

— Duysa çirtiği basar.

— Eyi...

İkisi de sustu. Hacı ağa, nazlı satıcı olmadığını, bu satışın bir mecburiyet olduğunu Harun ağaya belli ettiği için pişman oldu. Harun ağa da, kuyruğu sıkışmış bir satıcıyla pazarlığa gireceğine sevindi. Sözü kısadan kesmek istedi:

— Ne istiysen ağa?

Hacı ağanın, yaklaşan gerçek karşısında gönlü

kederle dağlandı. Sesi kopuktu:

— Altmış bin isterem.

Harun ağa güldü:

— Bu paraya etmez.

— Niye ki?.

— Şehre çok ıraktır.

— Doğru söylisen, şehre ıraktır emme Suriye burnunun ucundadır babo!

— Kaçakçılık edene eyi bir piyango... Benim bu tarakta bezim yoktur.

Hacı ağa, itiraz etti:

— Ben bilirem Harun, kaçakçılık senin de kanıya çoktan bulaşmıştır.

— Cayiz mi Hacı ağa, bu yaştan sonra kaçakçılık, peşine düşülecek iş midir?.

— Paranın bakır değil de, altın olduğunu bilmiyen mi kaldı!.

Harun ağa, uzuyan sözü beri çekti:

— Sen kaçakçılığı bir yana bırak da, satışı bitirelim ağa.

— Altmışbin dedim ya!.

— Köyün arazisini biliyem. Hesaba vurunca elde birşeyler kalır. Kaç deve var?

— On dört.

— At, merkep?

— Dur bakım... Hee... Sekiz at, on yedi de merkep vardır. Sonra yüzotuz altı baş davarım, on çift de sığırım...

Harun ağa, verilen rakamları aklına geçirdi. Sonra yeni bir soru açtı:

— Hayvan meselesi tamam ağa. Anlamışam. Gelelim azaplara?

Hacı ağa, bir müddet, insanlarını gözünün önünden geçirdi. Sonra aklına aldı:

— Tamam Harun, hatırlamışam. Geçenlerde iki azap birbirini kurşunladı. Bu güz de altı uşaklan, iki ihtiyar öldü. Hee... Geriye igirmialtı iri azap, igirmibir acar azap, üç tane asker ocağında ve de altmış küsür süpyan vardır.

— Avratları sıralamamışsan.

— Hee... Otuzaltı avrat, igirmisekiz gelinlik ve de yakında dört tane başka köylerden gelecek acar kız vardır.

— Eyi sayılmaz ya Hacı ağa, ne etmeli. Biye göre herif azap daha çok olmalıydı. Çünkü avrat kısmının hüneri, tarlada zayıf düşer. Eee... Bunların içinde körü-topalağı yok mudur?

— Ben azaplarıma eyi bakmışam. Hepsi işe koşulur yanı...

— Hele, hele Hacı ağa... Köyün tümü sağlam olmaz ya. Bu akıldan uzak bir iştir.

Hacı ağa, biraz düşündü:

— Bir soluk dur hele. İki yatalak azabım var. Unutmuşam. Emme meraklanma, bunların gözü toprağa dönüktür. Haa... Dur hele... Başımın bir de püsküllü belâsı vardır: Geçen güz almışam. Irak bir köyden geldi. Fakat bugünlerde çürümeğe başladı. Cüzzamlı deyiler. Görüsen ya bende her şey açık... Hilem, hurdam yoktur.

Harun ağa, gür kaşlarını çattı. Bağdaşını bozup, yeniden kurdu. Sonra elini uzattı:

— Ver eliyi Hacı ağa, işi pekiştirek.

Bu söz Hacı ağayı, gerçeğin içine çekmişti. Yüreği ağzına doldu. Soluğu hızlandı. Uzattığı eline, sanki kurşun bağlıydı:

— Di hadi, olsun. Kısmetten öte varılmaz.

— Sen altmışbin istemişsen, değel mi?

— He...

— Benden de ellibeşbin. Ve de bu iş buralıkta düğümlensin.

Hacı ağa, elini çekmek istedi:

— Boşuna debelenme Harun. Altmışbin demişem. Hemin de bu parayı komşu köyün ağası vermiştir.

Harun ağa, başka bir boşluğu meydana vurup, fiyatı kırmak istedi:

— Unutma ağa, sen söylemişsen ki, iki ölümcül hastan ve de bir cüzzamlı vardır. Bunları da adamdan sayıp paraya vurma. Hadi diyek ki, ihtiyarlık Allahın emri... Eee... Ya cüzzamlı pezevenk? Bak, ben senin sözüne güvenmişem ve azapları tetkik etmemişem. Emme sen de biraz aşağıya in hele.

Hacı ağa, dürüstlükten yana söz etti:

— Bak Harun, çürük birkaç azabımı bahane edip, fiyatı düşürme. Bu senin ağalığına yakışık düşmez. Ona bakacak olursan, siye söylemişem ki on çift sığırım vardır. Ya Harun ağa, sen bilimisen ki, bunların ikisi yakında kuzlayacaktır. Oldu mu şimdi? İki yatalak ihtiyara ve bir cüzzamlı pezevenge karşılık, al siye bir çift inek. Ve de sekiz azabım gebedir. Yakında onlar da kuzluyacaklar. Eyi mi babo. Durduğun yerde sekiz can sahibi olacağsan....

İki el bir müddet sallandı. Ve eller birbirinden koptuğu zaman, Çırpır köyü satılmıştı.

Harun ağa, köy meydanından geçerken, birdenbire atını durdurttu. Duvarın dibinde oturan çocuğa seslendi:

— Köpek, senin işin yok mudur?

Çocuk ayağa kalktı. Şaşırmıştı;

— Bostandan yeni dönmüşem. Biye essahtan köpek mi deyisen?.

Harun ağa güldü:

— He ulan. Bir sefer ağzımdan çıktı. Şansın yaver getti bögün. Siye köpek değişem. Ve de ben, yeni ağanız Harun...

Çocuk bostana doğru koşmağa başladı. Ardına bakmıyor, sevincini bağırarak boşaltıyordu:

— Yeni ağam, biye köpek demiştir. Ben köpeğem... Köpeek, kööpeek!...

TOZUN ALTI

Bizim bu yanda ekmek çok yenir. Çünkü katığımız azdır babo. Tozumuz beter boldur, su kıttır yanı. Kar misali, ayağını bassan gömülür çarığın. Ben heç bilmiyem, askere gitmemişem. Gözüm yok diye asker ocağından ırak tuttular beni. Sizin o yanlar da böyle midir babo?

Ben üç beş ay süt emmişem. Derken güneş aşağılara inmiş. Yaz kavurmuş her yanı, yamacı. Anam beni de tarlaya aparırmış, buncacık enikken. Çapaylan deşermiş toprağı, güneş başucunda... Sıcak, sütünü kan gibi etmiş birgün... Anam akıl erdirememiş, dayamış ağzıma memesini. Ben çekmişem, süt akmış karnıma lıkır-lıkır ve de kan gibi sıcak. Vesselâm, zehirlemiş anamın ak sütü beni. Bedenim ol-

muş lemun sarısı. Anam büyüklerine danışmış: «Bu enik neden sarıya kesti?» diye. Aklı erenler demiş ki: «Bu eniğin illeti, kellesinde. Sen onu bir pınar başına aparmalısan. Kellesini çakmak taşıylan öfelemelisen. Sarı renk, ala döner.» Anam beni, doğru pınar başına aparmış. Oturtmuş önüne... Sonra böyük böyük çakmak taşlarını başıma çalmış. Başımdan kanlar boşanmış. Pınar kırmızıya kesmiş... Ben gene sarıdan, ala dönmemişem. Anam kendine akıl verenlere kabarmış: «Pınarı kana böledim, gene de oğlanın sarısı kaçmadı.» Aklı erenler demiş ki: «Sen bu işte heç zararlı çıkmamışsan bacı, oğlanın kellesindeki kermeler ufalanmış. Daha ne istiysen?..»

Bu ara önüm ardım kabar dökmüş. Benim anam, anaların hasıdır ha!... Başka avratlar uşaklarını heç kollamazlarmış. Nerden olsa, nasıl olsa ellerine geçen toprağı döşerlermiş, eniklerinin önüne ardına... Halbusem benim anam, toprağıma meraklıymış. İki sefer elekten geçirirmiş... Sonra bu elenmiş toprağı, yayarmış bir çaputun üstüne. Çaputu, toprakla barabar önüme ardıma sararmış. Ben altıma sıçınca, tılsımlı toprak vermezmiş kokuyu dışarıya. Emermiş pisliği... Anam has, emme ben çok işermişem altıma ha!. Gel zaman, git zaman, kabarmış oram buram...

Bedenimin rengi hep sarı durdu emme, böyümüşem işte... Dört yaşına eriştim. Her yönümde olup bitenleri, bellemeğe aklım yattı. İşte ben o yıllar toprağı, tozu eyiden eyi tanıdım. Siz bilmezsiz babo, toz ne hoştur o yaşlarda. İlle de güneş obanın üzerinden savuşup gitti mi, toza dayanamaz insan. Atarsın kendiyi içine, «toss...» Her yanıy bölenir.. Kollarını açarsan, kaldırır, kaldırır indirirsen tozun

suratına «patt, patt...» Eliyi havadan bırakırsan, kendi halına... Bir de bakarsan eliy yokolmuş. Aklın eyi ermezse, arar dursan... Benim dört yaşındayken bile, aklım ererdi bu oyuna. Bilirdim, elim tozun altında.

Ne anlatacağam?.. Hee... Ben duymuşam ki insanlar suda çimermiş. Hemin de bazı casaratlıları suyun dibine tumarmış. Altında, içinde kalırmış balık misali... Ve de marıfatlı insanlar, suyun içinde gözlerini açarlarmış. Ben buna heç inanmamışam, Dedeme dikleşmişem. Eyi hatırlıyam, dedem kulağımn tözüne bir şamar attı ve dedi ki: «Ulan gevvat, sen el kadar eniksen, tozun içinde göziyi açabiliysen de, bösböyük herifler, neden suyun içinde açmaya?..»

Ben tozun içinde gözümü berk açaram babo... Toz bizim obada bütün yaz havadadır. Bazan yelsiz kalıp, dermanı kesilir. İşte o zaman atar kendini yere dinlenir, soluklanır, sonra ufak bir yel gördü mü uzakta, yelden önce yekinir dört yanımıza. Sonra yağar, başımıza, ocağımıza... Derken kış gelir... Sökün eder yağmurlar... Biz o zaman evlere çekilirik babo. Tarladan taşıdığımız buğdayı başlarığ yemeğe. Çuval çuval buğdayın dibine, değer başımız emme ayağımız eksik olmaz çamurdan. İşte benim bu meseleye heç aklım ermez: Köy yerinde seller akar, tozu toprağı önüne katar. Emme yaz geldi mi, bakarsan toz gene meydanda. Peki, tozun altı yok mu yahu?

Ya, emmioğlu, demek istiyem ki, tozun sırrına vakıf olmayanı ne etmeli. Toz, pamuğu yeni atılmış döşekten daha ehliyetlidir. Üstüne bassan, siye dikilmez, açar böğrünü «poff» diye. Eliye alsan

bekler, parmaklarını aralasan, aşağıya sicim gibi akar... Ve de o hamur olur icabında. Su dökersen tepeden aşağıya, söner mübarek, yapış yapış olur. Ev yap, ahır yap, süsle köyü...

Ve ben böylece toza meftun yaşadım, altı yaşıma kadar. Haşır neşir oldum onunlan... Bir gün gözlerim kan çanağına dönük, kalktım yataktan. Anam, babam dediler ki: «Tozdan uzak tut kendiyi.» Seyirttim toz yığınına. Tekmeledim sinsi köpeği... Dedim ki, «Ulan namussuz, seni seven ben, gözlerimi kanatan sen.» Vurdum, vurdum sonra tükürük attım suratına... Derken devrisi gün uyandım. Kalktım yataktan, düştüm yatağa... Göz kapaklarım kilitlenmiş... Gerdim gözlerimi emme yırtamadım. Anama bağırmışam, «Uy aney, gözlerim düğümlendi, kaç yanıma.» Anam uzaktan anladı meseleyi, «Suratıya su çarp» dedi. «Su biye uzaktır aney.» diye dikleştim anama. «Eliylen aç cahıl köpek» dedi. He... İki elimi bir gözüme apardım. Bir elim aşağıya, öbür elim yukarıya verdi gücünü. Ve de sağ gözüm aralıklandı. İçine ışık düştü. Sonra kendimi suyun yanına attım. Soktum başımı bakraçın içine ve soluğum hitama varacağı sırada çektim başımı tekrardan. Bir sefer daha... Nihayet gözlerim eyiden eyi aralandı. Her ışık çarptı içine...

Lâfâ lâf katmadan doğru yola vurağ. Derken sinekler türedi dört yanımda. Gece gündüz... Tarlaya azık aparırdım, babama, anama... Sinekler başımda pervane vıızzz... Ben sonra anlamışam, onlar gözüme dadanmış. Sabahları suratımı yur, kirpiklerimin arasından sakız gibi bir şeyler çeker alırdım. Emme gene de kalırmış etrafta. Sineğin gözleri ufaktır, velâkin keskin. Ben giderem, on-

lar konar suratıma. Sonra alışmışam, kişelememişem bu püsküllü belâları. Onlar sıraylan konar suratıma, ben heç istifimi bozmadan yola revan. Bizim sinekler beter arsızdır babo, bir konan bir daha kolayına kalkmaz. Yanı benim gözlerim topraktan ürün yapıp, sineklere zıyafat çekermiş sizin anlayacağıyız.

Biz yaz geceleri damda yatarık. Yatağa yorgunluktan taş gibi düşermişem. Ben bir zaman ne düşündüm biliy misiniz? Uyku gözümü çevirince, içim yatağa akardı. Olurdum taş... Sinekler yatardı zahar yüzümde, gözümde... Gel keyfim, gel... Gene bir sabah gözlerim kilitli kalktım. Anam meseleyi kökünden kazımak istedi. Apardı beni hocaya. Hoca suratıma üfürük, tükürük çaldı. Sonra göz kapaklarımın içini dışına çevirdi: «Kan oturmuş,» dedi. «Kanı savmak kolaydır, emme tomurcuklar açmış içerde.» Anam hocanın eteğine kapaklandı: «Ocağıya düşmüşem, oğlumun çırası sönmeye,» dedi. Hoca gözümü bir yana bırakıp boz ineğimizden lâf açtı. Anam göğsünü yumrukladı: «Sen bu gözlerin şavkını yitirme, boz inek yoluya kurban olsun,» dedi. Hoca işi düze çekmek istedi: «Boz inek kurban olmaz,» dedi. «İnek ahırıma sürülsün. O böğürdükçe, oğlan şavklanacak...» Anam: «Hee,» dedi. «Başım üstüne,». Sonra hoca beni yere uzattı. Cebinden bir çakı çıkardı. Bir taşa çaldı. Çakının ağzı ustura gibi inceldi. Ve bu çakıylan göz kapaklarımı kazımağa başladı: hart, hart... Kellemin içi keçeleşti ve ben bayılmışam. Bilmiyem ne vakittir, ayılmışam. Hoca anama tekrardan seslendi: «Hatun kişi seyirt, biye bir çift yumurta getir.» Anam yel gibi dışarı kaçtı. Az sonra bir pençe yumurtaylan döndü. «Al Pîrim,» dedi. «İki yerine dört.» Ho-

ca yandaki ocağı ataşladı. Bir tava yağı dağlayıp içine; anamın yumurtalarını kırdı: haaşşş... Sonra tavayı olduğu gibi bir çaputun içine aktardı. Getirip gözümün üstüne yapıştırdı. Belledim ki, gözümü kızgın şişlen dağladılar. Her yanım çözüldü. Tekrardan bayılmışam. Oldu mu iki. Sizin hocalar da bir solukta, iki sefer baygın düşürür mü?

Ne deyidim?.. Bayılmışam... Anam beni sırtına vurup eve aparmış. Heç farkına varmamışam babo. Ben gözümde pişmiş yumurtaylan günlerin ardını yitirdim. Üçgün-beşgün... Derken her yanımı bir koku sardı. Yanı ki, fışkıya düşmüş gibi... Yanı ki gözüme bir pençe poğ yapışmış gibi. Anam beni tekrardan hocaya apardı. Hoca söktü gözümün bağını. Ulumuş gözümün sağı, solu. Hoca baktı, baktı da sonra: «Bayat yumurta getirmişen bacı,» dedi. «Yumurtanın içindeki canlı mahlûkat ruhlanıp dirilmeden Allahın rahmetine nail olmuş ve de göz yanara yanaşmış.» Anam: «Başıma küller elendi, şimdi ne yapacağam?» diye sordu. Hoca «Hökümsüz ki, bir kırk sayacaksan,» dedi. «Kırk saat mi, kırk gün mü yoksa...» Anam hocanın son kırkını kurcağında bırakıp ağlamağa başladı babo...

Derken kış bastırdı. Gökte şimşekler çaktı, sonra yere vurdu. Ağaçlar bedeninden yarıldı. Hava öyle karardı ki babo, yerlen gök bir birine kavuştu. Iraktaki dağlardan sular sökün etti. Her yan sulara karıştı. Ben çıktım dama. Ellerimi açtım: «Allah, Allahım,» dedim. «Gözümün pınarı şu yağan rahmet gibi bol ola. Şavkı çakan şimşekler gibi dehşetli ola...» Emme velâkin, ben dua etmede geç kalmışam babo. Meğer ki, göz kapaklarımın altı kabarcıklar dökmüş. Bu kabarcıklar tastamam gözüzün güllelerine isabet etmedeymiş. Ve ben gözü-

mü açıp kapadıkça, o kabarlar gözlerimin nurunu silmedeymiş...

Kış öfkesini aldı. Ardından her yandan toz kabardı. Ben son defa o yıl, toz, toprak görmüşem babo.

Emmim baktı ki, gözüm elden gidiy. Babama yanaştı: «Senin vazıfan biye düştü, ben istiyem ki, bu oğlan da senin gibi kör-topalak olmaya... Diyem ki, aparım bir sefer de asalatlı Mircoya.» Ve de Emmimlen Asalatlı Mircoya uzandık. Yol iki gün, iki gece çekti. Piri Sultanım gözüme uzaktan baktı ve dedi ki: «Oğlanın gözüne şeytan üflemiş. Şeytan işine el atmam. Bu iş şeherde söker. Tabibe aparın...» Emmimlen ters-yüz obaya döndük. Anam bu habara ağladı, babam yassı, yassı düşünmeye daldı. Oba benim şehre ineceğimi duydu ve her yan çalkalandı.

Günlerden birgün, küçük kuşlukta Emmim beni uyandırdı: «Kalk ulan gevvat,» dedi. «Başımın ameli... Seni tabibe aparacağam...» Derken, güneş obayı basmadan yola çıktık. Anam ardımızdan bir kova su boşalttı. «Yoluyuz aydınlık ola,» dedi. Ve biz yola vurduk. Ayağımız tozlara bata çıka ilerledik. İkindi vakti bir fırtına koptu. Toz başımıza kül gibi elendi. Alçakta kanat çırpan kuşlar, yukarlara vurdu. Ve Emmim biye heç sahap çıkmadı. Heç elime yapışmadı. O, «Yürü ulan gevvat,» dedi durdu. Ben Emmim kızmasın diye hep kaçtım önü sıra. Kana batmış gözüme toz, toprak pençe, pençe kaçtı. Bu ara aşağıya bir kara bulut düştü. Geldi, gözümün güllelerine oturdu. Bulutu kişeledim gitmedi. Bir karanlığın içine girdim. «Eyvahh Emmii!» diye bağırmışam ve yere kapaklanmışam. Emmim biye ulaştı, «Bösböyük olmuşsan, hâlâ topraklan mı oy-

nıysan ulan dürzü,» dedi ve ense köküme bir sille attı. Beni aldı bir ağlamak. Emmim tekrardan huylandı, «Ulan bir sille için ağlanır mıymış,» dedi. İlk kez Emmime dikleştim: «Halımı neden anlamısan?» dedim. «Görmiyem ha, kör olmuşam...» Emmim beni yerden kaldırdı, kucağına aldı. «Vah yavrum, demek görmisen?...» dedi. Emmim beni tekrardan yere bıraktı. Sonra «çat» diye bir ses kulağıma çalındı. Ardından suratımı bir ataş bastı. Emmim: «Ataşı da görmiysen mi yavrum?» diye sordu. «Görmiyem,» dedim. «Ne ataşı, ne seni...»

Sonra Emmim yönümüzü obaya çevirdi. Bir elime, abasının ucunu tutuşturdu: «Yapış,» dedi. Emmimlen barabar yürümeye başladım. Yolda ayağım, yumuşak bir şeylerin içine gömüle, gömüle yürümüşem. «Zahar toz» dedim, ben biye... Bir ara Emmim dedi ki, «Karanlık bastı ha...» Ben karanlığı heç anlamamışam. Çünkü ben aydınlığı yitirmişem babo. Sizin de gözüyiz, böyle durduğu yerde kurur mu heç?...

KUMA

O gün yunmak sırası kadınlardaydı. Kentin sayısız kahvesi, kocaman çarşısı, yüzlerce damına karşılık bir hamamı vardı. Bu bakımdan vakit, horozların ağzından yeni kurtulmuş olmasına rağmen, hamam doluydu.

Gülbahar, soyunup içeri girdi. O hem yunacak, hem de kocasının dileğini çözümleyip, karara bağlıyacaktı.

Gülbahar, yirmibeş yılını yeni tüketmiş, tombul, neşeli bir kadındı. Aklı pek sulak sayılmazdı. Fakat bu kent için, yeter de artardı bile...

Kurnaların başında, iki büklüm olmuş çıplak bedenlere takılı, tanıdık bir baş aradı. O Feridevi

arıyordu... Üç-beş dakika sonra buldu onu. Yanına sokuldu.

Feride, el değmemiş kelebek, koklanmamış güldü. Yaşı, onsekizden iki yıl beride olmasına rağmen, alımlı ve satımlıydı.

Gülbahar, Ferideye sordu:

— Ne vakit geldiy bacım?

Feride, bacaklarını keselemeyi durdurdu:

— Namazın ardından abla.

— Ben geç kalmışam. Emme benim meramım yunmak değel zatan... Anlıysan değel mi?

Feridenin yüzü daha çok kızardı. Başını öne yıktı. Sesi hamamın uğultusunda zor işitildi:

— He... Habarım var. Anlamışam.

Gülbahar, bakışlarını, onun siyah, uzun saçlarından körpe memelerine, oradan da beyaz ve dolgun bacaklarına taşıdı. Feridede, herşey yerli yerinde ve güzeldi. Fakat Gülbaharı en çok bu güzelliğin sakladığı başka birşey ilgilendiriyordu.

Gülbahar da yıkanmaya başladı. Bedenine bulaşan kocasının pisliğini temizliyor, böyle bir pisliğe batmamış olan Feridenin bedenine ara sıra imrenerek bakıyordu. Bazan ruhunda tarif edilmez bir çalkalanma oluyor, bugüne dek kendisine yapışan kocasının, yakında kendi bedeninden kopup, Feridenin şu taze memelerini, dolgun bacaklarını altına alacağını düşünüyordu.

Fakat yüreğini kavuran bu kıskanma, ötelere gitmeden ufalanıyordu. Çünkü kendisi, kocasına yıllardanberi bir çocuk verememişti. Bu eksikliği, Feridenin ortadan kaldıracağını aklına getirince, yüreğine su serpiliyor, evin içinde dolaşacak bir çocuğun mutluluğundan, kendisine de pay çıkarı-

yordu. Çünkü, Ferideyi dölliyecek adamın, her zaman yarısı kendisine ait olacaktı.

Gülbahar, kurnanın başından biraz öteye kaydı. Sonra Ferideyi de yanına çağırdı. İki kadın, bir adamın üzerine, konuşmaya hazırlandılar.

Gülbahar sordu:

— Akarın, kokarın var mı bacım? Bilisen ya, ikimizin kaderi bire inecağ. Her şeyi konuşmak doğru olur. Öyle değel mi?

Feride, bir türlü utancını yırtamıyordu. Kelimeler su gibi akmadı:

— Yok... Abla... Ağzım, ağzım heç kokmaz.

— Eyi... Evde ikimizden başka kimse yoktur bacım. Bilisen, İlyas öksüz bir heriftir. Kafa kafaya verip gül gibi yaşamak mümkündür.

— He... Niye olmasın abla?.

— Ben diyem ki, madam bir evin işini paylaşacağız, sen esvab yursan, ben de aş pişirirem... Ne diyacağtım?. Emme İlyas dolmayı çok sever. Ben eyi yapamıyam. Dolma olanda sen pişirirsen. E mi?

— He, abla...

— Ne zaman kaçacağsan? Babay, kardaşıy da püsküllü belâ ha!

Feridenin gönlündeki nasırlı korku birdenbire debreşti. Gözleri yaşlandı. Fakat bu korku, aşkla giriştiği savaşta, üç beş dakika sonra gücünü yitirdi:

— İlyasla tarlada konuşmuşam, kardaşım silâh altına düşer düşmez kaçacağam. Ve de ben uyuyamıyam. Hem korkuyam, hemin de seviniyem. Acep o da beni seviy mi?.

Gülbahar güldü:

— Sen sevmeyi bir yana it bacım. İlyas önce

uşak ister... Uşak oldu mu, gerisi kolay. Bir herif iki avrada yeter de artar bile...

Sustular. İlyasın aşkı, bir çocuk karşılığı paylaşılmıştı. Az sonra, iki kadın kurnanın başına gidip, birbirlerini keseledîler.

Bir kaç hafta sonra, gece vakti candarma, İlyasın evine dayandı:

— Kapıyı açın!... Tez!...

Kapı aralıklanmadı. Ancak ardından, Gülbaharın ince sesi duyuldu:

— Kimdir o? Gece vakti ne istersen?

— Candarma... İhbar var...

— Niyeymiş?.

— Sen hele kapıya aç bacım.

— Herifim evde yoktur. Açamam.

— Ben candarmayım. Hükümet adına açacaksın. Dedim ya, ihbar aldım.

Kapı bir parçacık aralıklandı. Gülbaharın başı, karanlığın içinde belirli. Fakat o kapıya yeterince aralık vermek istemiyordu. Candarma çıkıştı:

— Açsana bacım, herkesin işi gücü var.

— Ocağımda ne arıyacağsan?

— Kocanı... Kız kaçırmış!..

Gülbahar, önce alt dudağını dişledi. Sonra kurnazca sordu:

— Kız kaçıran herif evde mi olurmuş?

— Kızla beraber eve geldiğini görmüşler.

— Viş... Hangi yere giresice uydurmuştur bu yalanı. Gel bak ağam.

Kapı yeterince açıldı. Candarma içeriye girdi. Küçük bir hol, karşılıklı iki odayı birleştiriyordu. Holün diğer kapısı da arkadaki kocaman bir avluya açılıyordu.

Candarma, odalara girmek istedi:

— Her yanı arıyacağım, bacı. Önce odaları...

Gülbahar odalardan birinin kapısını açtı:

— Sen bilirsen ağam. Di bak... Emme bu boşuna bir çabadır. Kız kaçıran evli herif, evde mi olurmuş?. Kimbilir şimdi, hangi ine sokulmuşlardır... Ya... Ve de hökümat aklı bunca eksik midir ağam, ben evimde, üstüme varacağ kumayı saklar mıyam.

Candarma odaları aradı. Sonra avluya açılan kapıya yaklaştı:

Gülbahar, birkaç adım yürüdü. Candarmanın iyice yanına varmıştı. Bedenini örten giysiler, titremesini açığa vurmuyordu. Ancak sesi parçalıydı:

— Oralığda heç bir şey yoktur, candarma ağa. Heç birşey... Helâ mela...

Candarma kapıyı açtı. Kocaman avlu karanlık doluydu, orayı da aradı. Sonra umutsuz:

— Eyi, dedi. Demek gören yanılmış.

Ve çıkıp gitti.

Gülbahar bir solukta avluya çıkıp, helânın kapısı önüne vardı:

— Çıkın, dedi. Candarma getti. Eyi ki aklına helâ düşmedi.

Ferideyle İlyas dışarı çıktılar. Her üçü de, korkuyu yeterince kovalıyamamışlardı.

Fakat İlyas, bütün engellere meydan okumaktan geri durmadı:

— Gülbahar, dedi. Sen bu gece babayın evine get. Madam, Candarma bizi buralıkta bulamamıştır. Demek istiyem ki, biz evde olmadığımıza göre, sen gece vakti yalnız kalamazsan. Seni gören evi boş beller. Hıı... Ne deyisen? Eyi akıl değel mi?

— Sen bilirsen ağam. Emme siz de çırayı yakmıyasız ha!.

— Yok!...

Bu sıra, Feridenin başı öne düşmüştü. Bir yandan korku, bir yandan da ilk gecenin utancı, aşkına siyah lekeler çalmıştı.

Avludan hole geldiler. Gülbahar çarşafını giymeğe başladı. İlyasla Feride de diğer odaya geçtiler. Bir müddet ayakta durdular. İlyas karşısında, utanan, korkan genç kıza arzuyla bakıyordu. Bu sıra Gülbaharın sesi duyuldu:

— Ben gidiyem, çırayı söndürün.

Sokak kapısı açılmadan, İlyas gaz lâmbasını üfledi. Sonra Ferideyi devirdi.

Gülbahar karanlığın içine doldu. Henüz köşeyi dönmeden bir mavzer sesi işitildi. Köşede pusu kuran Feridenin babası, İlyasın evinden çıkan kara gölgeyi, kızı sanmıştı.

Gülbahar, göğsüne gömülen kurşunun etkisiyle, yolun çatına devrildi.

Silâh sesini duyan Feride, ağlamaya başladı. İlyas onun ağzını kapatıp, işine devam etti.

İT AĞASI

İt ağası, kupkuru odada düşünüp duruyordu. Aklında oluşan arzusu onu, iyiden iyi tedirgin etmeğe başlamıştı. Eşiklikte güneşlenen karısına bağırdı:

— Hele buralığa gel...

Kevser bacı, kırk yılı aşkın bedenini, isteksizce yerinden oynatıp, kocasının yanına aldı:

— Ne?...

İt ağası, ince parmaklarıyla sakalını sıvazladı. Söze hangi aralıktan sokulacağını hesaplıyordu. Kevser bacı, İt ağasının dar bir geçitte olduğunu sezinledi. Dinelmekten vazgeçip, yere çömeldi ve sırtını duvara dayadı.

Odada eşya diye, eski bir hasır, lime lime olmuş minder ve yüklükte, mitili çıkmış birkaç yorgan vardı.

İt ağası birdenbire ayağa kalktı. Bu sıra çıplak bedenini örten peştemal aşağı kaydı. Orası göründü. Kevser bacı, başını, kapının ağzına kadar yaslanmış olan güneşe çevirdi.

İt ağası, peştemalına sahip çıktı. Odanın içinde dolaşmağa başladı. Sonra birdenbire sordu:

— Sen, benim avradımsan değel mi?

Kevser bacı, bu soruyu densiz buldu. Fakat gene de cevapladı:

— Hee... Avradınam...

— Öyleysem söyle bakalım, bir avradın eri, amansız derde düşerse, sırrını kime açar?

Kevser bacı, İt ağasıyla bir arada geçirdiği yılların içinde, kadınlık payını didikledi. Aklına, kocasından yana hiçbir sır takılmadı. Bunun üzerine, İt ağasına sırdaş olamıyacağını kestirdi:

— Zahar arkadaşların, dedi.

Odanın içini, sessizlik bastı.

Kevser bacı, kocasının gençlik yıllarını hatırladı: Yelek cebinin birinde altın, diğerinde gümüş paraların dolu olduğu yıllardı bu. Ve evlendiklerinde kocasının ismi «İt ağası» değildi. Herkes ona «Şakir ağa» derdi. O, üçbeş köyün sahibiydi. Kumara oturduğunda, geceyle gündüz birbirine geçer, bazan eve sini-sini baklavayla döner, bazan da suratından düşen bin parça olurdu. Ve Şakir ağa günün birinde, içtiği boğma rakısıyla, dünyadaki tüm keyiflere sahip çıkmış, bir kekliğe en güzel köyünü değiştirmişti. Köy hâlâ başkasının hesabına gümbürderken, kekliğin ömrü iki yıla erememişti. Ve zaman gelmiş, Şakir ağanın tüm serveti, buz

üstünde yazı misali eriyip gitmişti. İnsanlardan küsen Şakir ağa, bu defa sokaktaki itleri peşine takıp, evine getirmişti. Onların aç karınlarını doyururken, silinen ağalık duygusunu tekrar tatmak istemişti. Ve böylece Şakir ağanın ismi, İt ağası oluvermişti.

Kevser bacı, burnunun dibine kadar sokulan İt ağasının yeliyle, geçmişe ait düşüncelerden koptu. Tamtakır olmuş odanın içinde, peştemala sarılı olan kocası şimdi kendisine sığınıyordu.

İt ağası, fakirliğini öteye iten bir sesle çıkıştı:

— Unutma hatun, dedi. Er kısmının sırdaşı, avradıdır.

Kesver bacı güldü:

— Vah benim ağam... Demek kuruçul üstünde kalınca, senin sırdaşın olacağtım ha!...

— Yere giresen. İşte aklın bunca... Siye avradın hası olman için fırsat veriyem, daha ne istiysen. Ancak avradın kahpe olanı, eyi günde erine sahip çıkar. Emme senin gibisi, böylesi zamanda ortaya atılır.

Kevser bacının karnı açtı. Ve onun boş söz dinlemeğe niyeti yoktu. Günlerden beri kazan kaynatmamış, sofra yayamamıştı. Asker ocağına kendisini dar atan oğulları, karavanaya dalıyor, geriye kalan kızları Elif ise, gırtlağının uğruna, sevmediği halasının evinde yüzünü hep güleç tutuyordu.

Kevser bacı sordu:

— Benden ne istiysen?

— Yapacağ mısan?

— Hele, de...

— Yoook... Yağma mı var? Yapacağam demelisen...

Kevser bacı sıkıldı. İt ağasını, yakasından düşürmek için:

— Söyle, dedi. Ne dersen tutacağam.

İt ağası, bedenini saran peştemalı gevşetti. Son ra bağdaşını biraz daha yaydı:

— Bak hatun kişi, dedi. Ocağım kuru, karnım aç, emme gönlüm zengindir. Yanı ki, ben âşık olmuşam, ben yanıyam...

Kevser bacının çukura kaymış gözleri, irileşip ileri atıldı ve tırtıl olmuş dudakları gerildi:

— Viş anam. Bu nasıl söz?

İt ağası, dileğinden kopmadı:

— Ya avrat, böyle işte. Karanlık bir dehlize yuvarlanmışam. Eğer bunca yılın avradıysan elime yapış.

Kevser bacı, dağlanan yüreğine su serpmek istedi:

— Paray yok ki!.

— İşte avrat, en mühim mesele de bu ya. Eğer ki, param olmuş olsaydı, seni karşıma alıp konuşturur muydum. Madam ki fikrine müracaat ediyem, para senin yamacında demektir.

— Nasıl yanı?.

— Ben duymuşam ki, sende saklı bir altın varmış. Asalatını gösterirsen, bu iş olur.

— Küller başıma. Zil zebel olum ki, altınım maltınım yoktur.

— Gözüyü yassılama avrat. Ben duymuşam. Hemin de emin ağızdan.

Kevser bacı, eskimiş bedenine, günün birinde sahip çıkacak ezrailin korkusuyla sarsıldı. Yıllardan beri akla gelmiyecek yerlerde sakladığı, atasından kalan bir altına, açlıktan ölse bile el uzatmıyacağına karar vermişti. İt ağasının, kıllı suratında parlıyan kara gözlere baktı:

— Bunu isteme ağam, dedi. Al, canımı para-

la, emme altınıma dil döndürme.

— Şuralıkta ben sızım sızım sızlarken, senin altının üzerine oturman doğru mu ya hatun?

Kevser bacı, bakımsız saçlarını kaşıdı. Ufalmış, eskimiş bedeni şu yeryüzünde, en kızgın güneşin parlattığı gün ışığında yanan gaz lâmbası gibi gözden ırak, canlılıktan yoksundu. Ruhundaki korkuyu bir kez daha silkeledi ve kocasına sızlandı:

— Bak ağam, dedi. Ben bunca yılın avradıyam. Sen kalkmış üstüme âşık olmuşsan. Canın sağ olsun. Bu işiye heç bir suvalim yoktur. Emme altınımı vermem. Şu kara dünyada kendime sahip çıkamadım. Gene canın sağ olsun. Emme, ölümü yerde komam. İşte bu altın o zaman imdadıma ulaşacak. Bedenim kefenle dürülür ve de Allahını seven, tabutuma yapışır. Ölüm olmazsa, altını ne edecağam. Yoluya kurban olsun.

İt ağası, karısının bu sözlerinden ürktü. Onun ölüme olan saygısını sarsmak istedi:

— Yanlış düşünme avrat, dedi. İnsan ölünce, el uzatan çok olur. Gel etme, ölüm için ayırdığın altını ver de, benim ölümüm kişelensin. Ve de gelecek gelin, bakarsan bereketiylen gelir. Sana söz olsun, yakında bir altın yerine iki altının olacak.

Kevser bacı acı acı güldü:

— Beni kandırma herif. Ben uşak değilem. Altın, yerinden oynadı mı, kuş misali uçup gider. Emme ölüm insanın başına oturdu mu, kurşun gibi ağır olur.

İt ağası, bugünedek karısına hiç böylesine yalvarıp yakarmamıştı. Birdenbire kızdı:

— Sen bilirsen, dedi. Benden söylemesi. Elifin şanı ayağa düşerse, mabalı boynıya...

— Kızımızı bu işe bulaştırma ağam. Zavallı zatan, kara yazısına düğümlenip kaldı.

— Vaa... Bu iş önce ona, sonra senin altınıya bağlı.

Kevser bacı, anlatılanları kavrıyamadı. Kelimelerin anlamı, aklına yerleşmedi:

— Bak ağam, dedi. Biye öyle geliy ki, sen beni bilmeceye düşürecağsan. Hıı... Öyle değel mi?

İt ağası, yağ içmiş gibi odanın içinde dolaşıyor, altından sonra kızları Elifi, öne nasıl süreceğini hesaplıyordu.

Aşkı için her çareye yapışıyor, netice de tüm yollar çıkmaz sokak olunca, bu kez peştemalını açıp, içine aşkını sarıyordu. İşte asıl kızılca kıyamet o zaman kopuyor, bedenine değen aşkı, aklını zehire buluyordu. Nihayet daha önce vermiş olduğu kararı, karısına açıkladı:

— Ben Elifi vermişem, dedi.

Kevser bacı, aceleyle sordu:

— Kime?.

— Zülküflere...

— Onların oğlu yok ki... Hemin de Zülküf evli.

— Eyi ya... Ben de evliyem. Emme unutma ki, Zülküfün bacısı var. Hemin de ceylân gibi. İşte ben bu avrada yanmışam. Yanı ki, ben kızımı Zülküfe verecağam, o da biye bacısını...

Kevser bacı, yerinden hopladı. İki elinin parmaklarıyla yüzünü, yukarıdan aşağıya doğru kazıdı:

— Viş anam, ocağıma taş yağdı... Bu nasıl alış veriştir. El kadar yavrumu, kocaman avratlan mı tokuşturacaksan?

İt ağası, tekrar Kevser bacının yanıbaşına oturdu. Konuşurken, açlıktan kokan pis nefesi, kadı-

nın suratına değiyordu:

— Ya avradım, böyle işte. Biz aramızda meseleyi çözümledik. Elif, Zülküfe varacak ben de bacısını alacağam. Bu işden dönmek yok gayrı. Söz ağızdan kaydı bir sefer. Emme gel gör ki, üstüme bir zubun, altıma bir döşek gerek. Yanı, mesele her yandan, senin altınının etrafında düğümleni. Bak, ben bunca yılın herifiyem. Seni başıma taç eylemişsem ve de avradım diye koynuma almışam. Fakat ne çara ki, cenabıhak şimdi de yeni bir avradı kısmet kıldı biye. Engel olursan, hem alın yazıma karşı çıkmış, hemin de Allaha asılaşmış olacaksan. Hıı... Ne deyisen?.

İt ağası, sorusunu, Kevser bacının aklına takar takmaz, ayağa kalktı. Birkaç adım yürüdü. Sonra karısına dönüp:

— Senden bir tek kelime bekliyem, dedi. He, ya da yok...

Tekrar odanın içinde dolanmağa başladı. Sağ eliyle, bedenini örten peştemala sahip çıkıyor, sol elini de kıllı suratında gezdiriyordu. Uzun boyu, zayıf yapısını daha çok yukarı veriyordu.

Kevser bacı, sırtını dayadığı duvarın dibinde pörsümüştü. Onun gönlü şimdi, kızı Elif, altını ve üstüne gelecek kumayla üçe biçilmişti. Ağlamağa başladı. Gözyaşları yanaklarından iniyor, fakat bu bol ıslaklığa rağmen, sesi kuruydu. Başını yukarı alıp, İt ağasına sordu?

— İlle de bir tek cuvap mı?

İt ağası, kadının gönlünde açılan korkuyu çevirdi:

— Hee! Hee!...

— Allah canımı alsın öyleysem...

— Sıfatın bata ulan. Bu da söz mü yanı.

— Ne edim ya!. Elifim senin narına yanacak. Başıma kuma çöreklenecek. Ve de ölümüm heder olacak. Bütün bu işler, hep senin sönmeyen şu soyhan uğruna feda mı olsun?.

İt ağası, yokuşa saran meseleyi, düze çekmek için son çareyi de öne sürdü:

— Ya, demek böyle, dedi. Ulan senin aklın benimkinden çok mu ha?. Ya «he» dersen ya da üçten dokuza boş olursan... Nasılmış... Al şimdi altınıyı başıya çal...

Kevser bacının gözyaşları birdenbire kurudu. Üçe biçilmiş gönlü, şimdi tümden kopmuş ve aklı başından gitmişti. Yerinden kalkıp, avluya çıktı. Güneş nerdeyse karşı dağın ardına yıkılacaktı. Fakat henüz ışıkları gözle tutuluyor ve sabahten beri altına aldığı doğa, serinlemek için sabırsızlanıyordu.

Kevser bacı, altını saklı olduğu yerden aldı. Ve az sonra sokak kapısı açılıp kapandı.

Beyin hamalı üstad
Kerim Sadi'ye.

ELAZIĞLI HAMAL

Hasan Dayı hamalların en ufağıdır. Onun yüzü pek görünmez. Matbaalara iki büklüm gelir, iki büklüm gider... Çok tutarlar Hasan Dayıyı. Boyu ufaktır. Eğildi mi, aşağılara iner yüksekliği. Yerden kaldırırlar kurşun kalıplarını, hop sırtına. O, önce hafifçe sallanır, sonra bir eliyle bir bacağını tutar. Destek alır bu bacağından kendine... Bir eliyle de, arkalığının ucuna takılı olan ipini uzatır. İpi, sırtındaki yükün üzerinden aşırıp Hasan Dayıya verirler. Bu defa o, ipi çeker ve titreye, titreye gider. Onun titrediğini görmek için keskin göze hacet yoktur. Yeter ki, adam yerine konulup, bakılsın bir kez...

Hasan Dayı, matbaadan caddelere çıkar. Başını yukarı verdikçe, boyun kasları gerilir, ağrır. Fazlaca öne yıksa, bu kez medeniyetin süratine çarpar. Caddelerde insanlar, arabalar dolu... Hamal kısmının işi ne!.. Aklı hep, sırtındaki yükü boşaltacağı matbaadadır. Adımları ağır, sayılıdır. Karnı şiş kadının, doğum gününü sayması gibi...

Boşalıp, kurtulsalar...

Hasan Dayı geniş caddelerde, karşıdan karşıya geçer. Arabalar klaksiyon çalar. Arabaların içindeki insanlar homurdanır. Kaldırımlarda yürür. Burnu insanların bacakları arasındadır. Hasan Dayının gözleri bazan mini etekli kızlara takılır. O dönüp bakamaz kızların ardından. Bu sıra gözleri önünde geniş, yuvarlak bir kadının kalçası peydah olur. Kadın gider, o yekinir. Fakat Hasan Dayının dizlerine bir sızı basar ve yüzünü göremediği bu kadının, alt bölümünden de vazgeçer. Bir sokak başına gelir, köşedeki bakkal dükkânından sola döneceğini anlar. Ve döner. Birdenbire bakışlarına bir şalvar takılır: «Hemşerim» der içinden. «Malatyalıdır, Elazığlıdır» zahar.

Hasan Dayı yükünü boşaltacağı hana girer. Sekiz, on adım koridorda ilerler, sonra bir merdivenin başına gelir. Bodruma inecektir. İlk basamağa bir ayağını atar. Bu defa sırtındaki yük bedenine daha çok yayılır. Ve Hasan Dayının vücudundaki bütün kan başına sıkışır, gözleri yuvasında ağırlaşır. Sonra matbaanın kapısına gelip, durur. Matbaanın içindeki bacaklar kıpırdamazlar hemen. Ve Hasan Dayı bağırır:

— Haydi!...

İnsanlar başlarını sesten yana çevirirler. Hasan Dayı göremez bunu. Ve o ağırlığından fazla yükün

altında tekrar bağırır. Bu defa daha hızlı, daha öfkeli:

— Haydin yahu!..

Bir çırak gelir. Kapının ikinci kanadını açmadan sorar:

— Hangi matbaadan Emmi?

— Züratişden herhal...

Çırak ustasına bağırır:

— .....matbaasındanmış...

— Al içeri... Tamam...

Çırak Hasan Dayıyla alay eder:

— Biraz geri bas... Geri bas da kapı açılsın...

Hasan Dayı alışık olduğu bu sözlere pek kızmaz. Ve birkaç adım geri gider. Kapı açılır. İçeriye girer. Sırtındaki kurşun sayfaları, indirmeğe başlar çırak. Bir, iki, üç... On, onbir, oniki... Hasan Dayının vücudu hassasını kaybetmiştir. O, bilemez daha sırtında kaç sayfa kaldığını. Hattâ bazan sırtında bütün yük boşaldığı halde, o bekler, durur. Çırak sütsüzse eğer, sayfa alıp indiriyormuş gibi yapar, bir müddet... Ve bunu görenler gülüşür... Sonra çırak arkalığına dokunur, o bunu da hissetmez. Bu defa seslenir ona:

— Tamam...

Hasan Dayı sırtında yük varmış gibi korka, korka belini doğrultur ve yükün altına girelidenberi, göremediği insanların yüzünü ilk kez görür. Fakat o, bu yüzlerden hiç hoşlanmaz. Çünkü bu yüzlerde, Hasan Dayıyı aşağılayan çizgiler vardır. Ve onun iki büklüm olan bedeninde, bir insan kalbi taşıdığını bir defacık bile düşünmemiştir bunlar...

Hasan Dayı akşama kadar taşıdı durdu.

Onun evi yoktu. Çoluk-çocuğu köydeydi. Bü-

yük bir odada kalıyordu o. Onbeş-yirmi hamalla...

Odaya girdi. Arkalığını çıkarıp her zamanki yerine dayadı. Diğerleriyle karışacak diye hiç bir korkusu yoktu onun. Çünkü arkalığı çok eskiydi. Ayakkabısını çıkarıp, yere serili olan yatağının yanına geldi. Çevresindekilere:

— Selâmünâleyküm, dedi.

İçlerinden yanlız birisi isteksizce selâmını cevapladı:

— Aleykümselâm...

Her yeni gelen hamala düşman olurdu diğerleri... Üstelik bu Niğdeli de değildi. Niğdeliler aralarında kumpanya kurmuş, başka yerlerden gelecekleri Babıalide çalıştırmamağa karar kılmışlardı.

Hasan Dayı, yatağının altından, daha önce sakladığı kâğıtla kalemi aldı. Yatak komşusuna biraz sokuldu:

— Hemşerim, dedi. Biye bir mektup yazacağsan değel mi? Dün akşam vadettiydi.

Hamal, kocaman elleriyle kıllı yüzünü sıvazladı. Sonra sordu:

— Sen nirelisen? Hele doğru söyle?

— Elâzığlıyam babo... He vallah, he billah...

— Ben Niğdeliyim...

— Hemşeri sayılırığ gene de.

— Nasıl?

— Niye olmasın babo... Sen ve de ben, suyun öbür yamacında doğmuşuğ...

Hamal güldü. Sonra başını salladı:

— Olmaz böyle şey, dedi. Olmaz ama, gene de mektubunu yazıverim. Kısa emme.

Hasan Dayı sevindi:

— Olsun... Kısa, mısa... Di hadi...

— Söyle bakalım...

«Nasılsız? Eyi misiz? Beni sual ederseyiz, eyiyem. Cenabıhak hepimizin yardımcısı olsun. Size yalan söylemişem... Ben burada kapıcılık etmeyem. Hamal olmuşam... Ağzıyızı sıkı tutun. Bu sırrı kimseye vermiyesiz. Düşmanlarımızın kulağına çalınmasın. Sonra köy yerinde sizi tefe korlar. Yakında para salacağam. Size bir habarım var. Ben, eyi bir arkalık alacağam. Yanı, semer ha!... Şimdiki arkalığım çok kötüdür. Üstü enişli, yokuşludur. Beni azarlıylar. Düz olmalıymış semerin üstü. Anam nasıl? Ellerinden öperem. Emmime selâm ederem. Uşaklara mukayyet olasız. Emoyu, Zeynoyu tarlada, yalnız başlarına bırakmayasız. Hüssodan habar alıy mısan? Eyvallah... Hakkonun bu yaz sünnetini, ölümden farz yaptıracağam...

Hadi hoşça kalın... Beni soranlara bâki selâm..

Hasso»

Hasan Dayı mektubu eline aldı. Sonra aklına çok önemli bir şey gelmiş gibi yatak arkadaşına:

— Senden selâm yazmayı unuttuk ha babo, dedi.

Hamal mektubu tekrar aldı: «Bu mektubu yazan da çok selâm eder,» diye ekledi.

Hasan Dayı erkenden uyumak için yatağa girdi. Kemikleri sızlıyordu. İçindeki pamukların bile simsiyah olduğu yorganı başına çekti. Aile hasreti gönlünde birkaç defa çalkalandı. Sonra uyuyakaldı.

Erkenden yola düştü. Cebinde, yeni bir arkalık alacak kadar parası vardı. Kentin en uç semtine vardı. Burada hayvanlar için semer yapıyorlardı.

Arkalığı da burada bulabileceğini söylemişlerdi. Bir dükkânın önünde durdu. İçeri baktı. Yüreği yerinden hopladı. Arkalıklar duvara sıralanmıştı. İçeri girdi:

— Selâmünâleyküm...

Semerci çay içiyordu. Çayını yudumladıktan sonra:

— Aleykümselâm hemşerim, dedi. Buyur...

Hasan Dayı duvardaki arkalıkları göstererek sordu:

— Bunların ceremesi nedir ağa?.

Semerci güldü:

— Kimin için alacaksın?

— Ben, biye...

— Sana olmaz bunlar. Büyük gelir...

— Ufakları yok mudur?

— Hamal kısmı iri olur. Senin gibisini de hiç görmedim doğrusu.

Hasan Dayının tüm bedeni gerildi. Küçücük gözleri irileşti:

— Yapıyam ha, dedi. Bal gibi hamallık da yapıyam. Sen benim ufaklığıma bakma, yüreğim kocamandır. Aha, pençem gibi...

— Kızma hemşerim. Köpürme... Uydururuz birşey.

Hasan Dayı, sönen umudu tekrar parladığı için sevindi. Küçücük yüzüne tatlı bir tebessüm yayıldı. İnce dudakları gevşedi. İrileşen gözleri, tekrar yerine çekildi. Bir eliyle kasketini çıkardı, diğer eliyle başını kaşıdı:

— Hadi babo, dedi. Birşey becerle... Gideceğam... Ekmek paramın önüne düşem. Bende, aş bekleyen çok uşak vardır.

Semerci yerinden kalktı. Duvardaki arkalıkları,

gözleriyle taradı. Sonra birisini alıp, Hasan Dayıya uzattı:

— Şunu kuşan bakalım.

Hasan Dayı, incecik kollarını uzatıp arkalığı sırtına vurdu. Büyük geldi:

— Üzerime oturmadı hemşerim, dedi. Ufaltmanın mümkünü yok mudur?

— Çıkar... Kol askılarını keselim...

Semerci, arkalığın kol askılarını kesti, dikti. Sonra pazarlığa giriştiler.

Hasan Dayı, yeni bir elbiseye kavuşmuş çocuk sevinciyle, semerci dükkânından çıktı.

Öğleye doğru Babıaliye döndü. Kurşunlarını, kâğıtlarını taşıdığı matbaaya geldi. Hiç kimse, yeni arkalığını farketmedi. Oysa o, neler ummuştu...

Hasan Dayı sordu:

— Hazır birşey var mıdır?

Birisi çıkıştı ona:

— Var ya... Nerde kaldın?

Hasan Dayı fırsatı kaçırmadı:

— Görmisen mi begim, yeni arkalık almışam...

Adam umursamadı:

— Eğil, dedi. Şu formaları ..... matbaasına götür. Sonra gene gel.

Hasan Dayı eğildi. Çırak, sırtına yeni bir kitabın ilk formasını yükledi. Sonra mırıldandı:

— Haydi tamam... Geri, geri bas.

Hasan Dayı matbaadan, önce hanın koridoruna, sonra caddeye çıktı. Sırtında Emile Zolanın Germinali vardı. Dün de Kerbelâ Vakasını taşımıştı. Belki de yarın, Leninin bir kitabını taşıyacaktı. Ya öbürgün... Bir aşk romanı... Hasan Dayının sırtında, dünya edebiyatı gidiyor, geliyor... Vitrinler ki-

taplarla doludur... Vitrinlerde pırıl pırıl kapakların içinde yazarın emeği, matbaacının, dağıtımcının komisyonu... Her kitapta Hasan Dayıdan duyulmayan bin inilti. O taşır, o geri basar, o beli iki büklüm kitapların formasını sırtlar. Bazan zekâ testlerini taşır o. Bazan şirketlerin milyonluk yıl sonu bilânçosunu. Onu kandırır herkes: «Çök,» derler, o çöker. Sonra insanlıktan bahseden binlerce kelime vurulur sırtına. Yazarın biri, hapishanede geçen yıllarını anlatır bir kitabında. Bir diğer yazar, ilk aşkını anlatır, ballandıra ballandıra. Ve bazan bir gazetenin sayfalarını taşır o. İlk sayfada kocaman bir eşek resmi vardır. Sahibi dayak atmıştır eşeğe. Hayvanlar Koruma Cemiyeti ateş püskürür. Hasan Dayı sırtında, bu eşek resimli sayfayı taşırken, belki de cebinde ekmek parasının zeytine, peynire ulaşıp ulaşamıyacağını hesap etmektedir. Hasan Dayı, köy yerinde beynine akıtılan kurşunun farkında değildir. Ve o, Babıalideki kurşunları tüketmeğe çabalamaktadır.

Hasan Dayı yükünü boşaltıp dönüyordu. Bir adam seslendi ona:

— Hey, hamal... Gel...

Hasan Dayı başını sesten yana çevirdi:

— Beni mi çağırıysan?

— Evet!.. Çabuk ol. Sallanma

— Başka matbaaya gidecağam.

Adam kızdı:

— Sonra gidersin. Bu iş çok acele.

— Huylanıylar biye ha!..

— Kim?..

— Hamallar... Biye söylemişler ki, başka yerden iş tutmayacağsan.

— Olmaz böyle şey. Hem bu iş çok acele. İnsan Hakları Beyannamesi. Hemen baskıya gitmeli.

— Ne işi dediy?.

— İnsan Hakları Beyannamesi.

— Neymiş ki o?.

— Uzatma!.. Sen anlamazsın böyle şeylerden. Hadi... Çabuk...

— Kaç arkalık?.

— Bir sefer be!. Şu aşağıdaki sokağa götüreceksin.

Hasan Dayı istemeye, istemeye adamla beraber yürüdü. Sonra ilk kez gördüğü, bir matbaaya vardılar.

Hasan Dayı eğildi, sırtına İnsan Hakları Beyannamesini yüklediler.

Çıktı yola. Sekiz-on metre gitti. İlk sokaktan sola döndü. Bu sıra karşısına iki hamal çıktı. Hasan Dayıyı görür görmez, günlerdenberi duydukları kin beyinlerinde dinamit gibi ateşlendi. Uzun boylusu Hasan Dayının yolunu körletti:

— Dur bakalım!

Hasan Dayı ağırladı.

Bu defa öbür hamal çıkıştı:

— İki matbaa az mı geldi deyyus?...

Hasan Dayı, «deyyus» sözünü duyar duymaz olduğu yere çivilendi. Boyun kaslarını gerdi:

— Deyus babaydır gevvat. Rice etti herifin biri. Tezmiş... «İnsan Hakkı» dedi.

Genç hamal parladı:

— Seninle pazarlığımız neydi ha?... Sırtına altın bile vursalar, başka matbaalara yanaşmak yoktu.

— He... Doğru söyliysen... Emme velâkin oldu bir sefer... Deyyus babaydır ha!..

Genç hamal dayanamadı. Suçu özüründen büyük olan Hasan Dayıya yandan tekmeyi attı. Hasan Dayı yere yuvarlandı. Sırtındaki sayfalar caddenin üzerine serpildi. Hasan Dayı yerinden doğrulup kalkamıyordu. Arkalık henüz Hasan Dayının sırtındaydı. Onu sökmeye çalışırken, hamallar da habire tekmeyi indiriyorlardı.

Bu sıra Hasan Dayının gözlerine dağılan sayfalar ilişti. Ve bu dağınıklık onu çıldırttı. Yediği yumrukların, tekmelerin altından kurtulup, ayağa kalktı. Bir kaç adım geriye çekildi. Gözle kaş arası, şalvarının sağ cebine elini sokup, sustalısını çıkardı.

Hamallar bir an kımıldayamadılar. Hasan Dayı da üzerlerine gitmedi. Fakat bir kaç saniye sonra genç hamal öne atılıp Hasan Dayının elinden sustalıyı almak istedi.

Ve bu ara sustalı yumuşak bir yere battı. Genç hamal karnından bıçaklanmıştı. Hasan Dayı bu defa diğer hamalın üzerine yürüdü. Fakat o çevik bir hareketle eğilip, yerde duran Hasan Dayının arkalığını aldı ve önüne siper etti. İşte ne olduysa bu sıra oldu: Hasan Dayı yepyeni arkalığını karşısında görünce havaya kalkan sustalı eli taş kesildi. Arkalığını yaralamaktan korktu. Fakat alın yazısına nokta konulacak an da yaklaşmıştı bu ara... Genç hamal yaralı olmasına rağmen, yavaşça Hasan Dayının arkasına yanaşmağa başladı. Bu sıra cebinden bıçağını da çıkarmıştı. Genç hamalın yarasından boşalan kan, onu ölümün yanıbaşına getirmişti. Fakat o, kendisini bıçaklayan adamı ayakta gördükçe, ölümü kişeliyor, bedenini saran kin, onu ayakta tutuyordu. Genç hamal, Hasan Dayının ardına iyice sokuldu. Ve son gücünü harcayıp, bıçağını

hasmının sırtına gömdü. Hasan Dayı ciğerlerine ulaşan bu bıçak darbesiyle beraber, sırtında genç hamalın ağırlığını da hissetti. Kendisini öne alıp, üst bölümünden bacaklarına doğru kayan ölünün ağırlığından kurtulamadı. Birkaç defa sallandı. Yüzükoyun düşeceğini hissetti. İnce kollarını öne verip, çıbanlı yüzünü yere çarptırmamak istedi. Fakat kolları güçsüzdü ve Hasan Dayı yere yığılırken öldü.

TAŞ LEYLÂ

Sen öleli, yüzlerce ay, senelere düğümlendi Leyla... Evcilik oynadığın çocuklar evlendi, büyüklerin birkaç kez savaş etti. Ve senin üzerine üç-beş çocuk daha gömüldü. Kemikleriniz birbirine geçmiştir Leyla...

Sen de bir zamanlar yurttaştın... Fakat ismin kütüğe kazılmadan, ecelin küçücük omuzlarına çökmüş. Sen pıtı, pıtı dolaşırken, insanlar seni hesaptan silmiş...

Ben ananı, babanı çok iyi tanırdım Leyla... Birisi dayım, birisi halamdı. Ya, utanıyorum söylemeye işte, sen benim akrabamdın.

Öldüğün zaman ben de çocuktum ama... Seni ilk gördüğümde anlayamadım öleceğini... Ya şimdi

olsa... Seni kucağıma hoplattığım gibi kaçırırdım ordan... Ya da, dayımın yakasına yapışır, halamın yüzüne tükürürdüm. Yok Leyla, yok... Senin öldüğün ülke, hâlâ şaşkınlık içinde. Nasıl doğduklarına, nasıl yaşadıklarına bir türlü akılları ermiyor. «Hayat böyle,» diyorlar. Fakat «Hayat ne ki?» diye sorsan, «Ekmek» diyor zavallılar...

Sözün kısası Leyla, sen ekmek mi çok yedin, yoksa taş mı?

Taş!...

Dayım, ağanın değirmeninde çalışırdı. Anan tarlada... Bacın sana göz kulak olacaktı. Bacınsa senden bir karış fazlaydı. Sen başını alır, çıkardın köy meydanına Leyla... Ayakların çıplak, bedeninde yırtık-pırtık bir entari, önün-ardın açıktı Leyla. Ve dudaklarının kenarı beyazdı...

Bir gün sen, gözüme iliştin. Baktım yumuşak hampara taşını kemiriyorsun. Benim aklım seninkinden fazlaydı, o zaman işte... Vurdum ellerine:

— Kaka, dedim.

Sen nasıl ağladındı ya Leyla...

Bulup veremedim sana yenilecek birşey. Ne bombom şekeri, ne çikolata. Hattâ ekmek...

Üstelik ağlamana kızdımdı Leyla. Başka bir yumuşak taş alıp, tutuşturdum eline:

— Al, dedim, geber...

Sen gözlerinden akan yaşlarla, hampara taşını biraz daha yumuşatıp yemeğe koyuldun... Hırt, hırt...

Ve ben, geç vakit tarladan dönen anana huyunu anlattım:

— Hala be, dedim. Leyla hampara taşı yiyor...

Halam hiç umursamadı sözümü:

— O senin gibi şeherli değil ki, dedi. Yer, yer

sonra terkler. Köy yerinde taş yemeyen uşak mı olurmuş?..

— Ölür ama!..

— Öleceği varsa ölür... Kaderi, taş üzerine çalınmışsa ölür... Taş yemeylen ölünseydi, oba da canlı mı kalırdı...

— Vay!...

Ya Leyla... Tatil bitti, şehre döndüm...

Ve sonra duydum ki, sen ölmüşsün. Narin bedenin taşlarla baş edememiş...

Ne olurdu Leyla, ya taşların hepsi senin o küçücük dişlerinin yontamıyacağı kadar sert, ya da insanların vicdanı, hampara taşı gibi yumuşak olsaydı!..

O zaman sen yaşardın Leyla. Ve bebelerin olurdu şimdi. Hem de senin gibi yalın ayak, önü ardı açık, taş yemeyen bebelerin... Onların ayaklarına, süslü vitrinlerden patikler, başlarına yazın sıcağını kıran şapkalar, kışın soğuğunu kesen takkeler alırdın. Biberonla vitaminli mamalar içirirdin. Biraz daha büyüyünce, babaları çikolata alırdı onlara...

Çocuk dediğin taş yerine, çikolata yemeli...

Of Leyla, of... Ben hepsinden vazgeçtim, istiyorum ki, ölümünün sebebi bilinsin...

Öldüğünde demişler ki, «Leyla nazara gitti...» Ne nazarıymış?... Yüzün hep beyazdı senin Leyla... Köy yerinde güneş, bedenini karaya çevirememişti senin. Taş yedikçe, beyaza sıvandın Leyla. İnsanlar bedenindeki beyazlığa, «Ayın şavkı vuruyor» demişler. Yediğin taşlar kanını kurutmuş ve sen şavklanmışsın, ya!..

Bir gün gene, köy meydanına dalmışsın. Akşam üzeri anan, baban dönmüş eve. Sen gözlerine değ-

memişsin. Güneş ışıklarını toparlayıp gitmiş köyyerinden... Sen gene yokmuşsun ortalıkta...

— Leyla...

— Leyla...

Ve seni karanlığın içinde, arayıp sormuşlar. Sonra bir dere kenarında bulmuşlar. Sen yüzükoyun yatmadaymışsın. Anan «Uyuyup kalmış» demiş... Sonra kucağına almış... Sen kaskatıymışsın...

Baban ağlamış, anan hem ağlamış hem döğünmüş:

— Ay çehreli uşağım nazara geldi...

Ah Leyla!.. Ne olurda sanki... Yerinden doğruluverseydin... Dilin çözülseydi... Aklın uzaklara erişip, «Aney, midem taşlarla sıvazlandı, barsaklarımın kıvrımı bozuldu... Ve kanımın rengi beyaza döndü...» diye anlatabilseydin... O zaman anan bedenine kapaklanır:

— Uy Leylam, taşlı Leylam, derdi.

Belki de böylesi daha iyi oldu Leyla. Anan bilmedi senin neden öldüğünü. O zaman bütün işini gücünü terkler, tüm taşları göğe savurup, şeytanları kişelerdi...

Sen, yoksa toprağa yapışık mı doğdun Leyla?.. Daha bedenin kundağın içindeyken bile, tarlada başına ne işler gelmiş...

Ananla baban çalışırmış ağanın tarlasında, bir timin buğday için. Seni gene anan bir gün tarlaya götürmüş. Yatırmak istemiş bir gölgeliğe. Tarlada ağacın işi ne ki!.. Taşları çatmış birbirine, seni arasına uzatmış: yüzüne bir pençe gölge düşürebilmek için. Sen kundağın içinde, elin kolun bağlı bekleyedur, babanla anan, toprağın böğründen, ekinleri cayır cayır biçmedelermiş. Ve bir ara sızlamış ananın yüreği.

— Leyla süt ister, demiş babana...

Sonra ayaklarını yağlayıp, yanına seyirtmiş. Almış seni taşların arasından, dayamış fokurdayan sütünü, ağzına. Kimbilir nasıl yapışmışsındır kadıncağızın memesine?..

Tekrardan sokmuş seni, taşların arasına ve işine dönmüş...

Araya uzun günün, bir bölümü girmiş. Anan tekrar seslenmiş babana:

— Herif, demiş... Leyla süt ister...

Baban köpürmüş:

— Ulan tembel, demiş. Kızı bahane edip, işten kaytarma...

Anan utanmış... Başını eğip, işine sarılmış... Ama aklı da, hep sana takılmıştır Leyla...

Bu ara çekirgeler üşüşmüş başına. Başlamışlar yüzünü, gözünü dişlemeğe. O zaman daha sen taş yemiyormuşsun Leyla. Kanın almış. Yüzün lekenlenmiş. Ve çekirgeler seni koparmadaymış. Neyse ki bir köpek sokulmuş yanına, yüzündeki kanı, başlamış yalamağa...

Köpeğin ayakları acemi...

Etrafındaki taşları başına devirmiş. Ya Leyla, böyle işte... Anan uzaktan köpeği görmüş de, gelip seni, ölümün ağzından çekmiş...

Ne iştir Leyla... Sen doğduğunda; ananın göbek bağından kopmuşsun ama, ölümün göbek bağına bağlanmışsın...

Fakat Leyla sen yaşasaydın, ben gene seni düşünürdüm şimdi. Ve sana, bu defa da ölmenin, hemşerilerin gibi yaşamadan, daha güzel olduğunu anlatmak isterdim...

GÜZEL ÇOCUK

Kentin ortasından ince bir çay akardı. Pis ve yoğun bir suydu bu. Kışın kabarmazdı. Fakat yaz mevsiminde incecik olurdu. Kentli «Hayat Çayı» derdi bu pis suya. Gündüzleri hayvanlarla, çocuklar bir arada girerdi içine. Geceleri de kenarında, bekârlar keyif çatardı.

Mevsim yazdı. Güneş, bütün ışıklarını alıp götürmüş, mehtaplı bir gece, kenti içine almıştı... Üç bekârla, on-oniki yaşlarında bir çocuk, kentin dışına âlem yapmağa gelmişlerdi. Dere önlerinde sessizce akıyor, altına oturdukları ihtiyar bir ağaç, rüzgârın hiçbir darbesine uğramadan öylece duruyordu.

Şakir, arkadaşlarının bardağını boğma rakısıy-

la doldurduktan sonra:

— Haydin kardaşlar, dedi. Mısafırımızın şerefine...

— Şerefe...

— Şerefe...

Konuk, az ötede çocuğu göstererek sordu:

— Bunu niye getirdiniz?

Şakir bağırdı:

— Yanımıza gel ulan...

Çocuk yerinden kalktı. Bir müddet ayakta dikildi. Korkuyordu sofraya gelmeye.

Şakir tekrar bağırdı:

— Haydi aslanım ürkme gel... Soframıza meze ol.

Çocuk gelip oturdu. Şakir önüne birşeyler koydu:

— Ye... Bunlar da siye...

Şakir, yirmi yaşlarında, orta boylu, kara suratlı bir gençti. Gözleri gecenin içinde bile parlak ve eziciydi. Konuğa dönerek sordu:

— Şehrimizi nasıl buldıy babo?

Konuk, yavaş bir sesle Şakirin sorusunu cevapladı:

— Eski bir kent. İnsanları sıcak kalpli. Akrabamız buraya tayin olmasaydı, gelip görmek aklımdan geçmezdi doğrusu.

Henüz onsekizini bile aşmamış olan Hidayet atıldı:

— Öyledir kardaş, dedi. Ancak bir tesadüf ola ki geline. Ben de o yanlara çok niyetlenmişem. Ne çaraki olmıy...

Konuk aklına takılı soruyu tekrar ortaya attı:

— Bu çocuk kimin nesi?

Şakir, pispis güldü:

— Siye, enine boyuna bir ziyafat verağ, dedik. Bu oğlanın marıfatı sonra başlar. Hele kafalar tütsülensin...

— Akrabanız mı?

— Töbe babo... İte atsan istemez böylesi gözüyassıyı...

Çocuk başını öne eğmiş, ağzındaki lokmaları çiğniyor, fakat bir türlü yutamıyordu. Onun çalışan ağzı değildi şimdi. O, gönlüne dolan kederini beyninde övütüyordu.

Şakir bardağındaki rakıyı yudumladı. Sonra yanında oturan çocuğun, ay ışığında parlayan körpe ve kusursuz yüzüne bir müddet baktı. Sağ elini usulca uzatıp, yanağından bir makas aldı. Çocuk kendisini geri çekmedi. Hattâ başını kaldırıp, yanağına uzanan elin sahibine bakmadı bile. Şakir Konuğa büyük bir iş başarmış gibi:

— Bu kıtlıkta hoştur, dedi. Herkese böylesi körpe piyango vurmaz.

Konuk şaşkınlık içindeydi. Yeni terlemiş bıyığı üzerinde, ince parmaklarını gezdirirken:

— Olup bitenlerden hiç birşey anlamıyorum, dedi. Ne kıtlığı?... Ne piyangosu?... Bu çocuk...

Hidayet Konuğun sözünü böldü:

— Siz böyük şeherlerde yaşıysız... Bilmezsiz böylesi usulleri. Bu bir mecburiyettir emmioğlu... Şakir doğru söyliy... Bu oğlan, piyangonun daniskasıdır... Ya!...

Şakir rakıyı tazeledi. Sonra çocuğa da bir bardak doldurup uzattı:

— Sen de iç ulan...

Çocuk direnmek istedi:

— Bana dokunuyor ağbey. Geçen sefer kustum...

Şakir kestirip attı:

— Bu başka aslanım. Al... Dik başına... Hadi...

Konuk kızgın bir sesle araya girdi:

— Bırakın canım... Küçük çocuğa rakı içirtmek olur mu?

Şakir sırıtarak başını salladı:

— Senin aklın almaz, kardaşım. Rakı bu işin kasıntısını ortadan kaldırır. Sen onu, bir yudum yuvarladıktan sonra seyredacağsan. Rakı durgunluğu, üzerinden yel gibi aparır. Sonra yekinir yerinden, sokulur insana, it eniği misali.

Konuk iyice şaşırmıştı:

— Kimsesi yok mu bu çocuğun?

Şakir soruyu cevapladı:

— Babasını kaçakçılar hakladı. Hökümat konağının önünde kurşunladılar. Açıkgöz, hemin kaçakcılarla kumpanya kurmuş, rüşvet almadaymış, hemin de hökümata yaranmak istemiş. Kaçakcı milleti merttir, sözüne erdir... Mal, bu yüze belâsız atladı mı, para cıgara gibi sarılıp, tabakaya konurmuş... «Hele ağa bir cıgaramızı tellendir» dermiş kaçakcılar. Herif alırmış tabakanın üstünden bir cıgara... Kulağının tözüne geçirir, «Sonra içerim» dermiş. Ardından para cebellezi... Bir gün şeytan dürtmüş herifi... İlkin kaçakcılardan almış rüşveti. Sonra... Ha, emmioğlu siye söyliyem... Kaçakcıların izleyeceği yolu peşin bildiği için, hökümata ihbar etmiş... Candarmalar pusuya düşürmüş kaçakcıları... İki herif cartayı çekmiş. Eee... Kaçakcı milletiylen oyun olur mu? Yıktılar herifi, hökümat meydanına...

Bu sıra çocuğun ağladığı duyuldu. Derin bir sessizlik oldu. Sofra başında oturanların kulaklarına, dereden gelen kurbağa sesleri ve çocuğun ağı-

dı doluyordu. Şakir sinirlendi:

— Ne ağlıysan ulan gevvat, bubay döneklik etmemiş mi yanı?..

Çocuk hâlâ ağlıyordu. İnce dudaklarından sevgi dolu kelimeler boşaldı:

— Babam benim... Canım babam...

Bir müddet sustu. Sonra sordu:

— Döneklik ne demek ağbey?

Hiç biri çocuğun sorusunu cevaplamadı. Herkes ayrı şeyler düşünüyordu.

Konuk, yeni bir soru attı ortaya:

— Ya anası?..

Şakir ikinci rakı şişesine uzandı. Bardakları doldurdu:

— İlkin rakı babo...

Hep beraber rakılarını yudumladılar. Şakir sol kolunu uzattı ve şahadet parmağını çocuğun gözüne kadar yaklaştırdı:

— İşte, aha bu enik, babasının dönekliğine kurban olmuştur. Kaçakcılar herifi hakladıktan sonra, oğlanı dağa aparmışlar. Ve emmioğlu ne söyliyem, kuytu bir yerde ırzına geçmişler. Sonra el ayak çekilince getirip, anasının önüne kürelemişler. Avrat o saat, cansız kalmış...

Şakir sözünü kesip yutkundu. Sonra çocuğa döndü:

— Şimdi nerde kalıysan ulan?

Çocuk öne düşmüş başını kaldırdı. Sonra incecik sesi duyuldu:

— Nenemin yanında... Babaannemin...

Hidayet durgun geçen geceyi hareketlendirmek istedi:

— Bırakın lo, ben böylesi oğlanları çok görmüşem. Sarı olacak, gözleri mavi, yanakları hem

özürsüz, hem kara değil, al... Oh babo, oh... Bırakır mı eloğlu böylesini bizim obada... Gel ulan biye yapış... Şakir, sen de bir gazel at hele... İçmişem, coşuyam...

Hidayet kendisine sokulan çocuğun saçlarını okşuyor, arada bir eğilip, yanağından öpüyordu. Konuk tamamen huzursuz oldu:

— Biliyor musunuz, buraya geldiğime pişman oldum. Bu çocuk aramızda olmamalıydı...

Hidayet iyiden iyi sarhoş olmuştu. Konuğun sözleri canını sıktı:

— Sen ne söylisen kardaşım? Bizim halımızı neden anla mısan? Siz böyük şeherlerde, maya gibi avratlarlan yatısız. Civan gibi kızları koklar, öpersiz. Sözü ne demeye getiriyem, anlıy mısan? Biz buralarda acız babo, aç. Avratlar çarşafın içinde. Sokakta görsen, ayırt edemezsen; bir civan mıdır, yoksa tirit olmuş moruk mudur... Düşünüyem, aklımı renklendiriyem, gene de bir avrat canlandıramıyam kafamda. Anlıy mısan babo, ben daha anam, bacım harıç, heç bir avrat kolu bilem görmemişem. Madamki Allah bize bu nevsi vermiş... Eee... Nasıl sönecek?

Şakir, Hidayetin sözünü yürüttü:

— Hidayet haklı söyliy emmioğlu. Kara çarşafa girmiş avrattan heç medet yoktur. Karhane, sazsöz ulaşmadı daha bu yana. Ben duymuşam ki, böyük şeherlerde avratlar saçlarını açıymış, hemin de kollarını. Bazan denk vurursa kolunun altındaki kılı-kırtışı da görüniymiş. Böyük sular varmış. Heriflerlen avratlar barabar giriymiş içine... Çim babo, çim... Lâfı nereye getirmişem... Yanı siye demek istiyem ki, burada avradın ismi var, cismi yok... Şu parlak oğlanlar da olmasa, cip biçare olacağız.

— Fakat bu bir cinayettir. Küçücük çocukla olmaz böyle şey...

— Her şeyin körpesini makbul saymazlar mı? Sonra bu oğlan bir sefer kirlenmiş. Biz el atmasak, başkaları kapacak. Siye hoş bir gece yaşatmak için, onu buraya getirene kadar az mı dil döktüm... Ya, sen ne bellisen...

Konuk, Şakirin sözüne cevap vereceği sırada, Hidayet ayağa kalktı:

— Bize müsaade...

Şakir, sakince söylendi:

— Duldalı bir yere apar.

Hidayetle çocuk, elele yürümeğe başladılar. Sekiz on metre gitmemişlerdi ki, oldukları yere çöktüler. Çocuk pantolonunu sıyırdı, diz çöktü. Sonra başını çevirdi:

— Yavaş ağbey emi...

— Biye böyle zamanlarda, ağbey deme ulan...

Biraz sonra Hidayet, sessizlikten ve sıcaktan çatlayan tabiatın içinde hareketlendi. Bu hareket, sanki, yüzündeki şark çıbanlarının, kadınsız geçen yılların, güneşte yanan kara suratının isyanını ifade ediyordu.

Toprağın üzerinde, boy atmamış otları yolan çocuğun neden yanakları pembe idi? Neden saçları kapkara değil de, sarıydı. Neden babası Tanrının gazabına uğrayıp, Batıdan, Doğuya gelmişti?...

İşte adam bu nedenlere saldırıyor, kinini boşaltıyordu. Çocuk inliyor, yüzyılların günahı, ince bedenine yükleniyordu. Hayatı boyunca daha kimbilir kaç defa bu beden çökertilecek, kaç defa evlere hapsedilen kadınların görevini bu erkek çocuk yapacaktı. Herhangi bir kadına sahip olmak isteyen her erkek, önce güzel sözler söyleyecek, çiçek-

ler, hediyeler alacaktı... Oysa bu çocuğa, «Hadi ulan ibne, gel» diyecekler. O gelecek. Güzel sözler, çiçek ve hediyelerle elde edilen kadına «Hadi git» dense o gitmeyecek, bu defa gitmesi için yeni şeyler isteyecek. Oysa ki, bu çocuğa, işi bitince «Hadi ulan ip ol» diyecekler. O geldiğinden daha kolay gidecek, kaçacak...

Şakir yerinde duramıyor, ilk sırayı neden kaptırdığına yanıyordu. Sofradan çekilmiş olan Konuk ise yan uzanmış, kolunu başına destek yapmıştı. Her ikisi de konuşmuyor, birinin aklı sekiz-on metre ötesi için çalışıyor, diğerinin ise, yüzlerce kilometre ötedeki, büyük ve renkli şehirlerin içinde dolaşıyordu.

Bu sıra bir hışırtı duyuldu. Hidayet geliyordu. Çocuk orada kalmıştı. Hidayet yere çöktükten sonra mırıldandı:

— Ben işimi görmüşem, oğlan oralıkta...

Şakir cıgarasını yere bastırdı. Sonra şehvetin zımparaladığı bir sesle konuştu:

— Misafirimiz niyetsiz, ben gidiyem.

Yerinden fırladı. Hızlı adımlarla çocuğun yanına vardı.

Konuğun hayal gücü, hâlâ yüzlerce kilometre ötelerdeydi. Güllerle süslü bir bahçe... Bahçenin ortasında, sular fışkıran bir havuz... Konuk yanındaki sevgilisiyle el ele güller arasında... Sevgilisinin yanakları kırmızı gül renginde... Gözleri gökyüzünün maviliğiyle boyanmış... Saçları gür ve omuzuna yaslanmış... Bu ara Mozarttan nağmeler geliyor, kulaklarına... Konuk, eğilip bir gül koparıyor... Sevgilisinin saçlarının arasına geçiriyor gülü. Sonra Konuk gözlerini sevgilisinin gözlerine takarak: Ruhuma dolan aşkın, dudaklarımı yakıyor, diyor.

Sevgilisi gözlerini kırpıştırarak gülüyor. Konuk sevgilisinin dudaklarına uzanıyor... İki ateş parçası... Gençleri bir titreme alıyor... Bedenleri bu titremeye dayanamayıp, kendilerini güllerin arasına bırakıyorlar...

Bu ara sekiz-on metre ötedeki, «ah, oh» sesleri tâ Konuğun kulaklarına kadar ulaştı.

Konuğun bir anda gül bahçesi tutuşup yandı. Güller Doğunun kıraç tepelerinde deve dikeni oldu. Gül bahçesinin havuzu, az ötede akan boklu çay... Ve de Mozartın nağmeleri, kurbağaların, sineklerin ağzında...

Konuk yerinden kalktı. Sağına soluna bakındı. Şakir işini bitirmiş geliyordu. Hidayet Konuğa sordu:

— Sende mi heveslendin emimoğlu?

— Evet ben de...

Konuk sözünü tamamlar tamamlamaz, çocuğa doğru yürüdü. Bu sıra Şakir de, Hidayetin yanına gelmişti.

Konuk çocuğun bulunduğu yere ulaştı. Çocuğun, belden aşağısı çıplaktı. İki büklüm olmuş, yan yatıyordu.

Çocuk, yanına yeni birisinin daha geldiğini hissetti. Yüzü toprağa yapışmıştı. Nefesini, sıcaktan kupkuru olmuş zemine verdi:

— Biraz bekle ağbey... Bacaklarım titriyor.

Konuk, ani bir hareketle eğildi, çocuğu kucakladı:

— Hadi buradan gidelim...

Çocuğun gözlerine, sevinç yaşları doldu. Konuk sırtına vurdu onu. Kollarıyla çocuğu arkadan kavradı. Bu sıra ellerinde bir yapışkanlık hissetti. Ço-

cuktan sızan kanlar, Konuğun ellerine bulaşmıştı.

Mehtabın bile küsüp kaçtığı bu gecenin içinde, kentin yerini ancak uzaktaki cılız ışıklar belli ediyordu. O yöne atıldılar.

Çocuk kollarını, Konuğun boynunu sarmış, başını da sol omuzuna dayamıştı. O yaralıydı şimdi. O insanca yaşayabilmek için, asırları sayıklayanların gazabına uğramış, emilmiş ve bıçaklanmıştı.

Konuğun ellerine bulaşan kan da, Doğuya hapsedilmiş kadınların göz yaşıydı...

SON KUŞ

Güneş, sabahtanberi Diyarbakırın tepesine oturmuş, demir renkli dağları, taşları yumuşatıyor, birbirine sokulmaktan korkan insanları, tere kesiyordu.

Güneşin bu eziyeti, daha saatlerce sürdü. Sonra, gece, gündüzün ardına bağlandı.

Zülküf, tahtta çıktı. Yatağın içine girip, bakışlarını gökyüzüne verdi. Gök paktı. Yıldızlar çok aşağılarda dolaşıyor, Tanrının ışık bahçesinden dünyaya göz kırpıyorlardı. Bu, sıcaktan avluda, damda yatan insanlara gök âleminin bir hediyesiydi.

Zülküf, okumağa gelmişti buraya. Bulunduğu şu ev amcasınındı.

Zülküf ağlıyordu. Fakat gözyaşlarına ses bulaşmıyordu. Çünkü az ötesindeki tahtta amcası, karısı ve amca çocukları yatıyordu. O, bu evi bırakıp kaçmak, okumaya, kocaman bir çizgi çekip, köyüne dönmek istiyordu. Fakat amcasının ettikleri!...

Birkaç saat sonra, kendinden kopabildi ve ıslak yastığa, yanağını yapıştırıp, uyudu.

Horozlar ötmeden güneş doğdu.

Saatler, henüz sabahın beşine ulaşmadan insanlar uyandı. Çünkü herkes, doğanın göğsünde yatmış, güneşin ilk ışıkları bedenlerine dokunmuştu.

Zülküf de kalktı.

Avlunun bir köşesinde, tek bir kuş vardı. Kuşların en güzeli, en kıymetlisi...

Haşım amca, bu kuşun yanına geldi. Başında, beyaz tüylerle süslenmiş bir taç, ayaklarında da bilezikleri olan kuşa elini uzattı. Kuş, Haşım amcanın olduğu kadar, Diyarbakırın bile en kıymetli kuşuydu. Hem adı da vardı: Sultan...

Haşim amca, işten çıkarılmadan önce, dünyanın en mutlu insanıydı. Akşamları evine dönünce, hemen kuşlarını yemlerdi. Onlar, küçük adımlarını acelecilikleriyle örtbas edip, ordan oraya yel gibi giderler, bazan da küçük uçuşlar yaparlardı. Ve kuşların böylesine oynaşması, Haşim Amcaya, mutlulukların en güzelini en cömerdini tattırırdı.

Birkaç ay önce köydeki kardeşinden bir mektup almıştı: «Ağam Haşım,» diye başlıyordu mektup... «Siye yegenin Zülküfü yollıyacağam. Onda akıl küplen. İstiyem ki, bu oğlan diğerleri gibi heder olmasın. Ne deyisen? Yanıya salım mı?»

Haşım amca, altı aydanberi işsizdi. Karınlarını, kilerdeki un ve bulgurla kandırıp, avutuyorlar-

dı. Fakat buna rağmen «Yok,» diyemedi. «Gelsin,» dedi. «Başımüstüne...»

Zülküf, geldikten birkaç hafta sonra kilerin deşiği çiğnenmez oldu. Çuvalların dibine başları değmişti.

Zülküf tahttan indikten sonra, gidip yüzünü yıkadı. Sonra bir köşeye oturup, kitaplarını açtı. Çalışmak, öğrenmek istiyordu. Fakat az ötesinde amcası Haşım'ın hali, ona çok dokunuyordu. İlk geldiğinde, amcasının elliye yakın kuşu vardı. Herrenkten, çok cinsten.

Amcası, «Siye kurban olsunlar,» demiş ve her övün birisini boğazlamıştı. Amcası, dokunmağa kıyamadığı kuşlarını kesip, Zülküfe yedirmişti: Kardaşına karşı ufalmamak için...

Haşım amca Sultanın tüyden tacını sevdi. Bilezikleri, inci ayaklarında çevirdi. Sonra başını göğe verip baktı. Görünürde bir sürü kuş vardı. Gökyüzünü harmanlıyor, bazan aşağılara, bazan da yukarılara kanat açıyorlardı.

Haşım amca ihtiyardı. Ağzı dişsiz, saçları ak ve yüzü sayısız kırışıklarla kaplıydı. Avurtları dökülmüş dişlerinin boşluğuna dolmuştu.

Zülküf, amcasına sordu:

— Babamdan kaç yaş böyüksen Emmi?

Haşım amca gökyüzünden başını aldı:

— Sekiz on yıl yegenim.

Zülküf, sözünü, istediği yöne çekemeden, amcası bir soru açtı:

— Karnıy aç mıdır?

Zülküf utandı. Bıçaklanma sırası Sultana gelmişti. Başını kitabına yıktı:

— Yok Emmi... Bögün heç ak değelem. Ve de olmam...

Haşım amca, bu söze inanmadı. Başını tekrar göğe kaldırdı. Kuşlar hâlâ uçuyordu.

Haşım amca, hayatının en büyük kumarını oynıyacaktı. O bugüne dek gökten, çok kuş indirmişti: Önce en usta kuşunu seçer, iki ayaklarını birleştirip, kanatlarını uçuşa açık bırakırdı. Kuş havalanmak için çırpınır, fakat ayakları, sahibinin elinde kıskaçta olduğundan uçamazdı.

Bu sıra gökte uçuşan ve başkalarına ait kuşlar, tepesinde dönüp dururlardı. Ama Haşım amca, elindeki kuşu hemen salıvermezdi. Onu indirip kaldırdıkça, kuş uçmak için yekinir ve bu arzu onda kabardıkça kabarırdı. Nihayet kuş, Haşım amcayı da göğe çekecek kadar güçlendi mi ayaklarını sıkan el çözülürdü.

Kuş, bir solukta kendisini, gökyüzünde fırlanan arkadaşlarının yanına çekerdi. Önce etraflarında gezer, sonra aralarına karışırdı.

Böylesi zamanlarda ya, onlara karışır, başka evlere inip, önce konuk, sonra tutsak olur, ya da kendisi bir başkasını kandırıp, Haşım amcaya armağan ederdi. Sultan, bugüne dek, hep yeni konuklarla geri dönmüş, hiç kanıp gitmemişti.

Haşım amca nedense, bugün, Sultanını salmayı, yüreği tutmuyordu. Ya dönmezse?. Sultan çırpınıyor, başının üstünde, kendisine meydana okuyan kuşlara ders vermek istiyordu. Fakat sahibinin aklı, yeğeninin boş midesine takılıydı.

Zülküf, oturduğu yerden, herşeyi kestirebildi. Amcasının bu son ve en kıymetli kuşuyla giriştiği savaşa, daha fazla tanık olmak istemedi. Yerinden kalkıp, amcasının yanına geldi. Onbeş yaşın eşiğinde olan Zülküfün bıyıkları terlemiş, tavırlarına yi-

ğitliğin her çeşidi bulaşmıştı. Amcasının eline yapıştı:

— Etme Emmi, dedi. Kurbanın olam etme. Şu dar zamanında biye karşı yaptığın Emmiliğe dayanamıyan gayrı. Gel, hatırım için, Sultanı salma... Ve de biye kesme...

Haşım amcanın canı, boğazına çökmüştü. Sesi hafifti.

— Sen ne deyisen aslanım. Siye herbir kuşum kurban olsun. Feleğin gözü kör ola ki, en amansız zamanımda ocağıma geldiy. Senin Emmin Haşım gözüyassı adam değildir emme, ne edemeli. Ya, bir sefer, feleğin narına yanmışam babo!.

Zülküf, amcasının elini bıraktı. Şaşırmıştı. Fakat o herşeye rağmen bu işe bir son vermek istiyordu:

— Bak Emmi, dedi. Canım Emmim. Şunu eyi bilesen ki, her kuş boğazladığında benim canım biraz daha eriy... Yanı ki, sen biye kuşlarını yedirdikçe, ben senin kuşlarını yemiyem, sanki canımı yiyem. Ver, eliyi ayağıyı öpüm, beni sal... Gidim gayrı buralıktan. Ve de siye söz olsun, babama senden yana, senin yoksulluğundan yana heç bir şey demiyecağam. Bütün kabahati kendi üstüme yıkacağam. Ben alçaklık ettim, ben namussuzluk ettim. Emmim beni kavdı diyeceğam. Söz olsun böyle...

Haşım amcanın yüzüne, sanki kül elendi. Elindeki Sultanı bıraktı.

Sultan kendini havalara çekti. Fakat her ikisi de başların yukarı verip, Sultanı izlemediler. Birbirlerinin yüzüne bakıyorlardı. Haşım Amca başını iki yana salladı. Sonra dokunaklı bir sesle Zülküfe sızlandı:

— Heyvağ, yavrum, dedi. Heyvağ... Sen benim-

le böylesine pazarlığa girecağına, alnımın çatına bir kurşun sıksaydıy.

Az ötede, Haşımın karısı, tezeği ateşlemeğe çalışıyor, çocukları da yatağın içinde, yeni bir güne kıpırdanıyorlardı.

Bu sıra Sultan, yanında iki kuşla evin üstünde dönmeğe başladı. Haşım amcanın, kül renkli yüzü sevinçle ışıldadı.

Sultan birkaç turdan sonra, iki kuşla birlikte Haşım amcanın ayaklarını dibine kondu. Başarısı küçük gözlerinde kocamandı.

Haşım amcaya, Sultanın bu zaferi, yeni bir umut kapısı açmıştı. Zülküfe döndü:

— Hele yegenim, birkaç gün daha kal, dedi...

KUYU

Bu kentte itlerin kuyruğu bozulmuştur, sallamaktan. İnsanların önünden birşey artmaz ki, itlere verilsin. Dağlar sanki sözleşip bir araya gelmiştir ve kent orada tutukludur. İnsanlar ötelere gidemez, başka kentlerden uzanıp gelen yollar, hep bu dağların arka yamacında kesilip kalmıştır. Eğer itler bir kez tıka-basa doyabilselerdi, insanları şaşırtıp kaçacaklardı buradan...

Kumar oynanan ev, kentin en berbat mahallesindeydi. Odada beş-altı kişiydiler. İçlerinde, kumara en çok kendini kaptıran Ökkeş idi. O, onsekizine yeni başlamıştı. Kıvırcık saçları upuzun olmuş, bir kaç perçem alnına düşmüştü. Yüzünde in-

sanı şaşırtacak kadar çok şark çıbanı vardı. Ökkeş uzun boyluydu. Sıska fakat kemikliydi.

Sağ elini yumdu. Bir çift zarı salladı. Göğsüne vurup atmadan sordu:

— Var mısan emmioğlu hepsine?

Adam itiraz etti:

— Benim gözüm kanlı değel babo...

Ökkeş güldü:

— Geliy ha... İçime tumdu... Hep yek gelecağ... Benden söylemesi... Ne deyisen ağa? Al paramı, savuş...

— Ulan Ökkeş, kaybedecağsan ha... Sonra kuru çul üstüne gidip yapışacağsan. Gelşin... Gelsin ulan... Hepsine...

Ökkeş, içinde zar bulunan avucunu açtı. Zarlara baktı. Gözlerini hafifçe yumup mırıldandı:

— Bak zaro, başka gevvatların küplen altını var... Ben de siye güveniyem... Di ha... Allahıya kurban, güldür yüzümü...

Sonra avucunu kapatıp, zarları şakırdattı. Kolunu havaya kaldırıp indirdi. Ve birdenbire göğsüne vurup, zarları ortaya fırlattı:

— Hepyek...

Ökkeş, küfürleri ardarda sıralayıp, kumarevini terketti. Kent karanlığı üstünden atacaktı nerdeyse. Horozlar ötüyor, güneş karşıki dağı tırmanıp aşmağa çabalıyordu. Sonra yeni bir gün...

Ökkeş, dudakları arasında tüten cıgarayı unutmuş, yokuş aşağı iniyordu. Elleri, kumarda boşalan pantolon cebinde yumruk olmuştu. Aklı paradaydı hep. Doğup, büyüdüğü, hergün defalarca gördüğü kenti çevreleyen dağlar kadar parası olsun istiyordu. Mutlu yaşamak, ev bark sahibi olmak,

dünyayı dolaşmak için değil ama... Yanlız ve yanlız kumar oynamak için istiyordu. O zaman kocaman bir odası olacaktı... İçi para dolu... Ve bu odanın önünde kumar oynayacak, uyuyacak yemek yiyecekti. Fakat sonunda bütün kumarbazları yenmiş olacaktı...

Aklı bu hayalleri dokurken, bir kaç itin havlaması, beynini tırmaladı âdeta. Ve Ökkeş, elleri pantolon ceplerinde olduğu halde, dudakları arasında tükenmekte olan cıgarayı yere tükürdü.

Az sonra anasıyla kaldığı evin kapısını çaldı. Kadın sabah namazına kalkmıştı. Sesi aldı. Kapıyı çalanın oğlu olduğunu yüzde yüz bildiği halde, gene de sordu:

— Kimdir o?

— Benim, aç.

Kadın kapıyı açtı. Oğlunu çarpılmış gibi görünce dayanamadı:

— Gene ütüzdiy, değel mi?

Ökkeş cevap vermedi. Anasının yüzüne bakmadan, yanından geçip, odaya girdi. Kendisini, daha önce serilmiş olan yatağın üzerine attı.

Uykusuzluktan gözleri kapanıyor, fakat aklı hepyekle düşeş arasında henüz can çekişiyordu.

Sonra uyudu...

Ökkeşin anası Rabia Bacı, oğlunun başucunda bir müddet dikildi. Hayırsız çıkan çocuğunun yüzüne baktı. Önceleri ne hayaller kurmuştu ya... Kocasını genç yaşında Bidik Meydanında vurmuşlardı. Yetim kalan oğluna kanat germiş, kimseyle evlenmemiş, bütün umutlarını oğlunun geleceğine bağlamıştı. Oysaki o, kopuk olmuş, kumarcı olmuştu.

Rabia Bacı içini çekerek raftaki Kurana uzandı. Ve kendisini bu dünyadaki kötü alın yazısından kurtarıp, Tanrının çilekeş kulları için vadettiği cennetine yamamak istedi.

Kentin camileri öğle namazının ardından boşaldı. Ve az sonra insanlar, günlük çalışma zamanının geri kalan kısmını, bitirmek üzere işlerine koyuldular.

Ökkeş uykusuzluğuna aldırmadan, yataktan fırladı:

— Aney... Kız aney nerdesen?

Rabia Bacı avludan sesi almıştı:

— Buradayam...

— Biye para buldıy mı?

— Yere giresin... Bösböyük herif olduy, biye bakacağına benden para istiysen. Ulan, babaydan dikili bağ, bahça mı kaldı...

— Böğün ütecağam aney. İçime tumdu... Görecağsan ceplerim parayla dönecağam. O zaman siye zubun, yemeni alacağam. Lahmacun, bir sini kadayıf...

Rabia Bacıdan hiç ses gelmemişti. Memo avluya çıkıp anasının yanına gitti:

— Biye inan mısan ha?...

— İnanmıyam... Bu işten hayır gelmez. Ben baklavadan, kadayıftan vazgeçmişem. Ekmeğimin ardı kesilmesin yeter...

— Bir sefer daha aney... Kurbanın olam, eliyi, ayağını öpim...

— Zilzebel olum ki, meteliğim yok oğlum.

Ökkeş inanmadı:

— Körçıkınsandır aney... Bilirem... Biye ya-

lan atma. Dün gelip seni çağırmadılar mı? Duymadım mı bellisen...

— Doğurmadı avrat. Sancılanmış... Daha birkaç gün çeker...

— Ne biçim ebesen... Çek al... Bilmiysen mi, biye para lazım...

— Savuş get başımdan... Parayı sen kazan...

— Yaşım ufağ benim...

— Kumar oynamaya gelince, bösböyük herif olusan emme...

— Verecağ mısan... Yoksa...

— Siye yok diyem, inan ha!..

— Ben de kendimi kuyuya ataram!..

Rabia Bacının sesi ufalanmağa başladı:

— Ökkeş... Ökkeşim benim, bu huydan vazgeç. Bak bütün ova siye deli deyi. Hem biye eziyet edisen. Alma ana intizarı. Sonra iflah olmazsan...

Ökkeş anasının sözlerine kulak asmadı. Kuyunun başına gelip durdu:

— Vermisen mi? Ben beni atacağam ha!.. Kuyu beni çığırıy!..

Rabia Bacı koşarak Ökkeşin yanına geldi. Tuttu oğlunun kolundan:

— Vallah, billah heç param yok... Varsa kefem param olsun, inan ha... Bin parça olum ki yoktur.

Ökkeş anasının yapıştığı kolu, silkeleyip aldı. Sonra bütün suç anasındaymış gibi bağırıp, söylendi:

— Senin gibi ana yere girsin. Ulan temeline sıçacağam ha!.. Evinin de, anasının da...

Sözünü tamamlar tamamlamaz, kuyunun kapağını açtı ve kendisini içeri salladı. Elleri kuyunun

üzerine yapışmıştı. Bedeni boşlukta sallanıyordu. Başını lekesiz gökyüzüne dikti:

— Gidiyem ha!..

Rabia Bacı sızlandı:

— Etme Ökkeşim! Bu iş oyuna gelmez. Bir gün ayağın kayar, cumburlop... Allah korusun, şeytana uyma...

— Para!..

— Of... Of Allah canımı alda kurtuluyum şu densiz oğlanın elinden.

— Paarraa!...

— Yok dedim ulan, yok... Konu-komşu vermiy gayrı...

— Sen bilirsen... Yallah...

Ökkeş önce sağ, ardından sol ayağını kuyunun içindeki küçük oyuklara koydu. Sonra kuyunun karanlığında bu oyukları ayaklarıyla araya-bula, tâ su seviyesine kadar indi. Ve aşağıdan boğuk bir ses toprak seviyesine ulaştı:

— Paaaraaaaa!...

Rabia Bacı göğsünü yumrukluyor, kara yazısı için ağlıyordu...

Bu sıra sokak kapısı hızla vuruldu. Rabia Bacı kapıya doğru yürümeğe başladı. Bir taraftan da gözyaşlarını kurutmağa çabalıyordu.

Kapıyı açtı.

Küçük bir kız çocuğuydu bu gelen. Sesi heyecanlıydı:

— Tez gel!... Halam doğuracak!..

Rabia Bacı sevinçle odaya koştu. Çarşafını giydi. Odadan çıkıp, kuyunun ağzından Ökkeşe seslendi:

— Kısmetiy açıldı ulan... Doğum varmış...

Ökkeş inat etti:

— Parayı getirmezsen çıkmam...

— Geber!.. Çocuk tez gelir inşallah...

Rabia Bacı, kız çocuğuyla birlikte, dar sokakları geçip Arap meydanına vardı. Oradan Kelle çayını, küçük bir taş köprünün üzerinden aştılar. Ve üç, beş adım sonra tek katlı bir evin önünde durdular. Kız çocuğu kapıyı çaldı. Yaşlı bir kadın karşıladı onları:

— Tez bacım, doğum sancısı, besbelli... Deminden beri debelenmede.

Odaya girdiler. Karyolada bir kadın, sancılar içinde inliyordu.

Rabia Bacı telaşlanmadan emretti:

— Çepik bir kova su ısıtın... Temiz çaput da hazırlayın...

Rabia Bacı doğum yapacak kadının bacaklarını biraz ayırdı:

— Ikın, dedi. Derinden... Kabız olmuşsan farzet... Sıçamısan da ıkınisan... Ha böyle... Iğıı... Iğıı...

Yan odada su ısıtan kadının yumuşak sesi duyuldu:

— Rabia Bacı, kız... Habarın olsun, oğlan doğarsa, iki misli para alacağsan.

Rabia Bacı çocuk gelecek olan kanala baktı. Aklına birdenbire Ökkeşi geldi. Kuyuda bekleyen Ökkeşi... Oğlunun karanlık kuyudan kurtulması, çocuğun geçeceği şu dar tünele bağlıydı... Çocuk tez geliverseydi... Bir de oğlan olursa... O zaman Ökkeşine daha çok para götürecekti. Rabia Bacı, kendi kendine mırıldandı: «Oğlan olursa paranın hepsini vermem. Töbe olsun vermem. Bögünün yarını da var...»

Kadının önündeki leğene sular boşaldı. Rabia Bacı suyu görünce sevindi:

— Az kaldı yavrum... Çocuk işaretini veriy... Zar patladı...

Sekiz-on dakika sonra odanın içinde bir vıyaklama duyuldu.

Rabia Bacı sevinçle bağırdı:

— Oğlan!..

Çocuğun göbeğini kesti. Bu sıra gözüne kadının karnı ilişti. Şişti hâlâ muayene etti. Şaşırdı:

— Çift doğuracak anam, dedi. Bir uşak daha var içerde!..

Rabia bacı çocuğu önce yıkadı. Sonra sarıp sarmaladı. Gözü ve gönlü ikinci çocuktaydı. Az sonra ikinci çocuk baş verdi. Kadın soluklanmadan ölümlü ağrılar içinde debelenmeğe başladı. Az sonra Rabia bacı, yeni çocuğu da çekip aldı.

Davarlar, yamaçları kemirmiş, dümbelek gibi olmuş karınlarıyla kentin dar sokaklarını tozutarak geçiyordu. İnsanlar da gün yorgunluklarını taşıyarak, evlerinin yolunu tutmuşlardı.

Rabia Bacı bir çift oğlan doğurtmuştu. Başörtüsüne düğümlediği paralar, kadıncağızın yüzünü güldürüyor, caddeleri, daracık sokakları sevinçle, adımlarının gerisinde bırakıyordu. Evinin bulunduğu sokağa girdiği zaman aklı ikiye bölünmüştü. Ökkeşi ve para... Kuyunun içinde sabırsızlıkla kendisini bekleyen oğlu ve onu kuyudan çekip alacak paralar... Ökkeşi, para sözünü duyar duymaz olduğu yerden yekinecek, paralar sanki uç-uça düğümlenip upuzun bir urgan olacaktı. Ve Ökkeşin gönlü bu urgana bağlanıverecekti. «Hop, yallah» deyip

kuyunun ıslaklığından kurtulup anasının yanıbaşında bitecekti.

Rabia Bacı sokak kapısını açıp avluya girdi. Kuyunun başına gelip bağırdı:

— Çilen doldu Ökkeşim, çık!... Para getirmişem!..

Rabia Bacı bu sıra başörtüsüne düğümlediği parayı çıkarıp içinden beş lira ayırdı ve aceleyle entari cebine sokuşturdu. Sonra tekrar bağırdı:

— Ulan Ökkeş siye diyem, para bulmuşam... Di gel yukarı...

Tam bu sıra Ökkeş odadan çıktı:

— Burdayam aney!.. Ardıydan kuyudan çıkmaşım!..

— Yere giresin ulan, beni mandır mandır oynatıysan...

— Di hadi, paraları!..

Rabia Bacı elindeki paraları oğluna verdi.

Ökkeş sırıttı:

— Odadan görmüşem... Cebiye de sakladıy...

— Körol!.. Görmüş!..

— Vaa!.. Biye oyun olmaz aney... Hadi uzatma lo, onu da ver...

— Hepsini vermişem. Ne cehenneme gidecağsan savuş get...

— Di, ver ki gidim...

— Gözüye, diziye dura, vermişem ya!...

— Karanlık bastırıy... Kaş karanlığı kaybolmadan gidem...

Rabia Bacı, odaya doğru yürümek istedi. Ökkeş bu sıra anasının elini yakaladı. Ağzından dökülen kelimeler ateşten kızgındı:

— Kaçma karı!.. Versene!.. Senin suratıydan kaybedecağam gene. Para, parayı çeker...

— Ne parası ulan arsız köpek?.. Verdim ya...

Ökkeş anasının elini bırakıp paranın saklı olduğu cebe saldırdı. Kadın direnmek istediyse de başaramadı ve oğlunun sert darbeleri karşısında güçsüz kalıp yere düştü. Ökkeş, anasının cebindeki parayı da aldı.

Sonra hızla sokak kapısına doğru yürüdü...

Rabia Bacı hâlâ yerdeydi.

Ve aç itlerin havlamaları, kadının kulaklarında değil, boş midesinde patlıyordu...

ÇİRKİN ANA

Çocuğun gözleri, bedenindeki ateşin etkisiyle kızarmış ve gevşemişti. Kupkuru dudakları üzerine ince zarlar yapışmıştı. Sırtındaki bez parçaları suya batmış gibi ıpıslaktı. Yanı başında oturan anasının yüzü, bütün yorgunluğuna rağmen, aydınlık ve güleçti. Çocuk yatağın içinde hafifçe kıpırdadı. Başını anasından yana verdi:

— Aney!..

Kadın, yüreğindeki tüm sevgiyi ağzından boşalttı:

— Yavrum...

— Su...

Kadın dudaklarını hasta oğlunun alnına yapıştırdı. Hemen çekip almadı ateşlenen dudaklarını. Bekledi. Kokladı. Sonra yalvaran bir sesle:

— Emme su içmemelisen oğlum, dedi.

Çocuk sızlandı:

— Kurbanın olam aney, bir yudum ha!.

Kadın daha fazla dayanamadı. Gidip getirdi.

Bir eliyle oğlunun başını yukarıya aldı. Sonra tası uzattı. Çocuğun karnına bir lokma su akmadan, kadın tası çekti:

— Yeter yavrum...

Çocuğun gözleri bir müddet, tasa takılı kaldı.

Bu sıra sokak kapısı vuruldu. Kadın inip kapıyı açtı. Gelen kocasıydı.

Yukarı çıktılar. Adam ayakkabılarını çıkarırken sordu:

— Uşak nasıl oldu?

Kadın gönlündeki kederi sesledi:

— Aynı...

Adam yemeği yerken hiç konuşmadılar. Birbirlerine bakmadılar bile... Gönülleri sevgiden yana kilitliydi...

Gece kör bir karanlığın içindeydi. İnsanlar uykularının katı bir dönemindeydiler. Fakat hastalar, gecenin, üzerlerinden aşması için sabırsızdılar.

Çocuk bedenini esir alan ve hırpalayan ateşin etkisiyle sıçladı:

— Aney!...

Bu ses kadının kulağına değer değmez uyandı. Sanki o hiç uyumadan yavrusunu bekliyordu.

Kadın, kocasının koynundan sıyrılıp çocuğun yanına geldi:

— Buralığdayam yavrum...

Çocuğun alnındaki ter, gaz lâmbasının altında belli-belirsizdi. Çocuk konuşmuyor, sadece anasının yüzünde, yorgun bakışlarını tutuyordu. Kadın çocuğunun alnını, bir pençe suyla ovaladı. Sırtındaki bezleri değiştirdi. Biraz rahatlayan çocuk tekrar

uykuya değdi. Kadın bir müddet onu seyretti. Mümkün olsa, hastalığını çekip, kendi canına sokacaktı.

Az sonra kocasının koynuna ilişti. O horluyordu. O derin uykulara batmıştı. Kadın uzunca bir zamandan beri sevilmediğini hissediyordu. Sıcak sevgisine, kocasının davranışları dolu gibi yağıyor, onun böylesine değişmesinin sebebini çözemiyordu. Fakat kadın, sevgi dolu ruhunu tıkamıyor, tüm sevgisini çocuğuna veriyordu.

Kadın daha bir müddet uyuyamadı. Bir yandan gönlünü, hasta yavrusu pençeleyip sıkıyor, bir yandan da horlıyan kocası, beynini çimdikleyip kanatıyordu. Kadının gözleri yaşlandı. Bağırmak istedi. Fakat sesine yeterince soluk veremedi. Ve zaman geldi uyku, beynini zımparalıyan bu düşünceleri bile altedebildi.

Şekillerin gözünü kör eden karanlık henüz tembeldi. Ve gece sünüp gidiyordu.

Adamın horlaması birdenbire kesildi. Açık ağzını yumdu. Ardından kendine varıp uyandı. Fakat gözlerini açmadı. İçeri sızacak ışıkların, uykusunu ötelere iteceğini biliyordu. Karısına seslendi:

— Hişt... Uyan... Susamışam...

Kadın, yumak olmuş bir uykudaydı. Hiçbir şey duymadı.

Adam, tekrar seslendi:

— Uyan yahu!. Uyansana...

Kadının bedenine, uyanmış kocasından hiçbir darbe inmedi.

Adam gözlerini açtı. Kendisini hafifçe yukarı aldı. Ve dirseğinden birini başına dayak yaptı. Karısının ölüyü andıran bed yüzünü gördü. Memeleri tokaca dönmüştü. Bacaklarını saran etler yer yer gevşeyip akmıştı. Hele dişleri... Rengi beyaza küs-

kündü ve kerpetene takılan birçok dişlerin yeri oyuktu.

Bu sıra çocuk inledi. Adam beyninde kaynaşan düşünceleri silkeleyip atamadan, karısı koynundan fırladı:

— Yavrum, buradayam...

Adam korkmuştu. Koynunda yatan leş, erişilmez bir analık içgüdüsüyle âdeta kanatlanıp yavrusunun yanıbaşına uçmuştu. Oysa ki aynı kadın daha önce nedense, adamın sesini alamamış ve uykusunu yırtamamıştı.

Kadın çocuğa su getirdi.

Adam hâlâ yatağın içinde, bir dirseği başının altındaydı. Ve birdenbire karısının güzelliğini farketti: Yavrusu için Tanrısından sıhhat dilenen, çırpınan anaydı bu...

Çocuk tekrar uyudu. Bu kez kadın, kocasının yanına gelemedi. Çocuğuna sokulup ateşine yapıştı ve uykusuzluktan kaynıyan beyni gevşedi.

Adam yerinden kalktı. Karısının yanıbaşına dikildi. Gevşemiş bacakları gözüne değdi. Ve bu bacakların birleştiği yerde, çok sevdiği çocuğunun bir zamanlar yuva yapmış olduğunu düşündü. Tokaca benziyen memeleri, kim bu vaziyete getirmişti?. O, çocuğunun mutfağı olmamış mıydı?.

Adam eğildi. Önce çocuğunun alnına dudaklarını bastırdı. Hemen çekmedi ateşlenen dudaklarını. Kokladı yavrusunu... Sonra bu kızgın dudaklarını saygıyla karısının yanağına dokundurdu.

Nihayet adam, çok sevdiği çocuğunun, karısından kaçırılmış güzelliklerle dolu olduğunu anlıyabilmişti...

Ve o sabah, horozlar ötmeden, bir baykuş çok ötelere uçtu...

AVRAT

— Kız avrat, ben gidiyem ha!

Mansurun sesi, tek göz damın kapısından içeri geçti. Kadın toparlanıp dışarı çıktı:

— Bunca erken mi ağam? Daha davarlar bile yekinmedi.

Mansur öksürdü. Sonra ağzına dolan balgamı yere çaldı. Yorgun yüzünde kalın çizgiler oynaştı:

— Erken olur mu kız? Hökümat kapısına varacak pezevenk, memuranı kapıda beklemeli.

— Dönüşte eşeği nallatmayı da unutma ha!. Uşağın adını ne yazdıracağsan?

— Nahsen... Vurulan kardaşımın adını.

Ağlamaya başlıyan çocuğun sesi, karı-kocanın konuşmasını böldü. Kadın odaya daldı.

Mansur, önce uzun bacaklarından birini ayırıp semerin üzerinden aşırttı. Sonra yumuşak bir hareketle bedenini eşeğin üzerine aldı.

Eşek sırtına çöken ağırlığın etkisiyle hafifçe sallandı. Sonra isteksizce köyü ardına verip, yekindi.

Mansur, ömrünün otuz beş yılını, bu kış hesaptan düşmüştü. Fakat onun için yılların pek önemi olmamıştı. Doğmuş, tozun, çamurun içinde büyümüş, sonra da askere çağırmışlardı. Askerlikten döner dönmez de evlenmişti. Bütün bu işler, göz açıp kapıyıncaya kadar oluvermişti sanki. Fakat evlendikten sonra karısını doğurtamamıştı. Ve bu kısırlık, Mansuru, hayatını dolduran tüm olaylardan daha çok etkilemişti.

Fakat altı ay önce, umutların da ufalandığı bir zamanda, karısı doğurmuş ve böylece Mansurun gözleri tekrar ışıldamış, kararan gönlü aklaşmıştı.

Mansur, bir an önce nüfus memurluğuna varabilmek için durmadan eşeği kestirme yollara vuruyor, güneşin ilk ışıklarıyla beraber kıpırdanan doğanın ortasında, önü alınmaz bir mutlulukla su gibi akmak istiyordu. Uzunca bir zaman eşeğe, zeytinlikleri çiğnetti. Sonra bağların arasına vurup, ilçeye vardı.

Önce bir hana gidip, eşeğini bıraktı. Sonra nüfus memurluğu binasına geldi. Henüz kapalıydı. Ancak kapının önünde bir sürü insan vardı. Bazıları ayakta birbiriyle konuşuyor, bazıları da çömelip duvara sırt vermişlerdi. Kimi cıgarasını tüttürüyor, kimi eline geçirdiği çöple, yere çizikler çiziyordu.

Mansur ayaktaydı. Etrafına bakındı. Bir tanı-

dık aradığı besbelliydi. Bu sıra az ötesinden bir ses aldı:

— Mansur...

Başını sese çevirdi. Bu adam uzaktan hısımı oluyordu. Mansur yanına gitti:

— Selamünaleyküm. Ne arıysan buralıkta?

— Duymadıy mı? Evleniyem.

— Yok... Duymamışam. Allah utandırmasın.

— Ya sen niye damladıy buralığa?

— Bir uşağım oldu bu kış... Nüfusa kaydettirmeğe gelmişem.

— Va!.. Bunca yıldan sonra... Eyi bir piyango vallah.

— Çok şükür. Allahın işi işte. Artık umudumu yitirmiştim. Zürriyetim sönmiyecağ gayrı.

— Eyi... Berk sevinmişem. Hele söyle bakım, nasıl oldu bu iş. Bizim obada da bir herif var. Uşak diye debelenip durmada. Etmediği kalmadı garibin.

Mansurun yüzü gülüyordu:

— Felek insanın işini düze çekmek isterse, birini sebep ediy işte. Biliysen ya, ben de bir uşak için, başımı olmadık daşa çaldım. Her şey kurudu gitti emmioğlu. Gel gör ki, günün birinde ıraklarda, bir hocanın habarını almışam. Katdım avradı önüme, vardık hocanın yanına. Mubareğin sakalı karnına ulaşmış. Yüzünden nur akmadaydı. 'Ha, dedim ben biye, 'bu pir işimizi söker, ve de dediğim çıktı emmioğlu. Ordan döner dönmez uşak, avradın karnına düştü.

Mansurun arkadaşı, hayretini gizliyemedi:

— Allah Allah, demek tılsımı bunca tesirli ha?

— He ya babo!. Hemin de hoca beni içeri almadı. «Ters düğüm avratta,» dedi. Ve ben kapının

önünde beklemişem. Avrat dışarı çıktığında, her yanını sanki ataş basmıştı.

Mansur, bir çocuğa sahip olmak için hocaya götürdüğü karısına, kendisi kapıda beklerken, içeride hocanın neler yaptığını hiç bilmiyordu. Hoca, önce karısının memeleri üzerine ayetler çizmiş, sonra başını iki yana sallayıp: «Yalnış düştü hatun,» demişti. Ve ardından kadının memesini ağzına alıp emmişti. Kadın bir yandan ruhların, bir yandan da şehvetin etkisiyle kendinden geçmiş ve üstüne çıkan hocayı, kapıda bekliyen kocasına rağmen bedeninden sökememişti. Kadın dışarı çıktığında döllenmiş ve Mansur, ondaki gevşekliği, yanaklarındaki şehvet ateşini, kutsal güce bağlamıştı.

Mansurun arkadaşı sordu:

— Bu hoca hangi köyde babo?

— Şebikde...

— Duymuşam. İsim kulağıma yabancı gelmiy. Döndüğümde, herife habar verim de, o da bir uşak sahibi olsun.

Bu sıra kapı açıldı. Herkes kıpırdandı.

Mansur, muhtarın verdiği kâğıdı nüfus memuruna uzattı. Memur hemen uzanıp almadı kâğıdı. Bir cıgara çıkardı. Yavaşca ateşledi. Sonra isteksizce elini uzattı. Kâğıdı okudu. Önündeki büyük deflerin yapraklarını çevirdi. Aradığı kayıt yoktu. Sonra başka deftere uzandı.

Mansurun bakışları, hep memura takılıydı. Gözleri onun hareketine göre yuvasında oynuyordu.

Nihayet memur aradığı sayfayı bulup sordu:

— Adın ne?

— Mansur... Mansur Alagöz.

— Karının adı?

— Ne?

— Karının adı dedim.

— Şey... Avrat...

Nüfus memuru önündeki kayıttan, Mansurun karısının ismini okumuş, ancak o, ilk kez söz olsun diye sormuştu. Fakat Mansur ismi çıkaramayınca, memur kendisini tatlı bir eğlencenin içinde bulmuştu.

— Bak Mansur efendi, dedi. Senin nasıl bir adın varsa, karının da bir adı olmalı. Ben bunu soruyorum işte.

Mansur, aklını sarsıyor fakat bir türlü çıkaramıyordu:

— Kusuruma bakma memur beg, unutmuşam. Avrat değel, kız da değel. He... Ben ona ulan da derem.

— Bunlar karının adı sayılmaz Mansur efendi. Meselâ Fatma, Ayşe gibi olmalı.

— Unutmuşam ha!. Ne poğ iştir bu yahu. Evleneli yıllar var memur beg. Hoca ilk gece söylemişti, unuttum geçti. Ben çoğu avrat derem, ulan derem.

— Olmaz. Karının adını bilemezsen, çocuğun kaydını yapmam.

Mansur köşeye sıkışmıştı. Bir yandan hocanın ilk gece söylediği ismi hatırlamaya çalışıyor, bir yandan da karısına küfürü basıyordu. Birdenbire sordu:

— Hatun olmaz mı memur beg?

Memur, eğlenmekten bıkmıştı. İşi bitirmek istedi. Kayıttaki ismi içinden tekrar okudu:

— Var mısın Mansur, dedi. Karına Havva adını koyalım?

Mansur güldü:

— Canın sağ olsun memur beg. Havva eyidir. Hepimiz ondan türemişik.

— Çocuğun adı ne?

Mansur kasılarak çocuğunun ismini söyledi:

— Nahsen begim. Nahsen Alagöz...

Üç beş dakika sonra, Mansur çocuğunun nüfus kâğıdıyla çıktı.

Güneş tepeye dikilmişti. Sıcağa aldırış etmedi o. Yola çıktı. Aklında hep karısının ismi takılıydı. Kendi kendine soruyordu: «Acep essah adı ne ki?»

Durmadan eşeğin karnını iki bacağıyla sıkıştırıyor, yuları çekip bırakıyordu: «Deh, çüş...»

Mansur, önce köye vardı. Sonra eşeği soluklandırmadan, köyün batısındaki tarlaya vurdu. Karısı orada çalışıyordu.

Onu görür görmez bağırdı:

— Kız avrat, senin essah adıy ne?

Kadın başını topraktan alıp sese çevirdi. Kocası henüz uzaktaydı. Soruyu cevaplamadı. Mansur tekrar bağırdı:

— Siye diyem ulan, adıy ne?

Kadın istifini bozmadan:

— Havva, dedi. Havva ha!

Mansur şaşırdı. Aklı kördüğüm olmuştu:

— Bu nasıl iştir ulan avrat, dedi. Elin pezevengi senin adıyı, benden eyi tutturdu...

OYNAŞ TUTMAK

Böylesi gece görülmemişti...

Karanlık her yanı kör etmiş, bütün renkleri silip süpürmüştü.

Ancak üç-beş dakika önce patlayan mavzer, karanlığın yüzüne ışık kusmuş ve sesiyle kulakları oymuştu.

Bir atlı köyü ardında bıraktı...

Ne zeytin ağaçları arasında, yere karnı değecekmiş gibi süzülen at görünüyor, ne de üstündeki sürücü... Ancak, arasıra yerde parlayan kıvılcımlar, atın ayaklarını belli ediyordu...

Uçan sinekleri, kuşları geride bırakan sürücü başka bir köye girdi. Ve güneş yeni bir günü, karşı dağın ardından söküp, köye taşımıştı.

Sürücü, atını bir evin önünde durdurttu. Atın ağzından boşalan köpük beyaz ve kızgındı.

Sürücü aşağıya atlayıp, kapıyı yumrukladı. İçerden bir ses duyuldu:

— Kimdir o?

— Benem...

— Sen kimsen yahu?

— Hamdo...

Kapı aralandı. Hamdo içeriye daldı. Burası ağanın eviydi. Büyük bir avlu ve bu avluyu çevreleyen pek çok oda vardı. Kapıyı açan uşak sordu:

— Ağayı mı görecağsan?

— Hee...

— Bekle, haberi ulaştıram.

Hamdo, kırkbeş elli yaşlarındaydı. Etli dudakları çoğu zaman birbirine değmez ve iri dişleri meydanda kalırdı. Kaşları, gözlerine gölge düşürecek kadar boldu ve pala bıyığı vardı. Ellerinin derisi kayış gibiydi. Kocaman ayaklarını örten yemenisi, eskiydi. Boyu orta sayılırdı, fakat iri yapısı, onu heybetli gösteriyordu. Hamdo, duvarın dibine çökmüş, olup bitenleri aklından geçiyordu.

Uşak göründü. Hamdonun yanına varmadan seslendi:

— Gel, ağa seni bekliy...

Ağanın odasına girince, Hamdo, sağ elini göğsüne bastırdı ve öne hafifçe eğildi:

— Selâmünâleyküm...

Ağa, bağdaş kurup oturduğu sedirden selâmı aldı:

— Ve Aleykümselâm...

Ağa, Hamdoya, sedirde bir yer gösterdi. Hamdo sordu:

— Beni tanıdıy mı ağam? Biye Hamdo derler.

Benim babam siye yıllarca azaplık etmiştir. Sonra göçmüş bu köyden.

— Hee... Hatırlamışam...

— Başım dara düşmüştür. Aklıma sen geldiy ağam...

— Hökümat işi mi?

— Yok babo... Benim hökümatlan ne işim olacak... Askerliğimi yapmışam.

— Eee!...

— Ben, bacımın herifini öldürmüşem.

— Bunda ne var ki?

— Heç... Yanı ben demek istiyem ki, bacımı da öldürecağam. Dostunu da...

— Mavzeriyi elinden alan mı var?

— Yok... Emme bacım elime geçmiy...

— Nasıl yanı?

— Kahpe, oynaş tutmuş. Kulağıma çalındı. Habar saldım, «Ben yıllar var ki, mavzerimi yağlayıp asmışam. İstemiyem elim tekrardan uzansın mavzerime,» dedim. İnkâr ettiler. Emme gel gör ki ağam, köylünün gözü kor oldu, üstüme yağdı. Fısıltıları, şimşek olup kulağımda patladı. Ya... Kahpelik essah çıktı yanı. Velakin bu arada umulmadık bir iş geldi başıma: Bacım dostuylan bir olup, Suriyeye kaçtı. Hemin çocuğunu da aparmış kahpe. İşte ben, bu çocuğa çok yanıyam. Şimdi o, iki namussuzun arasında kaldı. Derken ağam, gece bacımın herifini kurşunladım ve buralığa geldim.

Ağa yumuşak bir sesle sordu:

— Güciy ona mı yetti yanı?

— Hee... Biye sorarsan suçun böyüğü, kocası olacak bu gözüyassı herifteydi ağam. Bizim zamanımızda böyle işler olur muydu? Herif dediğin avrat kısmının, uyurken bilem nefesini izlemeli. Ba-

cım olacak kahpe, damdan bacadan dostunu içeri çekecek, o pezevenk duymıyacak. Namussuzluk kulağıma çalınmadan, o bu işi bitirmiş olmalıydı ağam. Siye göre de böyle değil mi yanı?

— Yerden göğe kadar haklısan babo. Kaç kurşun boşalttıy pezevenge?

— Tek kurşun ağam. Velakin nasıl yapmışam bili misen? Gece vaktini kolladım. Allah da yardım etti biye. Öyle bir karanlık düştü ki, bütün beyazlar, karaya sıvandı. Atı çektim evin arka duvarına, atladım içeriye. Daha önceden biliyem ya, herif damda yatıy. Usulca, dama dayalı olan merdiveni buldum. Çıktım yukarıya. Yaklaştım pezevengin başucuna. Dayadım aha, tam şakağına, dirink... Sonra yel gibi merdivene, oradan ata... Ve de buralığa gelmişem...

Ağa, uzun sözü sevmezdi:

— Benden ne istiysen?

— Duymuşam ki, kaçakçılık usulleri değişmiş ağam. Bu poğu zamanında ben de yapmışam. Dedim ya, mavzerimi yağlıyalı yıllar olmuştur. Ben istiyem ki, Suriyeye gidem ve bu işi orada bitirem.

— Sen aklını oynatmışsan babo. Av elden uçmuş bir sefer...

Hamdo güldü. Pala bıyıklarını sıvazladı:

— Heç de değil... Suriyede hangi köye gittiklerini öğrenmişem. Habar kulağıma ulaştı. Hemin de sınıra yakın ağam...

— Anlamışam...

— He kurban ocağına düşmüşem. Kulun kölen olum. Beni adamlarına katasan.

Ağa, bağdaşını bozdu. Gerindi. Sağ elini şakağına götürüp ovaladı:

— Adamlarım yarın gidecağtı. Emme hatırın

için bu akşam yola çıkaracağam. Çünkü senin işin beklemeğe heç tahammülü yoktur babo. Sen de onlara katıl bu akşam. Hemin de yardımın dokunur. Davar geçirecağlar...

Güneşin ışıkları köy yerinden kalkmıştı. Köylüler, yorgun argın yataklarına yapışmışlardı. Ağanın evi önünde köpekler uluyor, üç-beş kaçakçı atları sağa, sola sürüyordu. Çıkan rüzgâr, tozu-toprağı havaya kaldırmıştı.

Kaçakçılardan biri bağırdı:

— Hey, Hamdo!. Davarların ardına geç. Durma tez...

Hamdo, atını o yöne sürdü. Karanlıkta yola çıkmak istemeyen hayvanlar, bir o yana, bir bu yana kaçıyordu. Hamdo hepsini bir araya toplamaya çalıştı.

Bu sıra Ağa, atını Hamdonun yanına sürdü:

— Telâşlanma... Davarın dini imanı yoktur. Ustalık önünü çevirmek değeldir. Kendini saydıracağsan...

— He babo, doğru söylisen. Beni heç hesaba almıylar.

Ağa, atını iyice Hamdoya yaklaştırdı:

— Yapacağın işten kimseye söz açma!. Onlar seni uşağım bilsin ha!. Bacıyın çocuğunu ne yapacağsan? O yüzde mi kalacağ?.

— Yok ağam... Heç bırakırmıyam. İkisini de kurşunladım mı, uşağı hoplatıp, bu yana getirecağam...

— Eyi düşünmüşsen...

Havalanan toz gözlerine doluyor, karanlık her yanı iyiden iyiye kör ediyordu. Ağa tok bir sesle bağırdı:

— Hadi yoluyuz açık ola... Ulan Abo, dediğimi unutma... Onbaşı Rasimi kolla ha!...

Ağa orada kaldı, diğerleri davarlarla beraber karanlığa daldı. Önce zeytin, incir ağaçlarını aştılar. Sonra çıplak düzlükte gittiler. Saatlerin anlamı zayıfladı. Hamdo yorgun düştü.

Hamdonun mavzeri sırtında, aklı bacısının orospuluğundaydı. O, atının her adım atışını kâr sayıyor, fakat böylece, sevgilisiyle beraber uyuyan bacısına, ecel biraz daha yaklaşıyordu...

Güneş, usanıp bıkmadığ her günkü yerinde, tekrar göründü. Sabah olmuştu. Kaçakçılardan biri Hamdonun yanına geldi:

— Nasılmış babo?.

— Ne oldu ki?..

— Körol, anlamadıy mı?.

— Neyi yahu?..

— Atlar Suriye toprağını çiğnemede... Nasılmış... Koca sürü, su gibi aktı sınırdan. Bakıyam sen bile anlamamışsan...

— Körolum heç sezinlememişem. Nasıl oldu bu iş?...

Kaçakcı, Hamdonun sorusunu cevaplamadan, atını sürdü, gitti...

Hamdo etrafına bakındı. Demek bacısının nefes aldığı ülkeye ulaşmıştı. Atını yavaşlattı. Yüzüne kin ve intikamın çizgileri, daha beter çöktü. Davarlar geçti Hamdoyu. Hamdo, atı ve mavzeriyle geride kaldı. Ve atın başını sağa verip, koşturdu...

Ayağında yemenisi, kıçında şalvarı ve bildiği Arapça-Kürtçeyle Suriyeliydi şimdi o. Önüne çıkan ilk adama yanaştı:

— Selâmünâleyküm...

— Ve aleykümselâm...

— Naçar köyü ne yandadır babo?

— Atı, aha şu yana vur kardaş... Birinci değel, ikinci köy...

— Evallah...

— Selametle...

Hamdo, atını o yöne sürdü. Elâ gözlü, ince endamlı bacısına yaklaşıyordu. Oynaş tutan bacısına... Beşiğini salladığı, sırtında gezdirdiği, düğününde rakı içip, mavzer patlattığı bacısına, aha şuncacık zaman kalmıştı.

Hamdo atını durdurttu. Sır yoldaşı, ölüm yoldaşı gece, henüz uzaklardaydı. Geceyi beklemeliydi...

.

Hamdo duvardan atladı. Evin karanlık avlusuna bir lokma ışık vuruyordu. Işık sızan odanın, kapısını tekmeleyip, içeri girdi Hamdo...

— Vişş!... Ağam gelmiş!.. Heyvağ!..

Küçük odada, eşyalar az fakat yeniydi. Taze bir hayata başlamanın hevesi vardı, eşyaların üzerinde...

Kadın bir köşeye sindi. Çocuk fırlayıp amcasının bacaklarına sarıldı:

— Emmi!...

Hamdo, çocuğu bir kenara itti:

— Sen şu yanda dur!.

Kadın korkudan gerilen dudaklarını zorla hareketlendirdi:

— Bizi öldürecağ mısan?

— Hee...

Çocuk dayısına sordu:

— Emmi... Babam nicoldu?

Hamdonun içine bir ateş düştü. Çocuğun sorusuna bulaşmak istemedi.

Bu sıra kadın yerinden kalktı. Gelip Hamdonun mavzer tutan ellerine sarıldı:

— Ver, eliyi ayağıyı öpüm... Kıyma bana. Uşağımdan ayırma beni...

Hamdo, kadına bir tekme attı. Yere yuvarlandı o...

— Oynaşın nerde kahpe?.

— O oynaşım değel gayrı... Nikâhı altına girmişem ağey... Alnın açılsın ha!.

Hamdo, bacısının yüzüne tükürdü:

— Avrat kısmı, kocası ölmeden nikâh tazelemez alçak...

— Doğrusan ağam... Bir poğ yemişem... Kıyma canıma...

Hamdo mavzerini doğrulttu.

Kadın can korkusuyla yerinden fırlayıp mavzeri kapmak istedi. Fakat Hamdo ateşlemişti onu... Kadın bir müddet ayakta kaldı, sonra «pat» diye, cansız yere yapıştı...

Hamdo, yeğenini kaptı, avluya çıktı, oradan atın yanına gittiler. Önce çocuğu hoplattı, sonra kendisi...

Hâlâ ışık avluya vuruyor, kadının bedeninden boşalan kan, yepyeni hasırın üzerine yayılıyordu...

Çocuk korkudan titriyor, soluyan at, karanlığın içinde alabildiğine kaçıyordu.

Uzun bir zaman, bu kaçış devam etti. Sonra Hamdo atı yavaşlattı. Çocuk, içinde büyüyen korkuya daha fazla sahip olamadı. Sordu:

— Beni nereye aparıysan Emmi?

Hamdo yalan söyledi:

— Babaya...

— Anam?.

— Anayın lâfını heç ağzıya alma gayrı...

Çocuk anası için gözyaşları döküyordu. Korkunun boğduğu sessiz gözyaşları...

Toprak Suriyede aynı, Vatanda aynıydı... Boz, kuru toprak... Ve Hamdo anlayamadı hangi yüzde olduğunu. Eski usul sandı, iki memleketi ayıran sınırdan aşmayı...

Birdenbire atın bastığı toprak, kocaman gürültüyle havalandı.

Hamdonun kolu uçmuştu. Yere yuvarlandı. Yaralı at kaçtı...

Hamdo, kolundan akan kanı hissetmişti. Sıcak ve önü alınmaz bir boşalmaydı bu. Başı toprağa düştü...

Çocuk bağırdı:

— Emmii... Nerdesen?..

Hamdo ağzını açıp cevap veremedi. Patlayan mayın eceli oluyordu. Çocuk karanlığın içinde tekrar bağırdı:

— Emmi, ses ver!..

Hamdonun bedeninden boşalan kan, boz toprağa iyice yayıldı. Ve az sonra, soluğu temelinden tükendi. Çocuk, her yanı mayın döşenmiş tarlanın içinde, bağırdı, durdu:

— Emmii, Emmiii!...

May Edebiyat Ödülünü Hikâye Dalında alan Bekir Yıldız'ın, yaşantının verdiği ustalığa dayanan hikâyeleri.... Göze çarpmıyan insanları, insanların yaşayışını değiştirebilen önemsiz gördüğümüz olayları anlatıyor Bekir Yıldız...

kapak: gürol sözen

Fiatı : 7,5 Lira